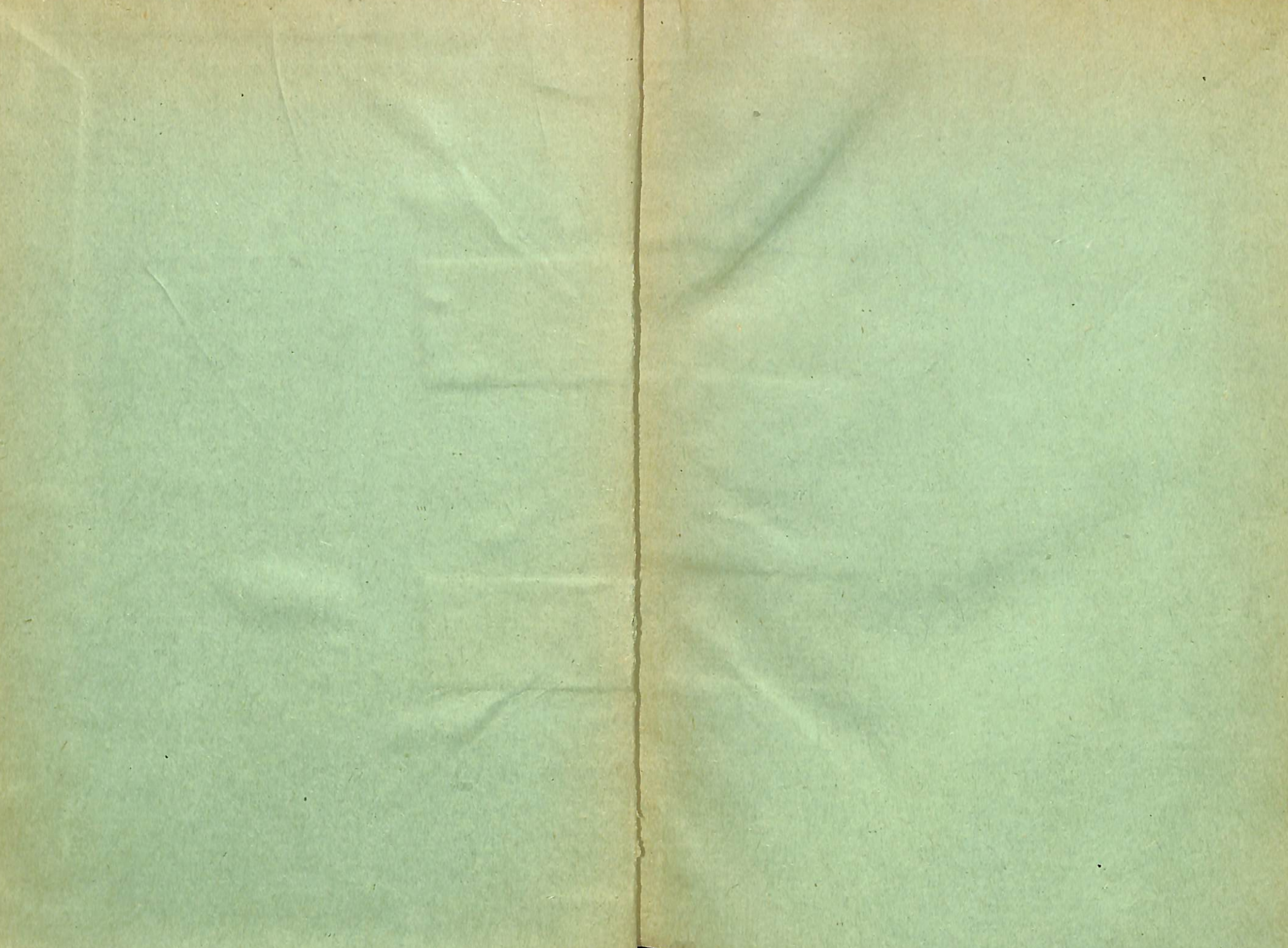

656

8(082)

4-79

12 NOV 2009

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ Գ. ԳԱԼՍԵԱՆԻ № 63

ԳՐԻԳՈՐ ԱԻԵՏԵԱՆ

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

II հատոր

1. Ջարձալիք
2. Մի բառ մեկնորից
3. Գաղանի յեզուից
4. Փոքորիկ
5. Չարաձձի
6. Չարագուռակ հասարակ

39

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս
Էմբրասյ, օր. Ն. Աղանեանցի, Պոլից. 7.
1911

(082)
1-79

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ՊԵՐՄԵՆԻ

Աբելեան Ա. Էքսպրոպրիացիա. կատակ. մի գործ. երեք պատկերով	20
» Գրեզի վարժապետ. պիէս երկու գործ.	30
» Անկոչ հիւր. պիէս մի գործ.	25
» Խելագար Մինաս. պիէս մի գործ.	20
» Մկիճի հարսանիքը. պիէս մի գործ.	20
» Պօէտի երազը. պիէս մի գործ.	20
Արաքսեան Պ. Ժողովրդական թատրոն ժող. Ա.	1
Եւս Նոյնի ժողովածու Բ. հատոր.	1
Բիւրնսոն, Նորապասկներ, կատակ. երկու գործ. թարգմ. Յովհ. Տէր-Մարտիրոսեանց.	60
Բողբի Սգիւստ Վաքըրի, կոմեդիա. դրամա	
Հորս գործողութեամբ	50
Գօլուբին, Փակուած դրան մօտ, պատ. մե- նախօտութիւն, թարգմ. Վ. Տէր-Գրիգորեանց	30
Գրիգորեան Ռ. Մուխոմ-ամի, դրամ երեք արարուածով (պատահել է Ն. քաղաքում)	25
Դը-Կիւրել Գ. Նոր կուռք, թատերգ երեք արարուածով, թարգմ. Տ. Վ.	30
Երիցեան Ա. Սխալ հաշիւ, կոմեդ. 4 գործ.	50
Դադեան Բարի. է Սուրբիկը. մանկական պիէս 2 գործ	15
Եսայեան Յ. Սօնային շանադէքը կամ Մօցի- բուրի վրէժը. վօդեիլ մէկ գործողութեամբ	15
Եակովլէ, Կանացի հետաքրքրութիւն կամ Ա- դամ ու Եւա, կատակ. 2 գործ., թարգմ. Վրոյր	30
Էմմասէոս Էմանուէլ, ողբերգ 5 արար	80
Թառայեան Ս. Թագնուած կայծեր, դրամա	
հինգ գործողութեամբ	1 25
Իրսէն, Հասարակութեան նեցուկները, դրա- մա չորս գործ. թարգ. Լ. Բաբայեան	50
Լուսագոն Արիւնի Աւետարանը, դրամա, մի անցք, 1 գործող. թարգմ. Տ. Զաւէնի	25
Լիսինկո-Կօնիչ Ի. Կ. «Ընդունելութեան օրը» վօդ. մէկ. գործ. թարգմ. Գ. Մելքեան	10
Լէնինի. Նիօթէ կամ Մարմարեայ վար- ժուհին, ֆարս երեք արարուածով	20
Հաուպտման, Զուլհակներ, դրամա 4 գործ. թարգմ. Տիկ. Ս. Արտեմեան	40
Հաղարեան Յակ. Եադ'Աստ, վօդեիլ մէկ արարուածով և երկու պատկերով	25
Մանուէլեան Մ. Դրամատիկական էտիւդ- ներ, գիշք առաջին (6 պիես)	35
» Դօկտ. Երւանդ Բօշայեան, կոմ. չորս գործ.	50

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Գ. ԴԱԼՍԵԱՆԻ № 63

8

ԳՐԻԳՈՐ ԱՒԵՏԵԱՆ

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

II հատ.

1. Զարձալիք
2. Մի բառ միեմսրից
3. Գազանի յեանից
4. Փորոքիկ
5. Զարաձի
6. Զարագուշակ հասարակ

Թ. Ի. Ֆ. Լ. Ի. Ս.

Էլիֆաբեաւոյ սպարան Օր. Ն. Աղանեանի, պօլից., 7.

1911

21.02.2013

656

Զ Ի Ա Ր Կ Ա Ն Ի Ք

Դրամա 3 արար. Շնիցկերի

Թարգմ. Գ. Ս. Ա. Ե. Ս. Ս.

ՍԵՅՅԻ

Պիեսа „Забава“ разрешена для представ-
ления на сценахъ края.

Ա. Ա. Ր Ա. Ր Ի Ա. Ծ

Ֆրիցի սենեակը, հոխ եւ մափուր

ՖՐԻՑ և ԹԷՕՏՐՕՐ

(Առաջինը մտնում է Թէօֆորը ձեռքին վերարկուն. գլխարկը վերցնում է, փայտը մ'նում է ձեռքին):

ՖՐ.—(դռան յետեւ) Ոչ ոք չէ եղել...

ԾԱՌ.—(դռան յետեւ) Ոչ ոք, պարոն:

ՖՐ.—(մտնելով) Կառքը կարելի՞ է, կարծում եմ, արձակել:

ԹԷ.—Ի հարկէ: Ես կարծում էի դու արդէն այդ արել ես:

ՖՐ.—(մօտենալով նորից դռանը) Արձակեցէք կառքը: Դուք էլ, ասենք, կարող էք փնալ. այսօր դուք ինձ հարկաւոր չէք: (վերադառնալով Թէօֆորին) Ինչո՞ւ չես հանձնում:

ԹԷ.—(գրասեղանի մօտ) Այստեղ քեզ 2 նամակ կայ: (հեռանալով գրասեղանից ձգում է վերարկուն եւ գլխարկը աթոռի վրայ):

ՖՐ.—(շտապով մօտենում է գրասեղանին) Ա՛հ...

ԹԷ.—Ի՞նչ կայ, դու մինչև անգամ վախեցար:

ՖՐ.—Հօրիցս է. (քացելով միւս նամակը) Այս էլ Լենսկիից:

ԹԷ.—Մի քաշւիր, խնդրում եմ:

ՖՐ.—(կարդում է նամակը):

ԹԷ.—Ի՞նչ է գրում հայրդ:

ՖՐ.—Արտասովոր ոչինչ. բարիկենդանին մի շաբթով պէտք է գնալ կալւածքը:

ԹԷ.—Այդ շատ խելօք բան կը լինէր, ես քեզ մի կէս տարով կուղարկէի այնտեղ:

ՖՐ.—(որ կանգնած էր գրասեղանի մօտ, դառնում է դէպի նա):

ԹԷ.—Լուրջ եմ ասում... Զբօսանք ձիով... կառքով... թարմ օդ... հովուհիւներ...

ՖՐ.—Ասենք եգիպտացորենի արտերում չեն գտնւում հովուական խրճիթներ գեղեցիկ հովուհիւներով...

ԹԷ.—Դու շատ լաւ ես հասկանում թէ ինչ եմ ուզում ասել:

ՖՐ.—Կուզե՞ս ինձ հետ գալ:

ԹԷ.—Ձեմ կարող:

ՖՐ.—Ինչո՞ւ:

ԹԷ.—Ես, բարեկամս, դեռ քննութիւններ ունիմ, իսկ եթէ գայի էլ, միայն այն պատճառով, որպէսզի քեզ այնտեղ երկար պահեմ:

ՖՐ.—Խնդրում եմ, իմ մասին մի հոգար:

ԹԷ.—Ես համոզւած եմ, որ քեզ հարկաւոր է թարմ օդ և ուրիշ ոչինչ: Ես այդ բանում համոզւեցի այսօր: Այնտեղ, նոր ծաղկող գարնան բնութեան մէջ, դու կը դառնաս նորից նոյն բարի և լաւ Ֆրիցը:

ՖՐ.—Շնորհակալ եմ:

ԹԷ.—Իսկ այժմ...այժմ դու մի տեսակ փըշրւած ես, այս մթնոլորտը շատ փասակար է, որ մօտ ես...

ՖՐ.—(անբաւականութեան շարժում է անում):

ԹԷ.—Դու մինչև անգամ չես խոստովանում, թէ ի՞նչպէս փոխւել էիր այնտեղ, որ քան ուրախ էիր, մի տեսակ լըջացել էիր, ինչպէս անցած հրաշալի օրերին: Մինչև անգամ մի քանի օր առաջ, երբ մենք այդ երկու սիրունիկ օրիորդների շրջանումն էինք, դու այնքան ուրախ էիր, իսկ այժմ, բոլորը շուռ եկաւ և նորից դու անհրաժեշտ ես համարում մտածել... (ծաղրական տօնով) այն կնոջ մասին...

ՖՐ.—(քարկացած վեր է կենում):

ԹԷ.—Դու դեռ ինձ չես ճանաչում, բարեկամս, այլևս տանել չեմ ցանկանում այդ բոլորը:

ՖՐ.—Ո՛րքան դու եռանդոտ ես:

ԹԷ.—Ես չեմ ստիպում քեզ... (նոյն տօնով) որ դու մոռանաս այդ կնոջը... ես միայն ցան-

կանուժ եմ (ըստ թեմայի) թանկագին Ֆրից...
որ դու նայես այդ արկածի վրայ, որի ժամանակ
ես շարունակ ստիպւած եմ դողալ քո մասին...
որ դու նայես — ինչպէս մի սովորական արկածի
վրայ: Եթէ դու դադարէիր աստուծացնել «այդ
կնոջը», դու ինքդ զարմանքով կը տեսնէիր որ
նա մի սիմպատիկ կին է, որ նրա մէջ չկայ ոչ
մի դեակաւն բան, որ ընդհակառակը նա մի դու-
րեկան կին է, որի հետ կարելի է ուրախ ժա-
մանակ անցկացնել, ինչպէս ամեն մի սովորա-
կան երիտասարդ, գեղեցիկ և տէմպերամէնտի
փոքրիկ մասնիկ ունեցող կնոջ հետ:

Ֆր.— Ինչո՞ւ ես ասում, որ դողում ես իմ
մասին:

Թէ.— Դու այդ գիտես: Չեմ կարող քեզա-
նից թագցնել, որ ես գտնւում եմ շարունակ վա-
խի մէջ, չլինի թէ յանկարծ, մի գեղեցիկ օր,
փախչես նրա հետ միասին:

Ֆր.— Դու կարծում ես:

Թէ.— (փոքրիկ պաուզայից յետոյ) Եւ միայն
այդ չէ վտանգը:

Ֆր.— Դու ճշմարիտ ես ասում, Թէօդօր,
կայ և ուրիշ վտանգ էլ:

Թէ.— Պէտք չէ յիմարութիւն անել:

Ֆր.— (ինքնիրան) Այո, կայ և ուրիշ վտանգ
էլ:

Թէ.— Ի՞նչ է, չլինի մի բան ես որոշել
արդէն:

Ֆր.— Ախ, ոչինչ... (պատուհանից նայե-
լով) նա մի անգամ խաբւել է արդէն:

Թէ.— Ի՞նչ... Ի՞նչպէս... չեմ հասկանում
քեզ:

Ֆր.— Ախ, ոչինչ:

Թէ.— Ի՞նչ ես ասում, պարզ խօսիր:

Ֆր.— Վերջին ժամանակները նա սկսել է
վախենալ... երբեմն:

Թէ.— Ինչից: Չէ որ պէտք է մի պատճառ
լինի:

Ֆր.— Բոլորովին ոչ մի պատճառ: Ուղղա-
կի ջղերը... (ծաղրով) Խղճի խայթ... եթէ ու-
ղում ես...

Թէ.— Դու ասացիր որ նա մի անգամ ար-
դէն խաբւել է:

Ֆր.— Հա... և այսօր էլ ի հարկէ նոյնպէս...

Թէ.— Այսօր... Վերջապէս ի՞նչ է նշանա-
կում այդ բոլորը:

Ֆր.— (փոքրիկ պաուզայից յետոյ) Նա կար-
ծում է թէ մեզ հետեւում են:

Թէ.— Ի՞նչ...

Ֆր.— Նրան սարսափելի տեսիլներ են հե-
տեւում, իսկական հալիւցինացիա... (պատուհա-
նի մօտ) նա տեսնում է այստեղ, վարագոյրնե-
րի ճեղքից, իբր այնտեղ, փողոցի անկիւնում

մի մարդ է կանգնած, և նրան թւում է... (խօսքը ընդհատելով) Ասա խնդրեմ, կարեւր է միթէ այստեղից մարդուն դէմքով ճանաչել:

Թէ.— Հազիւ թէ...

ՖՐ.— Ես էլ նոյնն եմ ասում: Բայց այդ սարսափելի է, նրան սարսափելի բաներ են թրւում, իստէրիկաներ են պատահում, նա կամենում է մեռնել ինձ հետ միասին:

Թէ.— Պակասն այդ էր:

ՖՐ.— (փոքրիկ պաուզայից յետոյ) Այսօր ես ստիպւած էի ցած իջնել, նայելու: Ես ներկայացրի, իբր թէ հանգիստ սրտով դուրս եմ գրնում տնից: Եւ ի հարկէ ոչ մի ծանօթ մարդ չընկատեցի փողոցում: Այս բանը ի հարկէ նրան պէտք է հանգստացնէր, այնպէս չէ: Չէր կարող հօ մարդը գետնի տակն անցնել: Դէ, պատասխանիր է:

Թէ.— Ի՞նչ ես ուզում ինձնից: Ի հարկէ, գետնի տակն անցնել չէր կարող, բայց մի որևիցէ տան դռնով ներս սլուել կարող էր:

ՖՐ.— Ես ամեն կողմ նայեցի:

Թէ.— Դէ, այն ժամանակ քովարմունքը կարող էր կասկածելի թւալ:

ՖՐ.— Բայց չէ՞ որ ոչ ոք չկար: Ասում են քեզ, դա ուղղակի հալիւցինացիա էր...

Թէ.— Երևի: Բայց այդ դէպքը քեզ կը սովորեցնի միւս անգամ զգոյշ յիշել:

ՖՐ. Ես կը նկատէի, եթէ ամուսինը կասկածելիս լինէր: Երէկ երեկոյեան, թատրոնից յետոյ ընթրուում էինք միասին, նրա ամուսնու հետ... այնպէս հանգիստ... ճշմարիտ... ծիծաղելի է մինչև անգամ:

Թէ.— Խնդրում եմ քեզ, Ֆրից, բաւականութիւն պատճառիր ինձ և խելօք եղիր: Թող դու այդ յիմար պատմութիւնը... թէկուզ ինձ համար: Չէ՞ որ ես էլ ջղեր ունիմ: Ես գիտեմ, ի հարկէ, դու այնպիսի մարդ չես, որ կարողանաս ինքդ քեզ ազատել այդ օղակից, ահա դրա համար էլ ես միջոց տւի քեզ դուրս գալ այդ դրութիւնից:

ՖՐ.— Դժու...

Թէ.— Ապա ի՞նչպէս: Երկու շաբաթ առաջ էս չէի, որ տարայ քեզ Միցցիի մօտ, էս չէի միթէ, որ խնդրեցի Միցցիին բերել իր ամենագեղեցիկ ընկերուհուն և միթէ դու կուրանաս, որ այդ աղջիկը քեզ շատ դուր եկաւ:

ՖՐ.— Ի հարկէ, շատ դուր եկաւ. նա այնքան լաւիկն է: Յետոյ դու երևակայել չես կարող, թէ սրբան եմ ես երազում այդպիսի քնքոյշ սիրոյ, այդպիսի քնքոյշ զգացմունքի համար... որտեղ ես կարողանայի հանգստանալ այդ մշտական տանջանքներից և ցաւերից:

Թէ.— Շատ ճշմարիտ է. ինչպէս հանգստանալ, այդ մեծ նշանակութիւն ունի: Այդպի-

սի կանայք միայն դրա համար են ստեղծւած։ Ահա ինչու ես միշտ հետաքրքիր կանանց դէմ եմ։ Կանայք պէտք է ոչ թէ հետաքրքիր լինեն, այլ միմիայն դուրեկան։ Դու էլ աշխատիր և ուրախութեամբ փնտռել այնտեղ, ուր ես փնտռեցի և գտայ, այնտեղ՝ ուր չկան տեսարաններ, վտանգաւոր դուրթիւններ, տրագիքական խառնակութիւններ... ուր առանց դժւարութիւնների է սկիզբը և վերջն էլ առանց շարժարանքների։ Ուր առաջին համբոյրը քաղցր ժպիտով ես ըստանում, իսկ բաժանում յուզող քնքշութեամբ։

ՅՐ.—Այո, այդ այդպէս է։

ԹԷ.—Կանայք ընդհանրապէս շատ բաղդաւոր են իրանց մարդկային առողջ զգացմունքներով, էլ ինչն է մեզ ստիպում նրանցից շինել հրեշտակներ կամ դևեր։

ՅՐ.—Նա իսկապէս գանձ է. այնքան կապւած, այնքան հրաշալի, որ երբեմն ինձ թւում է, որ նա չափից դուրս է կապւած ինձ հետ։

ԹԷ.—Դու անուղղելի ես. «թւում է»։ Եթէ դու այժմ էլ ես մտադիր լուրջ վերաբերել դէպի այդպիսի բաները...

ՅՐ.—Ո՛չ, ես դրա մասին չեմ մտածում. ես համաձայն եմ քեզ հետ։ Դա հանգստութիւն է։

ԹԷ.—Հակառակ դէպքում ես կը ձգեմ քեզ քո ճակատագրին, ես կշտացայ քո սիրային պատ-

մութիւններից, դու ինձ ձանձրացրիր. եթէ դու մտադիր ես այժմ էլ ձանձրացնել ինձ խղճի հարցերով, այն ժամանակ ես քեզ խորհուրդ կը տամ հետևել իմ օրինակին. իմ պրինցիպն է՝ աւելի լաւ է ես՝ քան մի ուրիշը, որովհետև ամեն մի ուրիշը անխուսափելի է այնպէս, ինչպէս ինքը՝ ճակատագիրը։

(զանգ)

ՅՐ.—Ինչ է նշանակում այս։

ԹԷ.—Նայիր, տես։ Նորից վախեցար։ Հանգստացիր, այդ մեր օրիորդներն են։

ՅՐ.—(ուրախ զարմացած) Մի՞թէ։

ԹԷ.—Ես համարձակեցի նրանց հրաւիրել ու քեզ մօտ։

ՅՐ.—Ինչո՞ւ չընախազգուշացրիր, ծառային տանից ուղարկեցի։

ԹԷ.—Աւելի լաւ։

ՄԻՑ.—(մտնում է ծեռքին փաթեթներ)։

ՅՐ.—Հապա հըր է Բրիստինը։

ՄԻՑ.—Շուտով կը գայ։ Բարև Դօրի։

ԹԷ.—(համբուրում է նրա ծեռքը)։

ՄԻՑ.—Ներեցէք, պարոն Յիրց, բայց Թէօդօրը մեզ հրաւիրել է։

ՅՐ.—Հրաշալի իդէա է, միայն թէ Թէօդօրը մի բան մոռացել է։

ԹԷ.—Թէօդօրը բան չէ մոռացել. դու բո-

լորն էլ բերել ես, ինչ որ ես բեզ գրել էի:

ՄԻՑ.— Ի հարկէ. (Փրփրին) Ո՞ւր դնեմ ես այս բաները:

ՅԲ.— Տւէք ինձ, Միցցի, մենք կը դնենք առայժմ այստեղ:

ՄԻՑ.— Իսկ ես էլի բան եմ առել, Դօրի, որ դու չէիր գրել:

ՅԲ.— Տւէք ձեր գլխարկն էլ, Միցցի, այդպէս... (դնում է դաշնամուրի վրայ վզնոցի հետ միասին):

ԹԷ.— Իսկ ի՞նչ ես գնել դու:

ՄԻՑ.— Կօֆէյի տօրտ կրէմով:

ԹԷ.— Ա՛խ, քաղցրասէր:

ՅԲ.— Իսկ ինչո՞ւ Քրիստինն էլ ձեզ հետ միասին չեկաւ:

ՄԻՑ.— Նա գնաց իւր հօրը ճանապարհելու մինչև թատրոն, իսկ այնտեղից էլէքտրաքարշով այստեղ կը գայ:

ԹԷ.— Նա սիրալիր աղջիկ է:

ՄԻՑ.— Նամանաւանդ վերջին ժամանակները, սգից յետոյ:

ԹԷ.— Իսկ նրանց ի՞նչն է մեռել:

ՄԻՑ.— Ծերունու քոյրը:

ԹԷ.— Հօրաքոյրը...

ՄԻՑ.— Այո, պառաւած օրիորդ էր: Միշտ նրանց հետ միասին էր ապրում: Այնպէս որ ծերուկը այժմ իրեն շատ միայնակ է զգում:

ԹԷ.— Ըշմարիտ, Քրիստինի հայրը այն ցածրիկ հասակով և ձեւով, որ ես անգամ մի անգամ տեսել եմ, ինչպէս ձեռքով մարդը չէ:

ՄԻՑ.— (գլուխը թափահարելով) Ո՛չ, նրա մազերը երկար են:

ՅԲ.— Ո՞րտեղից ես դու նրան ճանաչում:

ԹԷ.— Մի քանի օր առաջ Լէնսկու հետ Իօզէֆշտադի թատրոնումն էի, այնտեղ տեսայ նրան, նա կօնսերասի վրայ էր նւագում:

ՄԻՑ.— Նա կօնսերասի վրայ չէ նւագում, այլ ջութակի:

ԹԷ.— Իսկ ես կարծեցի կօնսերասի. (Միցցիին, որ ծիծաղում է) առա, խնդրեմ, ծիծաղելու ի՞նչ բան կայ, չէ որ ես կարող էի այդ չիմանալ, փոքրիկս:

ՄԻՑ.— Այս ինչ սիրուն սարքած սենեակ ունէք, պարոն Պրից. (պատուհանին մօտենալով) իսկ տեսարանը:

ՅԲ.— Այդ պատուհանը մի նեղ փողոցի վրայ է դուրս գալիս, իսկ միւս սենեակի պատուհանը...

ԹԷ.— (արագ) Ասացէք, խնդրեմ, այդ ինչ բան է, կարծեմ դուք կարող էք մէկմէկու հետ «դու»-ով խօսել:

ՄԻՑ.— Այ երբ ընթրիքի ժամանակ բրուզէր շաֆտ կը խմենք այդ պատճառով:

ԹԷ.— Յարգելի պատճառ է: Կարելի է բա-

ւականութիւն զգալ: Իսկ ի՞նչպէս է մօրդ առողջութիւնը:

ՄԻՅ.—Երևակայիր քեզ... նրա...

ԹԷ.—Ատամներն են ցաւում, գիտեմ, գիտեմ: Նրան անհրաժեշտ է դիմել ատամնաբու-
ժին:

ՄԻՅ.—Բայց բժիշկն ասում է, որ միմիայն
յօղացաւ է:

ԹԷ.—(ծիծաղելով) Ա՛, եթէ միայն յօղա-
ցաւ է...

ՄԻՅ.—(վերցնելով ակրով) Ինչ հրաշալի
իրեր ունէք, պարոն Ֆրից (նայում է). իսկ այս
սփ է, այս դժուր էք զինւորական հագուստով,
պարոն Ֆրից: Դուք զինւոր էք եղել:

ՖՐ.—Այո՛:

ՄԻՅ.—Դրագոհն: Դեղին թէ սև:

ՖՐ.—(ժպտալով) Դեղին:

ՄԻՅ.—(մտածկոտ) Դեղին...

ԹԷ.—Բոլորովին խելքը կորցրեց: Միցցի,
ուշքի եկ:

ՄԻՅ.—Իսկ այժմ դուք պահեստումն էք:

ՖՐ.—Ի հարկէ:

ՄԻՅ.—Երկի ձեզ շատ է սաղում մորթու
գլխարկը:

ԹԷ.—Բաւականին լաւ տեղեկութիւններ
ունես, Միցցի. չէ որ ես էլ եմ զինւորական ե-
ղել:

ՄԻՅ.—Նոյնպէս դրագոհն:

ԹԷ.—Այո՛.

ՄԻՅ.—Ինչո՞ւ չես ասել առաջ ինձ այդ մա-
սին:

ԹԷ.—Որովհետեւ ես ուզում էի որ ինձ սի-
րեն և ոչ թէ...

ՄԻՅ.—Լսիր, Դօրի, եթէ գնալու լինենք մի
որևէ տեղ, դու անպատճառ պէտք է հագնես
մունդերդ:

ԹԷ.—Առանց դրան էլ օգոստոսին զօրա-
խաղեր պիտի լինեն:

ՄԻՅ.—Տէր իմ Աստած. սպասել մինչև
օգոստոս:

ԹԷ.—Ա՛խ, ճշմարիտ որ յաւիտենական սէ-
րը այդքան երկար չէ տևում:

ՄԻՅ.—Ո՞վ է մայիսին մտածում օգոստոսի
մասին: Ճշմարիտ չէ, պարոն Ֆրից: Իսկապէս
այդ ինչո՞ւ երեկ երեկոյեան փախաք մեր մօ-
տից, պարոն Ֆրից:

ՖՐ.—Այսինքն...

ՄԻՅ.—Այո՛, այո՛, ներկայացումից յետոյ:

ՖՐ.—Թէողորը միթէ իմ փոխարէն ներո-
ղութիւն չխնդրեց ձեզանից:

ԹԷ.—Խնդրեցի, իհարկէ:

ՄԻՅ.—Իսկ իմ, նա մանաւանդ Գրիստինի,
ինչին է պէտք ձեր ներողութիւն խնդրելը, մի
բան որ խոստացել էք, միշտ պէտք է կատարէք:

ՖՐ.—Ճիշտն ասած, ես առաւելութիւն կը տայի ձեզ հետ ֆալուս...

ՄԻՅ.—Ճշմարիտ:

ՖՐ.—Բայց ես անկարող էի: Դուք տեսաք ես օթեակում ծանօթների հետ էի և ներկայացումից յետոյ էլ նրանցից բաժանել չկարողացայ:

ՄԻՅ.—Այո, դուք չկարողացաք բաժանել ձեր սիրուն տիկիններից: Դուք կարծում էք, մենք չըտեսանք ձեզ վերնայարկից:

ՖՐ.—Ես էլ ձեզ տեսայ:

ՄԻՅ.—Դուք նստած էիք օթեակի յետեւում:

ՖՐ.—Ոչ բոլոր ժամանակ:

ՄԻՅ.—Բայց մեծ մասամբ... սև թաւշեայ շոր հագած տիկին՝ ետէն էիք և շարունակ (ներկայացնելով) ահա այսպէս նայում էիք:

ՖՐ.—Բայց դուք կարգին հետեւել էք ինձ:

ՄԻՅ.—Ասենք այդ իմ գործը չէ, բայց եթէ ես Բրիստօնի տեղը լինէի... ասացէք խնդրեմ, ինչո՞ւ թէոգորը ներկայացումից յետոյ ժամանակ ունի: Ի՞նչու նա պարտաւոր չէ գնալ ընթերցելու ծանօթների հետ:

ԹԷ.—(Հպարտ) Ինչո՞ւ ես պարտաւոր չեմ գնալ ընթերցելու ծանօթների հետ:

(Զանգակ)

ՄԻՅ.—Այդ Բրիստօնն է:

ՖՐ.—(շտապում է դուռը բացելու)

ԹԷ.—Միցցիի, կարո՞ղ ես դու ինձ մի զուարճութիւն պատճառել:

ՄԻՅ.—(նայում է հարցական)

ԹԷ.—Մոռացիր, գոնէ մի առժամանակ, քո զինւորական այդ յիշողութիւնները:

ՄԻՅ.—Ես ոչինչ յիշողութիւններ չունեմ:

ԹԷ.—Չէ որ իսկոյն երևում է, որ զրբերից չես ուսումնասիրել զինւորական նշանագրեստները:

ՔՐ.—(մանում է ծաղիկների փունջը ձեռքին, ըստեղծ է քիչ ամաչելով միաներին) Բարեկերպ: (Փրփրին) Դու ուրախ ես, որ մենք եկել ենք, չէ՞ս բարկանում:

ՖՐ.—Ընդհակառակը, փոքրիկս, երբեք թէոգորը ինձնից հնարագէտ է դառնում:

ԹԷ.—Իսկ քո հայրը արդէն նւագում է:

ՔՐ.—Ի հարկէ, ես նրան ուղեկցեցի մինչև թատրոն:

ՖՐ.—Միցցին ասաց մեզ:

ՔՐ.—(Միցցին) Ինձ ուշացրեց նոյնպէս և կատրինը:

ՄԻՅ.—Ստաման տանի այդ ստալուսին:

ՔՐ.—Օ՜ ոչ, նա դէպի ինձ շատ բարի է:

ՄԻՅ.—Դու բոլորին էլ հաւատում ես:

ՔՐ.—Եւ ինչո՞ւ նա ինձ հետ անկեղծ չը պէտք է լինի:

ՖՐ.—Ո՞վ է այդ կատրինը:

ՄԻՅ.—Մի գուլպագործի կին է, նա բարկացած է նրանց բոլորի վրայ, որոնք իրանից երիտասարդ են:

ՔՐ.—Նա ինքն էլ բաւականին երիտասարդ է:

ՖՐ.—Թողնենք հանգիստ կատրինին: Այդ ի՞նչ ես բերել:

ՔՐ.—Ես ծաղիկներ եմ բերել քեզ համար:

ՖՐ.—(վերցնելով ծաղիկները, համբուրում է նրա ձեռքը) Դու իսկական հրեշտակ ես: Տուր ինձ, դնեմ այստեղ, վազայի մէջ:

ԹԷ.—Ո՛չ, ոչ, դու ոչ մի տաղանդ չունես հանդէսներ սարքելու. ծաղիկները պէտք է ցրել սեղանի վրայ երբ արդէն պնակները և կերակուրները դարսած կը լինեն: Ճիշտն ասած, աւելի լաւ կը լինէր այնպէս անէինք որ նրանք առաստաղից թափւէին, բայց այդ դժբաղդաբար անկարելի է:

ՖՐ.—(ծիծաղելով) Այո, հազիւ թէ:

ԹԷ.—Իսկ առ այժմ մենք կը դնենք սրահէջ: (Դնում է վազայի մէջ):

ՄԻՅ.—Երեխայքս, արդէն մութն է:

ՖՐ.—(օգնում է Բրիստինին վերարկուն հանելու, վերցնում է նոյնպէս գլխարկը եւ այդ քո-

լորը միասին դնում քեմի խորքը գտնւած ամոռի (վրայ) Այս բոլէիս կը վառենք լամպան:

ԹԷ.—Լամպան, ոչ մի պայմանով, մենք մոմերը կը վառենք, աւելի դուրեկան է: Միցցի, օգնիր ինձ: (Միցցիի հետ սկսում են վառել աշտանակների մոմերը: Այդ ժամանակ Փրից եւ Բրիստին խօսակցում են)

ՖՐ.—Դէ իմ գանձս, ի՞նչպէս ես ապրում:

ՔՐ.—Այս բոլէին լաւ:

ՖՐ.—Իսկ առաջ:

ՔՐ.—Այնպէս եմ տխրում առանց քեզ:

ՖՐ.—Չէ՞ որ մենք հէնց երեկ տեսնեցանք:

ՔՐ.—Տեսնեցանք... հեռից... լաւ չէ այդ,

Փրից, քո կողմից, որ դու...

ՖՐ.—Ես արդէն գիտեմ այդ, ինձ Միցցին ասաց: Դու դարձեալ նոյն երեխան ես. չէ՞ որ չէի կարող, դու այդ պէտք է հասկանաս:

ՔՐ.—Այո... բայց դու, Փրից... այն ի՞նչ մարդիկ էին երեկ քեզ հետ օթեակում:

ՖՐ.—Իմ ծանօթները... միևնոյն է, թէ ինչպէս են կոչում նրանց:

ՔՐ.—Հապա այն թաւշեայ հագուստով տիկինը...

ՖՐ.—Սիրելիս, իմ յիշողութիւնը թոյլ է կանանց հագուստների վերաբերմամբ:

ՔՐ.—(խորամանկ) Իբրեւ...

ՖՐ.—Այսինքն... մի քանի դէպքերում, Օրինակ, ես շատ լաւ եմ յիշում մուգ մոխրագոյն շորը՝ որ դու ունէիր հագած, երբ մենք առաջին անգամ հանդիպեցինք միմեանց, յետոյ, սկը՝ ձերմակներով զարգարւած, որով դու երեկ թատրոնումն էիր:

ՔՐ.—Ես այսօր էլ այդ շորով եմ:

ՖՐ.—Ճշմարիտ է, բայց հեռւից նա բոլորովին ուրիշ տեսք ունի, լուրջ եմ ասում: Այլ և մեղալիօնը, նա էլ եմ ճանաչում:

ՔՐ.—(ծիծաղելով) Իսկ երբ էր նա ինձ վերայ:

ՖՐ.—Յիշում ես, այն ժամանակ, երբ մենք զբօսնում էինք այգում, տափառակի մօտ, ուր այնքան փոքրիկ երեխաներ էին վազվզում: Ճշմարիտ չէ:

ՔՐ.—Այո, ուրեմն դու երբեմն մտածում ես իմ մասին:

ՖՐ.—Շատ յաճախ, մանկիկս:

ՔՐ.—Յամենայն դէպս ոչ այնքան յաճախ, որքան ես քո մասին: Ես մտածում եմ քո մասին ամբողջ օրերը, միշտ, բայց երջանիկ եմ լինում այն ժամանակ միայն, երբ տեսնում եմ քեզ:

ՖՐ.—Միթէ բաւականին յաճախ չե՞նք տեսնւում մենք միմեանց հետ:

ՔՐ.—Յաճախ:

ՖՐ.—Ի հարկէ: Ամառը աւելի քիչ պէտք է տեսնւենք: Իսկ երևակայիր քեզ, եթէ ստիպւած լինեմ մի քանի շաբթով գնալ այս տեղից, ի՞նչ կ'ասես այն ժամանակ:

ՔՐ.—(սաղսափած) Ինչպէ՞ս, դու ուզում ես գնալ...

ՖՐ.—Ո՛չ, բայց այնուամենայնիւ այդ կարող է պատահել: Ո՞վ գիտէ, այնպիսի տրամադրութիւն լինի, որ ցանկանամ թէկուզ հէնց մի շաբաթ մենակ մնալ:

ՔՐ.—Ինչո՞ւ:

ՖՐ.—Ես ասում եմ միայն, որ այդ կարող է պատահել: Ես ինձ ճանաչում եմ: Չէ՞ որ դու էլ կարող ես նոյնպիսի տրամադրութիւն ունենալ, որ չես ցանկանալ ինձ տեսնել երկու օր: Ես այդ լիովին հասկանում եմ:

ՔՐ.—Այդպիսի տրամադրութիւն ես երբէք չեմ ունենալ, Ֆրից:

ՖՐ.—Առաջուց չի կարելի գուշակել:

ՔՐ.—Ես գիտեմ... Ես սիրում եմ քեզ:

ՖՐ.—Ես էլ քեզ շատ եմ սիրում:

ՔՐ.—Դու ինձ համար ամէն ինչ ես, Ֆրից, իսկ ես քեզ համար կարելի է... (ինքն իրան ընդհատելով) ո՛չ, երևակայել չեմ կարող, որ ես կարող եմ թէկուզ մի ժամ չուզենալ քեզ տեսնել: Քանի ես կենդանի եմ, Ֆրից...

ՖՐ.—(ընդհատելով նրան) Մանուկ, խնդրում եմ բեզ... լաւ է մի խօսիր այդպէս... այդ փքուն խօսքեր են... Ես չեմ սիրում նրանց: Ձը խօսենք յաւիտենականութեան մասին:

ՔՐ.—(տխուր ժպտալով) Մի վախենար, Ֆրից: Ես գիտեմ որ այդ յաւիտենական չէ:

ՖՐ.—Դու ճիշտ չը հասկացար ինձ: Շատ կարելի է (ժպտալով) որ մենք երբեք չպիտի կարողանանք առանց մէկը միւսի ապրելու, բայց մենք այդ առաջուց կարող ենք չիմանալ: Ճշմարիտ չէ: Ձէ որ մենք մարդիկ ենք միայն:

ԹԷ.—(ցոյց տալով վառած մոմերը) Նայեցէք, խնդրում եմ, չէ որ այս բոլորովին ուրիշ բան է, աւելի լաւ, քան այն, երբ վառած է այդ յիմար լամպան:

ՖՐ.—Դու, իսկապէս բնածին տաղանդ ես տօնական հանդէսներ սարքելում:

ԹԷ.—Դէ գաւակներս, ժամանակ չէ և ընթրիքի մասին մտածելու:

ՄԻՅ.—Այո... Դնանք, Քրիստին:

ՖՐ.—Սպասեցէք, ես ձեզ ցոյց տամ, որ տեղ են գտնուում բոլոր անհրաժեշտ իրերը:

ՄԻՅ.—Նախ և առաջ մեզ հարկաւոր է սրժառոցը: Իսկ ռըտեղ են պնակները: (Փրփրելով ցոյց է տալիս պահարանը). Շնորհակալ եմ, մենք միայնակ կը սարքենք, իսկ դուք գնացէք, հեռացէք. մի խանգարէք մեզ:

ԹԷ.—(պառկելով ըսզմոցի վրայ, նոյն ժամանակ երբ Փրփրը մօտենում է նրան) Ներիւրանում:

(Միջոցին եւ Քրիստինը սեղանն են պատրաստում)

ՄԻՅ.—Դու տեսել ես Ֆրիցի լուսանկարը գինւորական հագուստով:

ՔՐ.—Ո՛չ:

ՄԻՅ.—Անպատճառ տես: Հրաշալիք է:

(Շարունակում են խօսել)

ԹԷ.—(Փրփրելով) Գիտես ի՞նչ Ֆրից, այսպիսի երեկոյթները իմ թոյլ կողմն են:

ՖՐ.—Այո, վատ չէ:

ԹԷ.—Ես շատ հանգիստ եմ զգում ինձ, իսկ դու:

ՖՐ.—Օ՛, ես կուզենայի որ միշտ ինձ համար այսպէս լաւ լինէր:

ՄԻՅ.—Ասացէք, պարոն Ֆրից, սուրճը սրբաճամանի մէջն է:

ՖՐ.—Այո, իսկ սպիրտը պէտք է վառել հէնց իսկոյն, որովհետեւ մի ժամ է հարկաւոր, մինչև սուրճը եփւի:

ԹԷ.—(Փրփրելով) Մի այդպիսի հրաշալի աղջկայ համար ես տասը դեղական կանաչ կը տայի:

ՖՐ.—Նրանց միմիանց հետ համեմատել չի կարելի:

ԹԷ.—Ընդհանրապէս մենք ատում ենք այն կանանց, որոնց սիրում ենք, իսկ սիրում ենք մի-

միայն նրանց, դէպի որոնք մենք անտարբեր ենք:

ՖՐ.—(ծիծաղում է):

ՄԻՅ.—Ի՞նչ է, կարո՞ղ ենք մենք էլ լսել ձեր խօսակցութիւնը:

ԹԷ.—Ո՛չ, այս խօսակցութիւնը ձեզ համար չէ, փոքրիկներս, մենք փիլիսոփայութիւն ենք անում: (Ֆրիցին) Եթէ մինչև անգամ մեր տեսակցութիւնը սրանց հետ այսօր վերջին անգամը լինէր, այնուամենայնիւ այդ չէր պակասեցնիլ մեր ուրախութիւնը, այնպէս չէ:

ՖՐ.—Վերջին անգամ... դրա մէջ ինչ որ տխուր բան կայ: Բաժանւիլը միշտ ծանր է, թէև այդ ցանկանաս էլ:

ՔՐ.—Փրից, իսկ ո՞ւր են դանակները և պատառքաղները:

ՖՐ.—(մօտենալով պահարանին) Ահա նւրանք, թանկագինս:

ՄԻՅ.—(ծածուկ մօտենալով թիկնաթոռին ձեռքով շփում է Թէոդորի գլուխը).

ԹԷ.—Ա՛խ դու կաւիկս:

ՖՐ.—(քացելով Միցցիի քերած փաթեթոցները) հիանալի է:

ՔՐ.—(Ֆրիցին) Ինչպէս քեզ մօտ կարգ ու կանոնով է դարսւած ամեն բան:

ՖՐ.—Այո: (դնում է քուրծը պնակների մէջ ինչ որ Միցցիի փաթեթոցների մէջ գտաւ. մի տուփ սարդին, պաղ միս, իւղ եւ պանիր)

ՔՐ.—Փրից, դու ինձ չե՞ս ասիլ:

ՖՐ.—Ի՞նչ:

ՔՐ.—(քաշւելով) Ո՞վ է այն տիկինը:

ՖՐ.—Դէ, մի չարացնիր ինձ. (քնքոյշ) չէ որ մենք վճռեցինք մէկ մէկուց ոչ մի բանի մասին հարցում չանել: Այդ ամենից լաւն է: Երբ ես քեզ հետ եմ, աշխարհը ինձ համար գոյութիւն չունի, չէ որ ես էլ քեզանից ոչ մի բան չեմ հարցնում:

ՔՐ.—Ինձնից դու կարող ես ամեն բանի մասին հարցնել:

ՖՐ.—Բայց ես չեմ ցանկանում այդ, ես ոչինչ չեմ ուզում իմանալ:

ՄԻՅ.—(սեղանին մօտենալով) Տէր Աստուծ, այս ինչպիսի անկարգութիւն է. (սկսում է ուտել եղէնները կարգաւորել պնակների մէջ) ահա այնպէս:

ԹԷ.—Լսիր, Փրից, քեզ մօտ խմելու բան կը գտնւի՞ թէ չէ:

ՖՐ.—Այո, քիչ շատ կը գտնուի: (Գնում է նախասենեակ)

ԹԷ.—(դիտելով սեղանը) Հրաշալի է:

ՄԻՅ.—Կարծեմ ամեն ինչ կարգին է:

ՖՐ.—(դառնալով նախասենեակից մի քանի շնչ օճորին) Ահա և խմելու բան:

ԹԷ.—Իսկ ո՞ւր են վարդերը, որ պէտք է առատադից թափւէին:

ՄԻՅ.—Ճիշտ որ, ծաղիկները մասին մենք բոլորովին մոռացանք: (Վերցնում է վազայից փունջը, քարձրանում աթոռի վրայ եւ թափում ծաղիկները սեղանի վրայ)

ՔՐ.—Այ, այ, ինչ չարութիւններ է ա-
նում նա:

ԹԷ.—Միայն մի թափիր պնակների վրայ: (քաշում է նրան աթոռի վրայից):

ՖՐ.—Դու ռւր ես ուզում նստել, Քրիստին.

ԹԷ.—Իսկ ռւր է խցահանը:

ՖՐ.—(պահարանից հանելով) Ահա

ՄԻՅ.—(Ուզում է քացել շիշը)

ՖՐ.—Տւէք ինձ:

ԹԷ.—Ո՛չ, ես կը բացեմ, (խլում է շիշը եւ խցահանը փրփրի ձեռքից): Իսկ դու առ այժմ մի քիչ... (ձեռքերով դաշնամուր նւագելու ձեւեր է ցոյց տալիս):

ՄԻՅ.—Այ, այ, այդ հրաշալի կը լինի. (վազում է դէպի դաշնամուրը, քացում է նրան, վրայի իրերը տեղափոխելով աթոռի վրայ)

ՖՐ.—(Բրիստինին) Յանկանում ես:

ՔՐ.—Խնդրեմ, ես վաղուց երազում եմ այդ մասին:

ՖՐ.—(դաշնամուրի մօտ) Կարծեմ դու էլ քիչ նւագել գիտես:

ՔՐ.—Այնպէս:

ՄԻՅ.—Քրիստինը հրաշալի է նւագում, նա

երգում էլ է:

ՖՐ.—Ճշմարիտ, դու այդ մասին ինձ երբէք ոչինչ չես ասել:

ՔՐ.—Իսկ դու հարցրե՞լ ես:

ՖՐ.—Իսկ երգելը դու ռւր ես սովորել:

ՔՐ.—Ես, ճիշտն ասած, ոչ մի տեղ չեմ սովորել: Քիչ հայրս է սովորեցրել, և յետոյ, շատ էլ մեծ ձայն չունեմ: Եւ գիտես, այն օրից որ մեռաւ հօրաքոյրս, որ շարունակ մեզ հետ էր ապրում, մեր տանը աւելի լռութիւն տիրեց, քան առաջ:

ՖՐ.—Իսկ ի՞նչով ես զբաղւած դու ամբողջ օրերով:

ՔՐ.—Տէր Աստուած, ես այնքան գործ ունեմ որ:

ՖՐ.—Տնայի՞ն աշխատանք:

ՔՐ.—Ի հարկէ, բացի այդ ես նոտաներ եմ արտագրում, բաւականին գործ է:

ԹԷ.—Ինչպէ՞ս, նոտաներ:

ՔՐ.—Այո:

ԹԷ.—Երեւի ահագին վարձատրութիւն էք ստանում: (Բոլորը ծիծաղում են) Ես անչափ շատ կը վճարէի դրա համար: Նոտաներ արտագրելը, ես կարծում եմ, սարսափելի աշխատանք է:

ՄԻՅ.—Յիմարութիւն է այդպէս իրան տանջել: (Բրիստինին) Եթէ ես քոնի նման ձայն ունենայի, վաղուց արդէն բեմի վրայ կը լինէի:

ԹԷ.—Քեզ ձայն էլ պէտք չէ: Չէ՞ որ դու միևնոյն է ամբողջ օրերով բան չես շինում:—
Ճիշտ չէ:

ՄԻՅ.—Ներիր, խնդրեմ: Ես երկու փոքրիկ եղբայր ունեմ, նրանք ուսումնարան են գնում, և ես պաշտաւոր եմ առաւօտները նրանց հագցնել, դասերը պատրաստել...

ԹԷ.—Բոլորն էլ սուտ է...

ՄԻՅ.—Ինչպէս քէֆդ է, մի հաւատան: Իսկ մինչև անցեալ աշունը, ես ծառայում էի արհեստանոցում, առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև երեկոյեան 8-ը:

ԹԷ.—(ծաղրելով) Այդ ո՞ր արհեստանոցում:

ՄԻՅ.—Դերձակուհու մօտ: Մայրս ցանկանում է որ ես նորից աշխատեմ մտնեմ:

ԹԷ.—(նոյն տօնով) Իսկ ինչո՞ւ դու աշխատելից դուրս եկար:

ՅՐ.—(Քրիստինին) Դէ, գնանք թանկագինս: (տանում է նրան սեղանի մօտ)

ՄԻՅ.—Իսկ սուրճը թափւում է, այն ինչ գեռ ոչինչ չենք կերել:

ԹԷ.—Միևնոյն է:

ՄԻՅ.—Բայց չէ՞ որ թափւում է: (Հանգընում է սպիրտի մեքենան: Նստում են սեղան):

ԹԷ.—Միցցի, դու ի՞նչ ես ցանկանում: Միայն նախազգուշացնում եմ, որ տօրաւ ամենից

վերջը պէտք է ուտենք, իսկ առ այժմ դու պէտք է ուրիշ բան ուտես:

ՅՐ.—(գինի է ածում)

ԹԷ.—Այդպէս չէ, այժմ այդ ուրիշ տեսակ է արւում. միթէ դու ծանօթ չես նոր մօզայի հետ: (Ներկայացնելով իրանից մի հարուստ պարոն, շիշը ձեռքին մօտենում է Քրիստինին, ածում նրա ըստակը եւ ասում՝ վերջին ըստերը ուտելով): Ֆէօսլաւեան գինի 18...թւի, (մօտենալով Միցցին նոյնը կրկնելով) Ֆէօսլաւեան գինի 18...թւի (մօտենում է Փրիցին նոյնը) Ֆէօսլաւեան գինի 18...թւի: (մօտենում է իւր տեղին) Ֆէօսլաւեան գինի 18...թւի (նրստում է)

ՄԻՅ.—Միշտ յիմարութիւններ:

ԹԷ.—(ըստակը ըարձրացնելով) Prosit!

ՄԻՅ.—Քո կենացը, Թէոդոր:

ԹԷ.—(կանգնելով) Յարգելի տիկիններ և պարոններ...

ՅՐ.—Միայն ոչ այժմ.

ԹԷ.—(նստելով) Ես կարող եմ և սպասել: (ուտում են):

ՄԻՅ.—Ես սիրում եմ, երբ սեղանի վրայ ճառեր են խօսում: Ես մի հօրեղբօր որդի ունեմ, որ միշտ ոտանաւորով է խօսում:

ԹԷ.—Իսկ ո՞ր զօրագնդուքն է նա ծառայում:

ՄԻՅ.—Հանգիստ թող ինձ: Գիտես, Քրիստին, նա շարունակ ոտանաւորներով է խօսում, զարմանալի է և բաւականին էլ տարիքով մարդ է:

ԹԷ.—Ինչպէս չէ, պատահում է, որ ծեր մարդիկ էլ են ոտանաւորով խօսում:

ՖՐ.—Բայց դուք, Քրիստին, ոչինչ չէք խմում (նրա հետ ըստակ ըստակի է զարկում) Այն ծեր մարդկանց կենացը, որոնք ոտանաւորով են խօսում:

ՄԻՅ.—(ուրախ) Այն երիտասարդ պարոնները կենացը, որոնք մինչև անգամ չեն էլ խօսում, այ օրինակի համար, ինչպէս Ֆրիցը: Պարոն Ֆրից, կը ցանկանաք բրուզէր-շաֆթ խմենք, իսկ Քրիստինը թող Թէոդորի հետ խմէ:

ԹԷ.—Բայց ոչ այդ գինիով: Այդ գինին բրուզէրշաֆթի համար չէ: (Վեր կենալով վերցնում է խէրէսի շիշը. նոյն խաղը, ինչ որ առաջ) Xerès de la Frontera, mille huit cent cinquante... Xérès de le Frontera... Xérès de la Frontera...

ՄԻՅ.—(խմելով իւր ըստակը) Ա՛խ:

ԹԷ.—Ձեռ կարող սպասել, մինչև մենք էլ խմենք: Եւ այդպէս, զաւակներս, նախ քան մենք հանդիսաւոր կերպով եղբայրական միութիւն կը կազմենք, մենք խմենք այն բաղաւոր հանդիպման առիթով, որ... այսպէս ասած... այսինքն... այսինքն... և այլն...

ՄԻՅ.—Դէ լաւ, բաւական է. (խմում են Փրիցը Միցցիի հետ, Թէոդորը Քրիստինի հետ, ըստակները ծնոքերին, ըրուղէրշաֆթ են խմում ընդունաժ սովորութեան համեմատ)

ՖՐ.—(համբուրում է Միցցիին)

ԹԷ.—(ուզում է համբուրել Քրիստինին)

ՔՐ.—(ծիծաղելով) Միթէ այդ անհրաժեշտ է:

ԹԷ.—Անկասկած: Այլ կերպ բրուզէրշաֆթը իսկական չի լինի: (Համբուրում է նրան) Դէ, իսկ այժմ—à place!

ՄԻՅ.—Սարսափելի շոգ է սենեակում:

ՖՐ.—Այդ մոմերիցն է, Թէոդորը այնքան վառեց:

ՄԻՅ.—Եւ գինուց: (Ընկղմում է ըստակ-թոռի մէջ)

ԹԷ.—Միցցի, դէ մօտեցիր այստեղ, այժմ դու կստանաս քաղցրը: (Տօտից մի կտոր կտրելով խոթում է նրա ընթանը) Ինչ է, համեղ է, փոքրիկս:

ՄԻՅ.—Շատ: (Թէոդորը տալիս է եւ մի ուրիշ կտոր)

ԹԷ.—Դէ Ֆրից, այժմ իսկապէս որ ժամանակն է, մի բան նւագիր:

ՖՐ.—Քրիստին, կը ցանկանամ:

ՔՐ.—Խնդրում եմ:

ՄԻՅ.—Միայն մի որևիցէ լաւ բան:

ԹԷ.—(լցնում է ըստականքը)

ՄԻՅ.—Ձեմ կարող ալլես. (խմում է)

ՔՐ.—(վերջացնելով իւր ըստականքը) Ինչ թունդ գինի է:

ԹԷ.—(ցոյց տալով ըստականքը) Ֆրից:

ՖՐ.—(խմում է իւր ըստականքը եւ մօտենում դաշնամուրին)

ՔՐ.—(նստում է նրա կողքին)

ՄԻՅ.—Ֆրից, նւագեցէք «Երկգլխանի արծիւը»:

ՖՐ.—«Երկգլխանի արծիւը». իսկ ինչպէս է եղանակը:

ՄԻՅ.—Դօրի, դու գիտես «Երկգլխանի արծիւը»:

ԹԷ.—Ես ընդհանրապէս դաշնամուր չեմ նւագում:

ՖՐ.—Ես գիտէի, միայն մոռացել եմ այժմ:

ՄԻՅ.—Ես ձեզ համար կերգեմ: Լա, լա, լա:

ՖՐ.—Ա, յիշեցի: (Նւագում է, ըայց սխալներով)

ՄԻՅ.—(մօտենալով դաշնամուրին) Ոչ, այ այսպէս (նւագում է Երկգլխանի արծիւը մէկ մատով)

ՖՐ.—Այո, այո, յիշեցի: (Նւագում է. Միցցին երգում է)

ԹԷ.—Նորից որևէ քաղցր յիշողութիւններ: Այո:

ՖՐ.—(նւագում է սխալ, յետոյ դադարում) Ոչ, չի դուրս գալիս: Ես լաւ լսողութիւն չունեմ: (Նւագում է իրա ֆանտազիան)

ՄԻՅ.—(առաջին տակտից յետոյ) Բոլորովին էլ այդպէս չէ:

ՖՐ.—(ծիծաղելով) Մի բարկանաք, այդ սեփական հեղինակութիւնս է:

ՄԻՅ.—Բայց այդ եղանակով անկարելի է պարել:

ՖՐ.—Փորձեցէք:

ԹԷ.—(Միցցիին) Արի, փորձենք: (Թելը առնելով սկսում են պարել)

ՔՐ.—(կանգնած դաշնամուրի մօտ, հետեւում է նւագին)

(Զանգակ)

ՖՐ.—(իսկոյն կտրում է նւագը, Թէոդորը եւ Միցցին շարունակում են պարել)

ԹԷ. } —Այդ ինչ կը նշանակի, դէ շա-
ՄԻՅ. } րունակեցէք:

ՖՐ.—Զանգահարեցին: (Թէոդորին) Դու էլի՞ մարդ ես հրաւիրել:

ԹԷ.—Շատ հարկաւոր էր: Դու կարող ես չբացել դուռը:

ՔՐ.—(Փրփրին) Ի՞նչ պատահեց քեզ:

ՖՐ.—Ոչինչ:

(Նորից զանգակ)

ՖՐ.—(վեր է կենում յանկարծ եւ մնում կանգնած)

ԹԷ.—Դ՛հա ուղղակի տանը չես:

ՖՐ.—Դռների մօտ լսելի է դաշնամուրի ձայնը, իսկ փողոցում պարզ երևում է, որ բնակարանը լուսաւորւած է:

ԹԷ.—Դատարկ բան է, դու տանը չես, և վերջ:

ՖՐ.—Այդ ինչ անհանգստացնում է:

ԹԷ.—Բայց այդ ի՞նչ կարող է լինել. երևի հեռագիր է կամ նամակ, թէ չէ, ո՞վ կարող էր հիւր գալ (ժամացոյցին նայելով) Ժամը իննին:

(Նորից զանգակ)

ՖՐ.—Այնուամենայնիւ պէտք է նայել: (Գնում է նախասենեակ)

ՄԻՅ.—Ը՛հ, դուք բոլորովին էլ հերոս չէք: (Թմրկահարում է կլաւիշների վրայ)

ԹԷ.—Դադարիր. (Զրիստինին) ի՞նչ պատահեց ձեզ: Զանգակը ձեզ էլ անհանգստացրեց:

ՖՐ.—(վերադառնում է շինծու սառնարին ու թիւն երեսին)

ԹԷ. } (միասին) Դէ, ո՞վ է, ո՞վ:
ՔՐ. }

ՖՐ.—(աղամայ ժպտալով) Խնդրում եմ, պարոններ, ներեցէք ինձ: Մի բոպէով անցէք այնտեղ:

ԹԷ.—Ի՞նչ կայ որ:

ՔՐ.—Ո՞վ է:

ՖՐ.—Ոչինչ, մանկիկս, ես պէտք է մի պարոնի երկու բառ ասեմ: (Բացում է հարեւան սենեակի դուռը եւ թողնում ներս օրհորդներին: Թէոդորը վերջինն է գնում եւ կանգնելով հարցական նայում Փրփրին)

ՖՐ.—(ցած, սարսափած) Նա է:

ԹԷ.—Ա՛:

ՖՐ.—Գնա, դէ, գնա:

ԹԷ.—Խնդրում եմ յիմարու թիւներ չանես, գուցէ նա պատահաբար...

ՖՐ.—Գնա, գնա... (Թէոդորը գնում է հարեւան սենեակը)

(Փրփրը անցնում է դէպի մուտքը, այնպէս որ ընձր մնում է դատարկ: Յետոյ նա վերադառնում է, իր առջեւից թողնելով մի պարոնի, 35 տարեկան, շատ շքեղ հագնւած: Նա դեղին վերարկու ունի, ձեռնոցներով, ձեռքին գլխարկ)

ՖՐ.—(դեռ դռների մէջ) Pardon, ես ստիպեցի ձեզ սպասել... խնդրեմ:

ՊԱՐ. Ք.—Ոչինչ, ոչինչ... Շատ ափսոսում

եմ, ես, կարծեմ, խանգարեցի...

ՖՐ.—Ճշմարիտ, ոչ... Ձեք ցանկանալ ար-
դեօք... (աթոռը ցոյց տալով)

ՊԱՐՈՆ Ք...—Այո, ինչպէս տեսնում եմ
ձեզ խանգարեցի: Փոքրիկ զւարճութիւն ե-
րեմ...

ՖՐ.—Այո, մի քանի ընկերներ...

ՊԱՐՈՆ Ք...—(նստելով, դեռ եւս սիրալիք
տօնով) Երեի դիմակաւորւած:

ՖՐ.—(յանկարծակիի եկած): Այդ ինչպէս:

ՊԱՐՈՆ Ք...—Այո, որովհետեւ ձեր ընկեր-
ները կանացի գլխարկներով և վերարկուներով
են:

ՖՐ.—Ա՛խ, այո... (ժպտալով) Բայց չէ որ
կարող են լինել և կանացի սեռից ընկերներ:
(լռութիւն)

ՊԱՐՈՆ Ք...—Այո, կեանքը երբեք շատ
ուրախ է լինում... Այո (շեշտակի նայում է
Փրիցին)

ՖՐ.—(փոքր ժամանակ տանում է նրա հայ-
եացքը, բայց յետոյ գետին է խոնարհեցնում աշ-
քերը): Համարձակում եմ հարցնել, ի՞նչն է ստի-
պել ձեզ արժանացնել ինձ պատւի ձեր այցե-
լութեամբ:

ՊԱՐՈՆ Ք...—Ի հարկէ... (հանգիստ) Իմ
կինը մոռացել է ձեզ մօտ երեսի քողը:

ՖՐ.—Ձեր ամուսինը... ինձ մօտ... իւր...

(ժպտալով) Բաւականին տարօրինակ կատակ է:

ՊԱՐՈՆ Ք...—(կատաղած վեր է թռչում
տեղից եւ յենւելով աթոռի մէջքին)—Նա մոռա-
ցել է իր քողը:

ՖՐ.—(նոյնպէս քարձրանում է աթոռից եւ
երկումն էլ երկար ժամանակ մէկ մէկու են նա-
յում)

ՊԱՐՈՆ Ք...—(քարձրացնելով բոունքը, ցան-
կանում է յարձակել սրտի ամբողջ ուժով թեւա-
նրա վրայ)—Օ'...

ՖՐ.—(մի քայլ յետ է քաշում)

ՊԱՐՈՆ Ք...—(երկար պաուզայից յետոյ)
Ահա ձեր նամակները... (շարտում է սեղանի վե-
րայ հաստ ծրար, որ հանել է վերարկուի գրպա-
նից): Խնդրեմ—տւէք նամակները, որ դուք էք
ստացել:

ՖՐ.—(ըացասական շարժում է անում գր-
կով)

ՊԱՐՈՆ Ք...—(ուժեղ, առանձին նշանակու-
թիւնով) Ես չեմ ուզում որ նրանց գտնեն ձեզ
մօտ, երբ դուք արդէն...

ՖՐ.—(շատ հաստատ) Նրանց չեն գտնի:

ՊԱՐՈՆ Ք...—(նայում է նրան: Պաուզա)

ՖՐ.—Էլ ի՞նչ էք կամենում ինձնից:

ՊԱՐՈՆ Ք...—(ծաղրով) Էլ ի՞նչ եմ կամե-
նում:

ՖՐ.—Ձեր խոնարհ ծառան եմ:

ՊԱՐՈՆ №...—(սառը քարեւելով): Լաւ (նայում է չորս կողմը, եւ երբ նրա աչքին է ընկնում պատրաստի սեղանը, կանացի գլխարկները, նրա երեսին նորից երեսում են կատաղութեան նշաններ)

ՖՐ.—(նկատելով այդ) Ես բոլորովին պատրաստ եմ ձեզ ծառայելու: Վաղը 12 ժամին ես տանը կը լինեմ:

ՊԱՐՈՆ №...—(գլուխ է տալիս եւ ուզում է գնալ)

ՖՐ.—(ուղեկցում է նրան մինչեւ դուռը, որը քացում է ինքը—պարոնը №-ը... Երբ նա գնում է, ֆրիցը մօտենում է գրասեղանին եւ մընում կանգնած մի քանի րոպէ: Յետոյ վազում է պատուհանի մօտ, նայում է վարագոյրի միջով. նկատում է, որ նա նայում է զնացող պարոնի հետեւից: Յետոյ հեռանում է պատուհանից, կանգնում է մտածմունքի մէջ, ցած թողած աչքերով: Մօտենում է դռան, քացում նրան, կանչում) **Թէ-ոգոր, մի բոսէ...**

(Միւս տեսարանը կատարւում է շատ արագ)

Թէ.—Է՛:

ՖՐ.—Նա բոլորը գիտէ:

Թէ.—Նա ոչինչ չը գիտէ: Երևի դու ինքդ քեզ թակարդը ձգեցիր: Դու կատարեալ յիմար ես... դու, դու...

ՖՐ.—Նա բերեց իմ նամակները (ցոյց է տալիս սեղանի վրայ ընկած կապոցը)

Թէ.—(զարմացած) Ա՛... (փոքրիկ պաուզայից յետոյ)—Ես միշտ ասում էի, որ հարկաւոր է նամակներ գրել:

ՖՐ.—Այնտեղ ներքեում, այսօր, ճաշից յետոյ նա է եղել:

Թէ.—Եւ ի՞նչ է պատահել, դէ խօսիր...

ՖՐ.—Թէոգոր, դու ինձ մի մեծ ծառայութիւն պէտք է անես:

Թէ.—Ես կաշխատեմ բոլորը կարգի ձգել:

ՖՐ.—Այժմ դրա մասին խօսք լինել է կարող:

Թէ.—Կը նշանակէ...

ՖՐ.—Յամենայն դէպս լաւ կը լինէր որ... (ընդհատելով իրեն) Խեղճ աղջիկներին չպէտք է թողնենք, որ մեզ սպասեն այդքան երկար:

Թէ.—Ոչինչ, կսպասեն: Իսկ ի՞նչ էիր ուզում ասել:

ՖՐ.—Լաւ կը լինէր, եթէ դու հէնց այսօր տեսնէիր Լենսկուն:

Թէ.—Թէկուզ հէնց այս րոպէին, եթէ ուզում ես:

ՖՐ.—Այս ժամին դու նրան տանը չես գտնիլ, բայց ժամը 11-ին, 12-ին նա կաֆէում կլինի, իսկ յետոյ կարելի է երկուսդ էլ միասին կը գաք ինձ մօտ:

Թէ.—Շատ լաւ, միայն այդպիսի ուէլս մի շինիր երեսդ, այդ բաներում հարիւրից ինսուսն իննը միշտ յաջող է վերջանում:

ՖՐ.—Այս անգամ ամեն միջոցներ ձեռնարկած կըլինեն, որպէսզի յաջող ելք չունենայ:

Թէ.—Յիշիր, խնդրում եմ, անցեալ տարի դօքտօր Բիլինգերի և Գերցենի հետ նոյնը չը պատահէ:

ՖՐ.—Թող խնդրում եմ, դու ինքդ էլ լաւ գիտես, որ նա կարող էր հէնց այստեղ, իմ սենեակում ինձ սպանել, վերջաւորութիւնը մի տեսակ կը լինէր:

Թէ.—Ձէ, այդ ինձ դուր է գալիս: Դու հրաշալի հասկացողութիւն ունիս այդ տեսակ բաների մասին: Իսկ մենք՝ ես և Լենսկին, քո կարծիքով, ոչինչ չարժեք էլին: Դու կարծում ես, մենք թոյլ կը տանք:

ՖՐ.—Թող խնդրում եմ: Դուք կընդունէք այն բոլորը, ինչ որ ձեզ կառաջարկւի:

Թէ.—Ա՛...

ՖՐ.—Ինչո՞ւ համար է այդ ամենը, Թէոդոր. իբր թէ դու չը գիտես:

Թէ.—Յիմարութիւն է: Ընդհանրապէս բոլորը բաղդի բան է: Նոյն տեսակ. կարող ես և դու նրան...

ՖՐ.—(նրան շփելով) «Նա» նախազգում

էր: Մենք երկուսս էլ նախազգում էինք: Մենք գիտէինք:

Թէ.—Թո՛ղ, Ֆրից:

ՖՐ.—(մօտենալով զրասեղանին, փակում է նամակները) Ի՞նչ է շինում «նա» այս բոլորին: Գուցէ նա «նրան» էլ է... Դու պէտք է վաղը իմանաս բոլորը, թէ ինչ է կատարւել այնտեղ...

Թէ.—Կաշխատեմ:

ՖՐ.—Նայիր, որ առանց անտեղի յետածըգումներ լինի այդ:

Թէ.—Միևնոյն է, մինչև վաղը չէ միւս առաւօտ ոչինչ չի կարելի իմանալ:

ՖՐ.—(սարսափած) Թէոդոր...

Թէ.—Դէ, բարի եղիր: Ձէ որ մի բան արժէ մարդու նախազգացումը: Իսկ իմ նախազգացումն է, որ ամեն բանյաջող պիտի վերջանայ: (ուրախ տօնով) Ձը գիտեմ ինչու, բայց ես համոզւած եմ, որ այդպէս է:

ՖՐ.—(ծիծաղելով)—Որքան դու լաւն ես, Թէոդոր: Բայց ի՞նչ պիտի ասենք մեր օրիորդներին:

Թէ.—Այդ միևնոյն է: Ուղղակի ճանապարհ կը դնենք նրանց:

ՖՐ.—Ո՛չ: Մենք պէտք է, որքան կարելի է, ուրախ ձևանանք: Քրիստինը ոչինչ չը պէտք է կասկածի: Ես նորից կը նստեմ դաշնամուրի:

մօտ, իսկ դու նրանց կանչիր: (Թէոդորը ան-
բաւական գնում է): Բայց ի՞նչ կասես դու նը-
րանց:

Թէ.— Որ այդ նրանց չէ վերաբերում:

ՖՐ.— (որ նստել է դաշնամուրի մօտ) Ո՛չ,
ո՛չ...

Թէ.— Դէ, կասեմ, որ գործը վերաբերում
է մի ընկերոջ, մի բան կը հնարւի էլի...

ՖՐ.— (մի քանի ակորդներ է վերցնում)

Թէ.— (դուռը բացելով) Medames, համեցէք,
խնդրեմ. (Քրիստինն եւ Միցիի ներս են գալիս)

ՄԻՅ.— Վերջապէս: Նա զննեց:

ՔՐ.— (վազելով Փրիցի մօտ) Ո՞վ էր, Ֆրից:

ՖՐ.— (նազելը շարունակելով) Դարձեալ
հետաքրքրութիւն:

ՔՐ.— Ֆրից, խնդրում եմ, ասա:

ՖՐ.— Ոչինչ չեմ կարող ասել, թանկագինս,
հաւատացնում եմ քեզ, որովհետեւ այդ գործը
վերաբերում է մարդկանց, որոնց դու բոլորովին
չես ճանաչում:

ՔՐ.— (շղջելով) Դէ, խնդրում եմ, Ֆրից,
ասա ինձ ճշմարիտը:

Թէ.— Շատ պարզ է, որ նա քեզ հանգս-
տութիւն չը պիտի տայ, բաց գու միևնոյն է
ոչինչ չես ասիլ նրան, որովհետեւ «նրան» դու
այդպէս խոստացար:

ՄԻՅ.— Թող, Քրիստին, մի տխրիր: Թոյլ

տուր նրանց կոտորատել, որքան ցանկանում են:

Թէ.— Ես պէտք է վախս վերջացնեմ ֆը-
րէյլէյն Միցցիի հետ: (Կրկէսի միմոսին նմանեց-
նելով)— Խնդրում եմ, պարօն կապէլմայստէր,
մի կտոր երաժշտութիւն:

ՖՐ.— (նազում է)

(Թէոդորն եւ Միցցիի պարում են)

ՄԻՅ.— (մի քանի պտոյտներից յետոյ ընկ-
նում է ըագկաթոռի վրայ)— Ես այլ ևս չեմ կա-
րող:

Թէ.— (համբուրում է նրան եւ նստում ըագ-
կաթոռի թելի վրայ)

ՖՐ.— (մնում է դաշնամուրի մօտ, վերցնում
է Քրիստինի նրկու ձեռքերն էլ եւ նայում նրան)

ՔՐ.— (կարծես քնից սթափելով) Ինչո՞ւ չես
նւագում:

ՖՐ.— (ժպտալով) Այսօրւայ համար բաւա-
կան է:

ՔՐ.— Գիտես, ես կը կամենայի այդպէս
նւագել:

ՖՐ.— Իսկ դու շատ ես նւագում:

ՔՐ.— Ո՛չ, ժամանակ քիչ ունեմ, շատ գործ
կայ տանը: Բացի այդ մեր դաշնամուրն էլ շատ
վատն է:

ՖՐ.— Մի անգամ ուզում եմ փորձել քո
դաշնամուրի վրայ նւագել: Ասեմք ես շատ կու-
ղենայի քո սենեակը տեսնել:

ՔՐ.—Նա քոնի պէս գեղեցիկ չէ:

ՖՐ.—Յետոյ ես կը ցանկանայի, որ դու պատմես քո մասին... շատ, շատ... Ես, իսկապէս, քո մասին շատ քիչ բան գիտեմ:

ՔՐ.—Պատմելու բան էլ չը կայ: Յետոյ ես ուրիշներ չմտնեմ գաղտնիքներ չունիմ...

ՖՐ.—Առաջ դու ուրիշին չե՞ս սիրել:

ՔՐ.—(չը պատասխանելով, նրան է նայում)

ՖՐ.—(համբուրում է նրա ձեռքը)

ՔՐ.—Եւ չեմ էլ սիրի ուրիշ ոչ ոքի:

ՖՐ.—(համարեա դառնութեամբ) Մի ասիր այդ, մի ասիր, ի՞նչ կարող ես դու իմանալ: Դու շատ ես սիրում քո հօրը, Քրիստին:

ՔՐ.—Օ՛, այո... Ժամանակ կար, որ ես նրան ամեն ինչ պատմում էի:

ՖՐ.—Մի կշտամբիր քեզ, մանկիկս... Բայց երբեք մարդիկ գաղտնիքներ էլ են ունենում, այդ աշխարհի օրէնքն է:

ՔՐ.—Եթէ միայն ես հաւատացած լինէի որ դու ինձ սիրում ես, այն ժամանակ ոչինչ...

ՖՐ.—Իսկ դու մի՞թէ չգիտես:

ՔՐ.—Եթէ դու միշտ այդպէս խօսէիր հետս, այն ժամանակ... այո:

ՖՐ.—Քրիստին, դու անյարմար ես նստած:

ՔՐ.—Թող ինձ, այդպէս ինձ համար շատ լաւ է: (ղնում է զլուխը դաշնամուրին)

ՖՐ.—(շոյելով նրա մագերը)

ՔՐ.—Ա՛խ, որքան լաւ է:

(Հռութիւն)

ԹԷ.—Ֆրից, սրտեղ են սիգարները:

ՖՐ.—(մօտենում է Թէոդորին, որ պահաւանի մօտ սիգարներն է փնտռում)

ՄԻՅ.—(քնած է)

ՖՐ.—(տալիս է սիգարների տուփը) Իսկ սե սուրճը մենք բոլորովին մոռացանք: (Ածում է ջրաւաթ)

ԹԷ.—Իսկ դուք, երեխաներ, սե սուրճ չէ՞ք ցանկանում:

ՖՐ.—Միցցի, քեզ սուրճ տամ:

ԹԷ.—Թող նրան, թող քնի: Իսկ դու այսօր սուրճ մի խմիր: Դու պէտք է, որքան կարելի է, շուտ անկողին մտնես և աշխատես լաւ քնել:

ՖՐ.—(նայում է նրան դառնութեամբ)

ԹԷ.—Այս գործը շատ պարզ է, այժմ նրա մասին չը պէտք է մտածել, թէ որքան կարելի է մեծահոգի և վեհանձն լինել, այլ նրա մասին, որ խելօք լինել, միմիայն դրա մասին... այդպիսի դէպքերի ժամանակ...

ՖՐ.—Դու կը գտնաս այս գիշեր ինձ մօտ լէնսկու հետ:

ԹԷ.—Յիմարութիւն է: Առաւօտն էլ կարող ենք գալ:

ՖՐ.—Խնդրում եմ:

ԹԷ.—Դէ լաւ:

ՅՐ.—Օրիորդներին մինչև տուն կուղեկցես:

ԹԷ.—Այո և այն էլ այժմ: Միցցի, վեր կաց:

ՄԻՅ.— Դուք սև սո՛ւրճ էք խմում. ինձ էլ տւէք:

ԹԷ.—Ահա և քեզ, զաւակս:

ՅՐ.—(մօտենալով Զրիստինին) Յոգնէլ ես, թանկագինս:

ՔՐ.—Ո՛րքան դուր է գալիս ինձ, երբ դու այդպէս ես խօսում:

ՅՐ.—Շատ ես յոգնել:

ՔՐ.—(ծիծաղելով) Գինուցն է, մի փոքր զլուխս է ցոււում:

ՅՐ.—Պարզ օգու՛մ կանցնի:

ՔՐ.—Մենք արդէն գնում ենք. դու մեզ կուղեկցես, հա:

ՅՐ.—Ո՛չ, մանկիկս: Ես այժմ տանը կը մնամ. գործ ունիմ:

ՔՐ.—(հըր մի քան յիշելով) Ա՛յժմ, ի՞նչ գործ կարող ես ունենալ այս ժամանակ:

ՅՐ.—(համարեա թէ զրգուած) Դէ, Քրիստին, պէտք է վարժեալ վերջապէս: (Քնքոյշ) Ես ինձ մի քիչ յոգնած եմ զգում. այսօր թէոդորի հետ շ ժամ զբօսնել ենք քաղաքից դուրս:

ԹԷ.—Ինչքան լաւ էր այնտեղ. այս քանի օրը ամենքս միասին կերթանք:

ՄԻՅ.—Հրաշալի բան կլինի և դուք երկուսդ էլ ձեր զինւորական հագուստները կը հագնէք:

ԹԷ.—Բնութեան զարմանալի սէր է այդ:

ՔՐ.—Ե՞րբ կը տեսնենք նորից:

ՅՐ.—(քիչ ջղայնոտ) Ես քեզ կը գրեմ:

ՔՐ.—(տխուր) Դէ, ցտեսութիւն: (Գնում է ղէպի դուռը)

ՅՐ.—(նկատելով նրա տխրութիւնը) Քրիստին, վաղը կը տեսնենք:

ՔՐ.—(ուրախ) Այո:

ՅՐ.—Այգու՛մ... այնտեղ երկաթուղու գծի մօտ, ուր վերջին անգամ... այնտեղ... այսպէս... ժամը... 6-ին, քեզ համար յարմար կը լինի:

ՔՐ.—(զլխով համաձայնութիւն է տալիս)

ՄԻՅ.—Գալիս ես մեզ հետ, Ֆրից:

ԹԷ.—Զարմանալի սովորութիւն է, ամենքի հետ էլ դնւով խօսել:

ՅՐ.—Ո՛չ, ես տանն եմ մնալու:

ՄԻՅ.—Քեզ համար լաւ է, իսկ մենք ահագին ճանապարհ պիտի գնանք:

ՅՐ.—Միցցի, դու համարեա թէ ամբողջ տորտը անշարժ ես թողել: Սպասիր, ես նրան փաթաթեմ: Ուղղում ես:

ՄԻՅ.—(Թէոդորին) Իսկ քաղաքավարի՞ կը լինի վերցնելը:

ՅՐ.—(փաթաթում է)

ՔՐ.—Միցցին երեխայի նման է:

ՄԻՅ.—(Ֆրիցին) Իսկ զրա փոխարէն ես կօգնեմ քեզ մոմերը հանգցնելու: (Հանգցնում է

ըղլորը, քացի մէկից, որ զրասեղանի վրայ է)

ՔՐ.—Ձը բացե՞մ պատուհանը, այստեղ այնպիսի տոթ է: (բացում է)

ՅՐ.—Իսկ այժմ ես կլուսաւորեմ ձեզ:

ՄԻՅ.—Արդէն լոյս չը կա՞յ սանդուխտներէ վրայ:

ԹԷ.—Շատ հասկանալի է:

ՔՐ.—Որպիսի սքանչելի օդ է:

ՄԻՅ.—Մայիս է, չէ... (Դռան մօտ է. Փրիցը մոմը ձեռքին) Շնորհակալութիւն սիրալիբ ընդունելութեան համար:

ԹԷ.—(նրան ընթերցելով) Գնա՛, գնա՛, գնա՛...

ՅՐ.—(ծանապարհ է ձգում նրանց. Դռուը մնում է քաց, լսում է խօսակցութիւնը եւ քացւող դռան ձայնը)

ՄԻՅ.—Այ քեզ բան:

ԹԷ.—Զգոյշ, չընկնէք:

ՄԻՅ.—Շնորհակալութիւն տորտի համար:

ԹԷ.—Կամաց, չարթնացնես ամենքին:

ՔՐ.—Բարի գիշեր:

ԹԷ.—Բարի գիշեր:

(Լսում է ինչպէս կողպում է դուռը)

ՅՐ.—(այն ժամանակ, երբ նա մտնում է, մոմը դնում զրասեղանի վրա, լսում է փողոցի դռան քացելու եւ կողպելու ձայնը. նա մօտենում է պատուհանին)

ՔՐ.—Բարի գիշեր:

ՄԻՅ.—Բարի գիշեր, սիրունիկս...

ԹԷ.—Դէ, դէ, Միցցի...

(Լսում են ծիծաղի, քայլերի ձայներ: Թէոդորը սուլում է «երկզխանի արծիւ», յետոյ կամաց-կամաց լուծիւն է տիրում: Փրիցը նայում է նրանց յետեւից, յետոյ ընկնում է պատուհանի մօտ քաղկաթոռի վրայ)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Բ. Ա Ր Ա Ր Ի Ա Յ

Քրիստիանի համեստ եւ սիրունիկ կահաւորած
սենեակը

ՔՐ.—(հագնուում է տնից դուրս գնալու հա-
մար)

ԿԱՏ.—(մտնում է, նախօրօք դուռը ծեծե-
լով)—Բարի երեկոյ, Փրէյլէյն Քրիստին:

ՔՐ.—(կանգնած է հայելու առաջ, յետոյ
շուռ է զալիս)—Բարի երեկոյ:

ԿԱՏ.—Ախ, դուք պատրաստուել էք դժուար
գնալու համար:

ՔՐ.—Շատ էլ չեմ շտապում:

ԿԱՏ.—Ամուսինս է ուղարկել ինձ, որ հրա-
ւիրեմ ձեզ միասին լենների այգին գնալ ընթրելու.
այնտեղ այսօր երաժշտութիւն կայ:

ՔՐ.—Շնորհակալ եմ, Փրաու Բինդեր... այս-
օր ես չեմ կարող... մի ուրիշ անգամ... Դուք
չէ՞ք բարկանում:

ԿԱՏ.—Ամենեին... Ի՞նչու... երևի դուք ա-
ռանձին աւելի լաւ կանցկացնէք ժամանակը, քան
մեզ հետ:

ՔՐ.—(նայում է նրան)

ԿԱՏ.—Իսկ հայրդ արդէն թատրոնումն է:

ՔՐ.—Ո՛հ, նա դեռ տուն կը գայ. չէ՞ որ
այժմ ներկայացումները եօթն և կէսին են սկըս-
ւում:

ԿԱՏ.—Իսկապէս որ, իսկ ես շարունակ մո-
ռանում եմ: Այն ժամանակ ես նրան կը սպա-
սեմ, ես վաղուց է ուզում եմ նրանից կօնտրա-
մարկ խնդրել մի օրէն նոր պիէսի ներկայաց-
ման, այժմ երևի կարելի կը լինի ստանալ:

ՔՐ.—Ի հարկէ, այժմ ռի է գնում թատ-
րոն, այնպիսի հրաշալի երեկոներ են:

ԿԱՏ.—Իսկ մեզ նմանները երբէք թատրոն
չեն ընկնի, եթէ պատահաբար մի ծանօթ շու-
նան. իսկ դուք, Փրէյլէյն Քրիստին, իմ պատճա-
ռով չուշանաք, եթէ ցանկանում էք գնալ: Ի
հարկէ իմ ամուսինը շատ կը ցաւի... և նամա-
նաւանդ մի ուրիշը...

ՔՐ.—Այդ ռի:

ԿԱՏ.—Ի հարկէ ամուսնուս եղբորորդին էլ
մեզ հետ կը լինի: Գիտէ՞ք Փրէյլէյն Քրիստին,
նա այժմ պաշտօն է գտել:

ՔՐ.—(անտարբեր) Այո:

ԿԱՏ.—Այն էլ լաւ ռոճիկով: Նա շատ լաւ
տղայ է և ինչպէս էլ յարգում է ձեզ:

ՔՐ.—Ուրեմն ցտեսութիւն, Փրաու Բինդեր:

ԿԱՏ.—Ինչ որ ասեն նրան ձեր մասին, ոչ
մի բանին չի հաւատում:

ՔՐ.—(նայում է նրան)

ԿԱՏ.—Այնպիսի տղամարդիկ կան...

ՔՐ.—Ցտեսութիւն, Ֆրանս Բինդեր:

ԲԻՆ.—Ցտեսութիւն... (չար սօնով) Չուշանաք տեսակցութեանը...

ՔՐ.—Իսկապէս դուք ինչ էք կամենում ինձանից:

ԲԻՆ.—Բոլորովին ոչինչ... դուք արդարացի էք—մարդ մի անգամ է երիտասարդ լինում:

ՔՐ.—Ցտեսութիւն:

ԲԻՆ.—Եթէ թոյլ տաք, Փրէյլէյն Քրիստին, ձեզ մի խորհուրդ կը տամ. զգոյշ եղէք:

ՔՐ.—Ի՞նչ է նշանակում այդ:

ԲԻՆ.—Վիեննան իհարկէ մեծ քաղաք է... այնպէս որ դուք լաւ կանէիք, որ ձեր rendez-vous-ները տնից քիչ հեռու նշանակէիք:

ՔՐ.—Այդ ոչ ոքին չի վերաբերում:

ԿԱՏ.—Ես չէի ցանկանում հաւատալ այն ամենին, ինչ որ պատմեց ինձ իմ ամուսինը: Իբր թէ նա ձեզ տեսել է... Թող, ասում եմ նրան, երևի դու սխալւել ես: Փրէյլէյն Քրիստինը այնպիսի աղջիկներից չէ, որ երեկոները փողոցները չափչփէ տղամարդկանց հետ, իսկ եթէ պատահել է այդպիսի մի բան, նա այնքան խելօք է, որ մեր փողոցում չէր անի այդ բանը: Դէ ինքդ հարցրու նրանից, պատասխանեց նա: Եւ ոչ մի զարմանալի բան չկայ, ասաց, մեզ

մօտ չէ գալիս, իսկ շարունակ այդ Միցցի Շլագերի հետ է թրե գալիս և ինչ ընկեր է նա կարգին և երիտասարդ աղջկայ համար: Ձէ որ տղամարդիկ բոլորն էլ այնքան կոպիտ են, Փրէյլէյն Քրիստին, և ի հարկէ նա այդ բոլորը յայտնել է Ֆրանցին, իսկ նա սարսափելի բարկացել է, պատասխանել է, որ Փրէյլէյն Քրիստինի համար պատրաստ է կրակն ընկնել և թէ ով վատ խօսէ նրա մասին, իրա հետ պիտի գործ ունենայ: Եւ ինչ համեստն էք դուք, ասել է, և թէ ինչպէս դուք սիրում էիք ձեր մօրաբորջը, Աստուած նրա հոգին լուսաւորի, և որքան բարի էք, ինչպէս մեկուսացած էք ապրում. և այլն և այլն... (պաուզա) Կարելի է այնուամենայնիւ մեզ հետ կերթաք երաժշտութիւն լսելու:

ՔՐ.—Ո՛չ:

(Նրանք եւ Վայրինգ, ծեռքին յապիկի ծիւղ)

ՎԱՅՐ.—Բարի երեկոյ... Ա՛, Ֆրանս Բինդեր: Ինչպէս է ձեր առողջութիւնը:

ԿԱՏ.—Շնորհակալ եմ:

ՎԱՅՐ.—Իսկ Լինան: Ձեր ամուսինը:

ԿԱՏ.—Բոլորն էլ առողջ են, շնորհակալ եմ:

ՎԱՅՐ.—Եւ լաւ է: (Քրիստինին) Իսկ դու դեռ տանն ես այսպիսի հրաշալի երեկոյին:

ՔՐ.—Պատրաստում էի գնալու:

ՎԱՅՐ.—Հրաշալի է: Ի՞նչ օր է այսօր, Ֆրանս Բինդեր, ուղղակի հրաշք: Այգիով անցայ, յապ-

միկը այնպէս սիրուն ծաղկել է, մինչև անգամ մի փոքրիկ յանցանք գործեցի (տալիս է Քրիստինին յամսիկի ծիւղը)

ՔՐ.—Շնորհակալ եմ, հայրիկ:

ԿԱՏ.—Շնորհակալ եղէք, որ այգեպանը չը տեսաւ:

ՎԱՅՐ.—Իսկ դուք գնացէք այնտեղ, ֆրաու Բինդեր, տեսէք ինչպէս անուշահոտութիւն է բուրում այնտեղ, կարծես ես այս ճիւղը չեմ էլ պոկել:

ԿԱՏ.—Եթէ բոլորն էլ այդպէս դատեն...

ՎԱՅՐ.—Այո, այն ժամանակ այգին կը դատարկէր, իհարկէ:

ՔՐ.—Ցտեսութիւն, հայրիկ:

ՎԱՅՐ.—Եթէ դու մի քանի րոպէ ինձ սպասէիր, մինչև թատրոն միասին կերթայինք:

ՔՐ.—Ես... ես... խոստացել եմ Միցցիին, նրա յետեից մտնել:

ՎԱՅՐ.—Ախ այդպէս... Աւելի լաւ երիտասարդութիւնը երիտասարդութեանն է պատկանում: Ցտեսութիւն, Քրիստին:

ՔՐ.—(համբուրում է հօրը)—Ցտեսութիւն, ֆրաու Բինդեր: (զնում է Վայրինգը նրան ուղեկցում է քնքոյշ հայեացքով)

ԿԱՏՐԻՆ և ՎԱՅՐԻՆՔ

ԿԱՏ.—Այժմ Միցցիի հետ նրանք սերտ բարեկամներ են դարձել:

ՎԱՅՐ.—Այո: Եւ ես շատ ուրախ եմ, որ Քրիստինա այժմ ծանօթ ունի և ստիպւած չէ շարունակ տանը մնալ: Այդ տեսակ կեանքը ինչ բաւականութիւն է կարող պատճառել երիտասարդ աղջկան:

ԿԱՏ.—Ի հարկէ:

ՎԱՅՐ.—Դուք երևակայել չէք կարող, ֆրաու Բինդեր, որքան եմ տխրում, երբ փորձից տուն վերադառնալով, տեսնում եմ նրան միայնակ տանը նստած և կար կարելիս. ճաշից յետոյ վեր է կենում թէ չէ, նորից նստում է իւր նստաները արտագրելու:

ԿԱՏ.—Այո, այո, միլիօնատէրերը աւելի լաւ են ապրում, քան մենք—աղքատներս: Իսկ ինչպէս է նրա երգեցողութիւնը:

ՎԱՅՐ.—Ոչինչ չի դուրս գալ: Սենեակի համար նրա ձայնը բաւական է, հօր համար բաւականին լաւ է երգում, բայց դրանով ապրել անկարելի է:

ԿԱՏ.—Ափսոս:

ՎԱՅՐ.—Ես շատ ուրախ եմ, որ նա ինքն էլ խոստովանում է այդ, գոնէ չէ հիասթափւել: Մեր թատրոնի երգեցիկ խմբում, ասեմք, նրան տեղաւորել ես կարող եմ...

ԿԱՏ.—Իհարկէ այդպիսի գեղեցկութեամբ...

ՎԱՅՐ.—Բայց ապագայի համար այնտեղ ոչ մի յոյս...

ԿԱՏ.—Այո, այդպիսի աղջկայ հետ քիչ հոգսեր չեն կապւած: Երբ մտածում եմ, որ իմ Լինան էլ մի 5—6 տարի յետոյ հասունացած աղջիկ պիտի դառնայ...

ՎԱՅՐ.—Բայց ինչո՞ւ չէք նստում, Փրաու Բինդեր:

ԿԱՏ.—Շնորհակալ եմ, ամուսինս իսկոյն ինձ կը կանչի, ես եկայ միայն Քրիստինին հրաւիրելու...

ՎԱՅՐ.—Հրաւիրելո՞ւ...

ԿԱՏ.—Այո, երաժշտութեան, Լեների այգին: Մտածեցի մի քիչ նրան զարնութիւն պատճառել և հարկաւոր էլ է:

ՎԱՅՐ.—Այո, այդ չէ՞ր խանգարիլ, նամանաւանդ նրա անցկացրած տխուր ձմեռից յետոյ: Բայց ի՞նչո՞ւ նա չը գնաց ձեզ հետ:

ԿԱՏ.—Չգիտեմ, գուցէ նրա համար, որ ամուսնուս եղբօր որդին մեզ հետ է լինելու:

ՎԱՅՐ.—Շատ կարելի է, նա նրան տանել չի կարող, ինքն ասաց ինձ այդ:

ԿԱՏ.—Ինչո՞ւ, Ֆրանցը շատ քաղաքավարի տղայ է, և այժմ էլ նա շատ լաւ ունիւկով տեղաւորւել է մի տեղ պաշտօնով, իսկ այժմեան ժամանակներում դա մեծ բաղդ է այնպիսի մի...

ՎԱՅՐ.—Այնպիսի մի... աղքատ աղջկայ համար:

ԿԱՏ.—Ամեն մի աղջկայ համար բաղդաւոր-

րութիւն է:

ՎԱՅՐ.—Ասացէք ինձ, Փրաու Բինդեր, միթէ իսկապէս նրա համար է ստեղծւած և նշանակւած այդպիսի սիրուն և երիտասարդ աղջիկը, որ անպատճառ ամուսնանայ քաղաքավարի երիտասարդի հետ, որ պատահամբ լաւ պաշտօն է ստացել:

ԿԱՏ.—Այդ ամենախելօք բանը — կը լինէր: Ձի՞ կարելի հօ սպասել մի իշխանի. բայց եթէ ներկայանայ էլ այդպիսին, դրանից ի՞նչ. այդպիսիները աւելի շուտ են փախչում չամուսնանալով: (Վայրին զը պատուհանին է մօտեցել: Պաուզա) Այո, ահա դրա համար է, որ միշտ ասում եմ, թէ այդպիսի աղջիկները պէտք է միշտ զգոյշ լինին ծանօթութիւնների մէջ:

ՎԱՅՐ.—Ուրեմն, այդ դիպւածում, վերցնել և պատուհանից դուրս շարտել էլի երիտասարդութիւնը: Իսկ վերջ ի վերջոյ ի՞նչ պիտի ստանայ խեղճ աղջիկը իր անարատութեան փոխարէն, եթէ երկար տարիներ սպասելուց յետոյ յանկարծ դայ մի որևէ գուլպագործ:

ԿԱՏ.—Պարոն Վայրինգ, թէև իմ ամուսինը գուլպագործ է, բայց այնուամենայնիւ նա ազնիւ և կարգին մարդ է, որի մասին ես երբէք չեմ գնդադատել:

ՎԱՅՐ.—(հանգստացուցիչ տօնով) Բայց, Փրաու Բինդեր, բանը ձեր մէջ չէ, դուք... ես

կարծում եմ, պատուհանից չէք նետել ձեր երիտասարդութիւնը:

ԿԱՏ.—Այն ժամանակների մասին ես արդէն մոռացել եմ:

ՎԱՅՐ.—Մի պնդէք ինչ ուզում էք, ասացէ՛ք, բայց յիշողութիւնները ամենալաւն է, որ մնում է մեզ մեր կեանքի մէջ:

ԿԱՏ.—Ես ոչ մի յիշողութիւն չունեմ:

ՎԱՅՐ.—Դէ, դէ...

ԿԱՏ.—Իսկ ի՞նչ է մնում այդ յիշողութիւններից, ինչպէս դուք ասում էք: միմիայն զըղջում:

ՎԱՅՐ.—Իսկ միթէ լաւ է, երբ մարդ յիշելու մի բան չունի իւր կեանքից: Եթէ ամբողջ կեանքը անցել է այնպէս, մէկ օրը միւսի նման, առանց բաղդաւորութեան, առանց սիրոյ—միթէ դա լաւ է:

ԿԱՏ.—Պարոն Վայրինդ, յիշեցէք միայն ձեր խեղճ քրոջ, պառաւ ֆրէյլէյնի մասին... Ասենք, երևի ձեզ համար դեռ էլի շատ ծանր է նրան յիշելը, պարոն Վայրինդ:

ՎԱՅՐ.—Այո, դեռ շատ ծանր է:

ԿԱՏ.—Ի հարկէ, երբ մարդիկ այնպէս կապւած են մէկ-մէկու հետ: Ես միշտ ասում էի, որ ձեզ նման եղբայր դժւար կը գտնուի:

ՎԱՅՐ.—(ձեռքի նշանով նրան կանգնեցնում է)

ԿԱՏ.—Ո՛չ, իրաւ եմ ասում: Դուք նրան փոխարինում էիք և հօրը, չը նայած որ այն ժամանակ դուք էլ շատ երիտասարդ էիք դեռ:

ՎԱՅՐ.—Այո, այո...

ԿԱՏ.—Չէ՞ որ այդ էլ մեծ սփոփանք է մարդու համար, երբ նա զգում է, որ ամբողջ կեանքում եղել է մի խեղճ աղջկայ պաշտպանը և բարերարը:

ՎԱՅՐ.—Այո, առաջ, երբ նա դեռ մի զբօրաւիչ երիտասարդ աղջիկ էր, ես այդպէս էի կարծում և ինքս ինձ երեւակայում էի, Աստած գիտէ, մի վեհանձն, խելօք մարդ: Իսկ յետոյ, երբ սկսեցին երևալ նրա ձերմակ մագերը, կրնձիւները, երբ օր օրի վրայ, աննկատելի կերպով, նա դարձաւ մի պառաւ կին... այն ժամանակ, այո, այն ժամանակ միայն զգացի, թէ իսկապէս ինչ եմ ես արել:

ԿԱՏ.—Բայց, Եղբայր Վայրինդ...

ՎԱՅՐ.—Ես, կարծես, այժմ էլ տեսնում եմ նրան, ինչպէս այն ժամանակ, նստած էր երեկոները տհա այն սենեակում իմ գիմաց, լամպայի տակ և նայում էր ինձ իւր համեստ, ամաչկոտ, հրեշտակային դէմքով և կարծես շնորհակալութիւն էր յայտնում ինչ որ բանի համար... Իսկ ես... Ես պատրաստ էի ընկնել նրա ոտքերը և աղաչել նրա ներողութիւնը, որ ես այնպէս պաշտպանել եմ իրեն ամեն մի յարձա-

կուսից, և ամեն մի երջանկութիւնից միեւնոյն ժամանակ:

(Լռութիւն)

ԿԱՏ.— Իսկ ուրիշները պիտի ուրախանային, որ այդպիսի եղբայր ունին և որ զղջալու տեղիք չը կայ...

ԿԱՏՐԻՆ, ՎԱՅՐԻՆԳ և ՄԻՅՅԻ

ՄԻՅ.— (մտնում է)— Բարի երեկոյ: Արդէն կարգին մուտն է... ոչինչ չէ երևում: Ա, ֆրաու Բինդեր: Ձեր ամուսինը ներքեւում է և ձեզ է սպասում: Իսկ Քրիստինը միթէ տանը չէ:

ՎԱՅՐ.— Քառորդ ժամ առաջ դուրս գնաց:

ԿԱՏ.— Միթէ դուք չը հանդիպեցիք իրար, չէ՞ որ տեսակցութիւն էիք նշանակել:

ՄԻՅ.— Ո՛չ, մենք միշտ կորցնում ենք մէկ մէկու: Իսկ դուք գնում էք ձեր ամուսնու հետ երաժշտութիւն լսելու, նա ինքն ասաց:

ԿԱՏ.— Այո, նա այնպէս սիրում է երաժշտութիւնը: Իսկ գիտէք, ֆրէյլէյն Միցցի, սքանչելի գլխարկ ունէք: Անկասկած նոր է, երևի:

ՄԻՅ.— Բոլորովին ոչ. միթէ չը ճանաչեցիք, այդ անցեալ տաբւանն է, միայն սարգն է նոր:

ԿԱՏ.— Դուք ինքնե՞րդ սարգեցիք:

ՄԻՅ.— Ի հարկէ:

ՎԱՅՐ.— Ինչպէս լաւ:

ԿԱՏ.— Հասկանալի է, ես միշտ մոռանում եմ, որ դուք ամբողջ մի տարի ծառայել էք մօզային արհեստանոցում:

ՄԻՅ.— Երևի նորից կը մտնեմ այնտեղ: Մայրս է ցանկանում— ի՞նչ անես:

ԿԱՏ.— Ի՞նչպէս է ձեր մօր առողջութիւնը:

ՄԻՅ.— Ոչինչ, միայն ատամներն են ցաւում: Բժիշկն ասում է, որ այդ յօդացաւից է:

ՎԱՅՐ.— Դէ, այժմ իմ գնալու ժամանակն է:

ԿԱՏ.— Ես գալիս եմ ձեզ հետ, պարոն Վայրինգ:

ՄԻՅ.— Ես էլ ձեզ հետ... Պարոն Վայրինգ, վերցրէք ձեր վերարկուն, երեկոներին շատ խոնաւ է լինում:

ՎԱՅՐ.— Ձեր կարծիքով անհրաժեշտ է:

ԿԱՏ.— Իհարկէ, միթէ կարելի է այդպէս անզգոյշ լինել:

Նրանք և Քրիստին

ՔՐ.— (մտնում է)

ՄԻՅ.— Ահա և Քրիստինը:

ԿԱՏ.— Արդէն զբօսնելուց դարձաք:

ՔՐ.— Այո: Բարեաւ, Միցցի... Գլուխս սկսեց ցաւել: (Նստում է)

ՎԱՅՐ.— Միթէ:

ԿԱՏ.— Երևի մայրսեան օղից:

ՎԱՅՐ.—Ի՞նչ է պատահել քեզ, Քրիստին։
Փրէյլէյն Միցցի, վառեցէք, խնդրում եմ, լամ-
պան։

ՄԻՅ.—(ցանկանում է վառել)

ՔՐ.—Ինքս կարող եմ վառել, հայրիկ։

ՎԱՅՐ.—Ես ուզում եմ տեսնել քո երեսը,
Քրիստին։

ՔՐ.—Դատարկ բան է, հայրիկ, երևի օ-
ղիցն է։

ԿԱՏ.—Շատերը չեն տանում գարունը։

ՎԱՅՐ.—Փրէյլէյն Միցցի, դուք դեռ կը
ֆափաք Քրիստինի մօտ։

ՄԻՅ.—Իհարկէ կը ֆափաք։

ՔՐ.—Ճշմարիտ, հայրիկ, բան չը կայ։

ՄԻՅ.—Երբ իմ գլուխը ցաւում է, մայրս
այդքան չէ անհանգստանում։

ՎԱՅՐ.—(Քրիստինին, որ դեռ նստած է) Դու
յոգնե՞լ ես։

ՔՐ.—(վեր կենալով) Ահա և կանգնեցի
(ծիծաղում է)

ՎԱՅՐ.—Այո, այժմ դու փոխւեցիր։ (Կատ-
րինին) Ճշմարիտ չէ, որ նա բոլորին փոխւում
է, երբ ծիծաղում է։ Դէ, ցտեսութիւն, Քրիս-
տին. (համբուրում է նրան) Իսկ գլուխդ պիտի
դադրէ ցաւելուց մինչև իմ վերադառնալը։ (զը-
նում է)

ԿԱՏ.—(կամաց Քրիստինին) Դուք կուեցի՞ք...

ՔՐ.—(անբաւականութեան շարժում է անում)

ՎԱՅՐ.—(դռնեցից) Դէ, Ֆրանս Բինդեր։

ՄԻՅ.—Երթաք բարով։

(Կատրին եւ Վայրին գնում են)

ՄԻՅ.—Գիտես ի՞նչու է գլուխդ ցաւում. ե-
րեկան գինուց։ Զարմանում եմ թէ ի՞նչու ես
բան չեմ գգում։ Բայց ուրախ էր, չէ։

ՔՐ.—(համաձայնութեան նշան է անում)

ՄԻՅ.—Շատ լաւ մարդիկ են երկուսն էլ,
վատ բան չես ասիլ նրանց մասին։ Զէ։ Իսկ
Փրիցի սենեակը շատ լաւ զարդարւած է, չէ...
Դօրի սենեակը... (խօսքը կտրում է) Ի՞նչպէս,
էլի՞ ցաւում է գլուխդ... Ինչո՞ւ չես խօսում, ի՞նչ
է պատահել քեզ։

ՔՐ.—Երեւեակիր, նա չեկաւ։

ՄԻՅ.—Եւ ստիպեց քեզ սպասել։ Տեղն է
քեզ։

ՔՐ.—Բայց ի՞նչու, ի՞նչ եմ արել ես նրան։

ՄԻՅ.—Շատ ես երես տւել, այ թէ ինչ։
Իսկ այդ տղամարդկանց ոտիպում է երեւեակ-
յել իրանց մասին։

ՔՐ.—Դու ինքդ չես հասկանում, թէ ինչ
ես խօսում։

ՄԻՅ.—Ես շատ լաւ եմ հասկանում, ինչ
եմ խօսում։ Ամբողջ ժամանակ քեզ վրայ եմ
բարկանում։ Նա ուշանում է, չէ գալիս տեսակ-
ցութեան, չէ ուղեկցում քեզ մինչև տուն, օ-

Թեակ է նստում ինչ որ կանանց հետ—այդ ամենը դու տանում ես լուռ ու մունջ և նայում ես նրա վրայ սիրահարած աչքերով:

ՔՐ.—Խնդրում եմ, մի խօսիր այդպէս, քեզ մի երևակայիր այն, ինչ որ չես իսկապէս: Չէ՞ որ դու էլ Թէոդորին ես սիրում:

ՄԻՅ.—Իհարկէ սիրում եմ նրան: Բայց ոչ Դօրին և ընդհանրապէս ոչ մի տղամարդ չի արժանանայ այն բանին, որ ես տանջեմ նրանց համար, բոլոր տղամարդիկ միասին՝ չարժեն դրան:

ՔՐ.—Երբէք ես քեզանից չեմ լսել այդպիսի խօսքեր:

ՄԻՅ.—Բայց չէ՞ որ, Քրիստին, մենք երբէք առաջ չենք խօսել միմեանց հետ բացարձակ: Ես այնպիսի յարգանքով էի վերաբերում դէպի քեզ: Դիտես ինչ, ես միշտ հաւատում էի, որ եթէ երբևից է դու սիրահարւես, կը սիրահարւես բոլոր ոյժով: Առաջին անգամ միշտ այդպէս է լինում, բայց դու պէտք է ուրախ լինիս, որ առաջին սիրահարութեանդ ժամանակ դու ինձ նման մի ընկերուհի ունիս:

ՔՐ.—Միցցի:

ՄԻՅ.—Դու չե՞ս հաւատում որ ես քո բարեկամն եմ: Եթէ ես շարունակ քո մօտ չը լինէի և միշտ չը կրկնէի՝ «Իմացիր Քրիստին որ նա նոյնն է, ինչ որ բոլոր տղամարդիկ, և որ բոլոր

տղամարդիկ միասին չարժեն մեր մի ժամայ զթութեան», դու ով գիտէ ինչեր մտցնէիր գլուխդ: Ես միշտ ասել եմ, որ տղամարդու խօսքին չը պէտք է հաւատալ:

ՔՐ.—Ի՞նչ ես ասում դու... տղամարդիկ, տղամարդիկ. ի՞նչ գործ ունեմ ես տղամարդկանց հետ. ես չեմ խօսում ուրիշ տղամարդկանց մասին: Ամբողջ կեանքիս ընթացքում ոչ մի տղամարդով չեմ հետաքրքրւել:

ՄԻՅ.—Այո, բայց ի՞նչ ես մտածում... մի՞թէ նա քեզ արդէն... Ասենք պատահում է... Դէ, այն ժամանակ դու պէտք է ուրիշ տեսակ տանէիր գործը...

ՔՐ.—Լռիր վերջապէս:

ՄԻՅ.—Բայց ի՞նչ ես պահանջում դու ինձանից... ինչ կարող եմ անել այժմ... Պէտք էր առաջ մտածել, այն ժամանակ պէտք էր սպասել, մինչև որ գար մէկը լուրջ մտադրութիւններով:

ՔՐ.—Միցցի. ես չեմ կարող այսօր լսել այս տեսակ խօսակցութիւններ, նրանք ինձ ցաւ են պատճառում:

ՄԻՅ.—Դէ լաւ...

ՔՐ.—Աւելի լաւ է թող ինձ... Մի բարկանար... Թող ինձ միայնակ...

ՄԻՅ.—Ինչո՞ւ բարկանամ... Դէ, ես կը դը-

համ... Ճշմարիտ, ես չէի ուզում քեզ տխրեցնել,
Քրիստին: (ուզում է գնալ) Ախ, պ. Ֆրիցը...

ՆՐԱՆՔ և ՖՐԻՑ

ՖՐ.—(մտնում է) Բարի երեկոյ:

ՔՐ.—(շատ ուրախացած) Ֆրից, Ֆրից: (վազում է ընդատաջ եւ ընկնում է նրա գրկից)

ՄԻՑ.—(գնում է այնպիսի դէմքով, որ կարծես լսում է. դէ, ես այստեղ աւելորդ եմ)

ՖՐ.—(ազատւելով նրա գրկից) Լսիր...

ՔՐ.—Ինձ բոլորն էլ ասում են, որ դու ինձ ձգել ես... չէ՞ որ այդ ճշմարիտ չէ... Դու այդ չես անիլ... գոնէ ոչ այժմ... դեռ ոչ այժմ...

ՔՐ.—Ո՞վ է ասում քեզ այդ... ի՞նչ է պատահել քեզ... (շոյնով) Թանգագինս. իսկ ես կարծում էի, դու կը վախենաս իմ յանկարծակի ներս գալուն:

ՔՐ.—Միայն թէ դու ինձ հետ լինես...

ՖՐ.—Դէ հանձնատացիր: Դու ինձ երկամբ սպասեցիր:

ՔՐ.—Ինչո՞ւ չեկար:

ՖՐ.—Ինձ խանգարեցին, և ես ուշացայ... Այս րոպէին ես այդուհի էի, քեզ չը գտայ այնտեղ և վճռեցի գալ քեզ մօտ: Յանկարծ իմ մէջ այս սիրունիկ դէմքը տեսնելու այնպիսի կարօտը զգացեց...

ՔՐ.—(երջանիկ) Ճշմարիտ...

ՖՐ.—Ես այնպիսի բուռն ցանկութիւն զգացի տեսնելու թէ ուր ես դու ապրում... Ճշմարիտ: Ես պէտք է տեսնէի... թէկուզ մի անգամ... ես չը կարողացայ ինքս ինձ գտել... և ահա ես այստեղ եմ... Դէ դու ուրախ ես...

ՔՐ.—Աստուած իմ...

ՖՐ.—Ինձ ոչ ոք չը տեսաւ... Բացի այդ ես գիտէի, որ հայրդ թատրոնումն է:

ՔՐ.—Ախ, ի՞նչ գործ ունեմ ես մարդկանց հետ...

ՖՐ.—Ահա այդպէս... (սենեակը դիտելով): Այս քո սենեակն է: Շատ սիրունն է:

ՔՐ.—Դու այդպէս ոչինչ չես տեսիլ... (վերցնում է լամպից լուսամփոփը):

ՖՐ.—Ձէ հարկաւոր, թող... Լոյսը ինձ կուրացնում է. այսպէս աւելի լաւ է: Այս քո պատուհանն է, որի մօտ դու շարունակ գործում ես, դու ինքդ ես պատմել,—այո՞. ինչ հրաշալի տեսարան, օ որքան կտուրներ են, իսկ այն ինչ է, այն սե բանը հեռուում:

ՔՐ.—Այդ կախերերդն է:

ՖՐ.—Ճիշտ որ: Քեզ մօտ աւելի լաւ է, քան ինձ մօտ:

ՔՐ.—Դէ...

ՖՐ.—Ես շատ կուզէի ապրել այսքան բարձր... հայել բոլոր կտուրների վրայից—այդ ինձ

դուր է գալիս... Երևի ձեր փողոցում շատ խաղաղ է:

ՔՐ.— Ոչ, ցերեկը շատ աղմուկ է լինում...

ՖՐ.— Միթէ՞ այստեղով կառքեր են անցնում:

ՔՐ.— Երբեմն... Բայց մեր դիմացը դարբնոց է:

ՖՐ.— Այ, այդ դուրեկան բան չէ... (նըստում է)

ՔՐ.— Ընտելանում ես և համարեա ձայն էլ չես լսում:

ՖՐ.— (յանկարծ տեղից վեր թռչելով): Միթէ ես այստեղ առաջին անգամն եմ... Ինձ թըւում է որ այստեղի ամեն մի առարկան ինձ ծանօթ է: Հէնց այսպէս էլ ես ինձ ամեն ինչ երեւակայում էի...

ՔՐ.— (նկատելով որ նա ցանկանում է սենեակը աւելի մանրամասնօրէն տնտղել) Հետաքրքիր բան չը կայ նայելու...

ՖՐ.— Այս ինչ պատկերներ են...

ՔՐ.— Չարժէ...

ՖՐ.— Ես ցանկանում եմ տեսնել: (Վերցնում է լամպան եւ լուսաւորում պատկերները)

ՔՐ.— Հրաժեշտ և վերադարձ:

ՖՐ.— Այո, հրաժեշտ ե վերադարձ:

ՔՐ.— Ես ասացի չէ, որ վատ պատկերներ են, իսկ այնտեղ հայրիկիս սենեակում կայ մի ուրիշը. նա աւելի լաւ է:

ՖՐ.— Ի՞նչ պատկեր է:

ՔՐ.— Մի աղջիկ է նստած. նա նայում է պատուհանից, իսկ այնտեղ դուրսը սարսափելի ձմեռ է. պատկերը կոչւում է «Ձգւածը»:

ՖՐ.— Ա. (ընում է լամպը սենանի վրայ) Իսկ այս քո գրադարանն է: (նստում է փոքրիկ զրաւարի մօտ)

ՔՐ.— Աւելի լաւ է մի նայիր:

ՖՐ.— Ինչո՞ւ... Բ. Շիլլեր, Հաուֆ, և Էնցիկլոպեդիկ բառարան, սատանան տանի:

ՔՐ.— Այո, մինչև 4 տառը:

ՖՐ.— (ծիծաղելով) Միմիան... «Գրքոյկ ամենքի համար»... դու երևի միայն պատկերներն ես նայել, այո...

ՔՐ.— Իհարկէ:

ՖՐ.— (շարունակ դեռ նստած) Իսկ ո՞վ է այդ պարոնը վառարանի վրայ...

ՔՐ.— (ուսուցչի տօնով): Չէ որ այդ Շուբերտն է:

ՖՐ.— (տեղից ըարձրանալով): Իրաւ ի՞նչ:

ՔՐ.— Հայրիկս նրան շատ է սիրում: Նա առաջ շատ լաւ ակօմպանիմէնտ էր անում երգիչներին...

ՖՐ.— Իսկ այժմ ո՞չ:

ՔՐ.— Այժմ ո՞չ. (լռութիւն)

ՖՐ.— (նստում է) Որքան այստեղ յարմար է:

ՔՐ.— Ճշմարիտ հաւանում ես:

ՖՐ.—Շատ: Իսկ ա՛յս ինչ է... (վերցնում է կեղծ ծաղիկներով վազան)

ՔՐ.—Էլի՞ մի բան գտար...

ՖՐ.—Ոչ, մանկիկս. սա չէ սաղում այստեղ. ծաղիկները սարսափելի փոշոտված են...

ՔՐ.—Նրանք բոլորովին էլ փոշոտված չեն...

ՖՐ.—Կեղծ ծաղիկները միշտ փոշոտված չեն... Քո սենեակում միշտ կենդանի ծաղիկներ պէտք է լինեն, թարմ և հոտաւէտ. այսօրւանից ես միշտ պէտք է... (կտրում է իր խօսքը եւ շուտաւիտ, որպէսզի թագցնէ իւր յուզմունքը)

ՔՐ.—Ի՞նչ է, ի՞նչ է իր ուզում ինձ ասել...

ՖՐ.—Ոչինչ, ոչինչ...

ՔՐ.—(վեր կենալով տեղից, քնքոյշ) Ի՞նչ, դէ ասա:

ՖՐ.—Ուզում էի ասել, որ վաղը ես քեզ համար կենդանի ծաղիկներ կուղարկեմ:

ՔՐ.—Արդէն զղջում ես: Պարզ է, վաղը դու իմ միասին այլևս չես մտածիլ...

ՖՐ.—(գլխի քացասական շարժում է անում)

ՔՐ.—Իհարկէ, երբ դու ինձ հետ չես... դու իմ մասին չես մտածում:

ՖՐ.—Ի՞նչ ես ասում դու:

ՔՐ.—Այո: Ես գիտեմ... Ես գգում եմ...

ՖՐ.—Ի՞նչպէս է այդպիսի յիմար միտք ծագում բո գլխում:

ՔՐ.—Դու ինքդ ես մեղաւոր... Դու միշտ

ինձնից գաղտնիքներ ունիս... երբէք դու քո մասին ինձ ոչինչ չես պատմում: Ամբողջ օրը ի՞նչով ես զբաղւած...

ՖՐ.—Թանգագինս, չէ որ այդ արդէն շատ ձանձրալի է: Գնում եմ դասախօսութիւններ լսելու... երբեմն... յետոյ սրճարան եմ գնում... կարդում եմ... երբեմն դաշնամուր եմ նւագում... այս կամ այն ծանօթի հետ խօսում եմ... այցելութիւններ անում... այս բոլորն էլ դատարկ բաներ են: Ձանձրալի է մինչև անգամ պատմելը... Դէ այժմ ես պէտք է գնամ, մանկիկս:

ՔՐ.—Արդէն...

ՖՐ.—Քո հայրդ էլ շուտով կը վերադառնայ...

ՔՐ.—Դեռ ոչ այդքան շուտ, Ֆրից, ֆապիլդեռ, թէկուզ մի րոպէ...

ՖՐ.—Բացի այդ ես... Թէոդորն էլ ինձ սպասում է, ես նրա հետ պէտք է խօսեմ...

ՔՐ.—Այսօր:

ՖՐ.—Իհարկէ այսօր:

ՔՐ.—Վաղը կը տեսնես նրան...

ՖՐ.—Վաղը... վաղը կարելի է ես վիէննայում չը լինեմ...

ՔՐ.—Վիէննայում չը լինեմ...

ՖՐ.—(նկատելով նրա սարսափը, հանգիստ եւ ուրախ) Իհարկէ շատ կարելի է... Ես ուզում եմ մէկ երկու օրով գնալ, մանկիկս...

ՔՐ.—Ո՛ւր...

ՖՐ.—Ո՛ւր... մի որեիցէ տեղ... ախ, Տէր Աստուած, միայն այդպիսի դէմք մի շինիր... գնում եմ գիւղը... ծնողներիս մօտ... իսկ դու արդէն սարսափեցիր...

ՔՐ.—Այ հէնց ծնողներիդ մասին էլ դու ինձ երբէք ոչինչ չես պատմել...

ՖՐ.—Ձէ, դու ուղղակի զարմանալի երեխայ ես... ասա—միթէ դու չես տեսնում թէ որքան լաւ է, երբ մենք բոլորովին մենակ ենք... դու այդ չես զգում...

ՔՐ.—Ոչ. ես բոլորովին չեմ հաւանում որ դու ոչինչ չես պատմում քո մասին... ինձ հետաքրքրում է այն բոլորը... ինչ որ քեզ է վերաբերում... բոլորը... Ես չեմ բաւականանում մեր միասին անցկացրած մի ժամով միայն... յետոյ դու գնում ես, և ես բոլորովին չը գիտեմ... անցնում է ամբողջ գիշերը, ամբողջ ցերեկը... շատ, շատ ժամեր... և ես ոչինչ չեմ իմանում քո մասին... ահա ինչո՞ւ ես երբեմն այդպէս տխուր եմ լինում...

ՖՐ.—Հա. ինչու մասին ես այդ ժամանակ մտածում դու...

ՔՐ.—Այնպիսի կարօտ եմ զգում ես դէպի քեզ, իբր դու այս քաղաքումը չես... իբր թէ դու մի ուրիշ, հեռու տեղ ես... իբր թէ դու գոյութիւն չունիս ինձ համար... որ դու հեռու ես... շատ հեռու...

ՖՐ.—(փաքը ինչ անհամբեր): Բայց, Քրիստին...

ՔՐ.—Բայց իմացիր, որ ասածս միմիայն ճշմարտութիւն է...

ՖՐ.—Դրա համար էլ մօտեցիր ինձ... (Քրիստինը մօտենում է) Դու պէտք է իմանաս միմիայն մի բան, ինչպէս և ես, որ այդ ըոպէին սիրում ես ինձ... (տեսնելով որ Քրիստինը ուզում է խօսել): Մի խօսիր յաւիտենականութեան մասին... (աւելի իւր մասին): Կարող է պատահել, որ կան ըոպէներ, որոնք աւելի նման են յաւիտենականութեան, և այդ միակն է, որ գիւրըմբռնելի է մեր հասկացողութեան, որ մեզ է պատկանում: (Համբուրում է նրան: Լռութիւն: Յետոյ վեր է կենում, այլայլած) Օ, ինչպէս լաւ է այստեղ... քեզ մօտ... (մօտենում է պատուհանին): Հեռու բոլոր աշխարհից... այս կտուրների բարձրութեան վրայ... այսպէս մենակ... կարծես մենք (ցածր) թագնւել ենք ամենքից...

ՔՐ.—Եթէ դու միշտ այդպէս խօսէիր—եւ համարեա թէ կը հաւատայի...

ՖՐ.—Ինչին, մանկիկս:

ՔՐ.—Որ դու ինձ սիրում ես այնպէս, ինչպէս ես երազում էի այն ժամանակ, երբ ստացայ քեզանից առաջին համրոյրը... յիշում ես այդ...

ՖՐ.—(ըստն կըքով) Ես սիրում եմ քեզ...

(գրկում է նրան եւ դուրս պրծնում գրկից): Իսկ այժմ թող ինձ...

ՔՐ.—Դու արդէն նորից զղջում ես, որ սացիր այդ բոլորը... դու ազատ ես... բոլորովին ազատ... Դու կարող ես ինձ թողնել, երբ որ ցանկանաս... Չէ՞ որ դու ինձ ոչինչ չես խոստացել... և ոչինչ էլ չեմ պահանջում քեզանից... ինչ կը լինի յետոյ ինձ հետ... այդ միևնոյն է... Ես բաղդաւոր էի... եւ աւելին չեմ էլ պահանջում կեանքից... Ես կուզէի միայն, որ դու իմանայիր... և հաւատայիր, որ ոչ ոքի չեմ սիրել մինչև քեզ և չեմ էլ սիրել... Իսկ եթէ դու ինձ երբեք չեմ դադարեալ սիրել...

ՅՐ.—(աւելի իւր համար) Մի ասիր, մի ասիր այդ... այդ շատ գեղեցիկ է հնչում...

(Դուռը ծեծում են)

ՅՐ.—(ցնցւելով) Այդ թէոգորն է:

ՔՐ.—(զարմացած): Նա գիտէ, որ դու ինձ մօտ ես...

ՔՐԻՍՏԻՆ, ՅՐԻՅ, ԹԷՈԴՈՐ

ԹԷ.—(մտնելով): Բարի երեկոյ. այդ շատ մեծ համարձակութիւն է իմ կողմից, չէ՞:

ՔՐ.—Ձեզ այդքան կարեւոր է խօսել ձերիցի հետ...

ԹԷ.—Անկասկած: Ես նրան փնտռեցի ամեն տեղ:

ՅՐ.—(ցածր) Ինչո՞ւ ինձ ներքեւում չսպասեցիր...

ՔՐ.—Ի՞նչ ես փսփսում նրա ազանջին:

ԹԷ.—(դիտւմամբ ըարձր): Ինչո՞ւ համար ես քեզ չսպասեցի ներքեւում... իհարկէ, եթէ ես հաստատ իմանայի որ դու այստեղ ես... հակառակ դիպածում ես պիտի երկու ժամ իզուր յետ ու առաջ վազվզէի:

ՅՐ.—(շեշտելով) Ուրեմն դու վաղը գնում ես ինձ հետ...

ԹԷ.—(հասկանալով) Իհարկէ...

ՅՐ.—Ուրեմն վճուած է...

ԹԷ.—Ես այնպէս եմ վազել... խնդրում եմ թոյլ տւէք ինձ մի բոլոր նստելու:

ՔՐ.—Խնդրեմ... (ժօտենում է պատուհանին)

ՅՐ (ցածր թէոգորին) Ինչ որ բան կայ... մի բան իմացա՞ր նրա մասին:

ԹԷ.—(ցածր Փրիցին) Ոչ, քեզ տանել եմ ու գում աշտեղից... դու շատ թեթեամիտ ես վարւում... ինչի՞ ես պէտք այդ աւելորդ յուզումները... դու պէտք է պառկես քնելու... քեզ անհրաժեշտ է հանգիստը:

ՔՐ.—(ժօտենում է նրանց)

ՅՐ.—Ճշմարիտ չէ, որ շատ սիրուն սենեակ է...

ԹԷ.—Այո, անչափ սիրուն (Քրիստինին): Իսկ դուք ամբողջ օրերով երևի տանն էք նըս-

տած. ասենք այստեղ այնքան յարմար է... մի-
այն մի քիչ բարձր է, իմ կարծիքով:

ՖՐ.—Իսկ ինձ հէնց այդ է դուր գալիս...

ԹԷ.—Դէ, այժմ Ֆրիցին ես կը խլեմ ձե-
զանից, վաղը առաւօտեան մենք պէտք է շատ
կանուխ վեր կենանք...

ՖՐ.—Դու իսկապէս գնում ես վաղը:

ԹԷ.—Նա կը վերադառնայ, ֆրէյլէյն Քրիս-
տին...

ՖՐ.—Դու ինձ նամակ կը գրես...

ԹԷ.—Բայց որ վաղը նա պէտք է վերա-
դառնայ...

ՖՐ.—Ոչ, ես գիտեմ... նա երկար ժամա-
նակով է գնում...

ՖՐ.—(ցնցում է)

ԹԷ.—(այդ նկատելով): Եւ իսկոյն պէտք
է գրի: Ես ձեզ այդպէս սանտիմենտալ չէի կար-
ծում... այսինքն քեզ էի ուզում ասել... չէ որ
մենք դու-ով պէտք է խօսենք մէկ մէկու հետ:
Եւ այդպէս, նւիրեցէք նրան ֆրաս բարեի մի
համբոյր, որովհետեւ դուք երկար ժամա...
(ինքն իրան ընդհատում է)

(Փր. եւ Բր. համբուրում են)

ԹԷ.—Դէ, ես այստեղ չեմ: (հանում է ծը-
խախտի տուփը, փնտրում է վերաբերուի գրա-
նում լուցկին եւ չը գտնելով դառնում է Բրիստի-
նին) Ու՞ր են ձեր լուցկիները, սիրելի Քրիստին...

ՖՐ.—Այդտեղ են (ցոյց է տալիս պահարանի
վրայ)

ԹԷ.—Այստեղ ոչ մի հատ չկայ...

ՖՐ.—Իսկոյն կը բերեմ—(վազում է հարե-
ւան սենեակ)

ՖՐ.—(նայելով նրա յետեւից, Թէոդորին)
Օ՜ տէր Աստուած, որքան խաբէութիւն այսպի-
սի բոպէներում...

ԹԷ.—Ի՞նչ բոպէներ...

ՖՐ.—Այժմ ես լիովին հաւատացած եմ...
որ այստեղ էր իմ երջանկութիւնը... որ այս
հրաշալի աղջիկը... (խօսքը կտրելով) Բայց այս
ժամը լի է ստով:

ԹԷ.—Դատարկ բան է. դեռ ինչպէս պիտի
ինքդ ծիծաղես...

ՖՐ.—Ոչ. դրա համար ես ժամանակ չեմ
ունենալ...

ՖՐ.—(վերադառնում է, լուցկիները ձեռքին)
Ահա լուցկի:

ԹԷ.—Շնորհակալ եմ: Եւ այդպէս, ցըտեսու-
թիւն... (Փրիցին) Դու էլի բանի պէտք ունես:

ՖՐ.—(տնտղում է սենեակը, կարծես, յիշելու
համար): Որքան դժւար է բաժանելը...

ՖՐ.—Դէ ուրախ եղիր...

ԹԷ.—(վճռական) Գնանք: Մնաք բարեաւ,
Քրիստին:

ՖՐ.—Մնաս բարեաւ...

ՔՐ.—Յտեաութիւն...

(Թէոդոր եւ Փրից գնում են)

ՔՐ.—(Կանգնած է յուզած, յետոյ վազում է
դէպի քաց մնացած դուռը եւ կիսաձայն կանչում)
Փրից...

ՓՐ.—(վերադառնում է եւ սեղմում նրան
հըր կրծքին) Մնաս բարեալ...

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Գ. Ա. Ր. Ա. Ր. Ի. Ա. Տ.

Երկրորդ արարածի սենեակը: Ժամանակը
կեսօրեան մօտ է:

ՔՐ.—(միայնակ, նստած է պատուհանի մօտ
եւ կար է անում, յետոյ դէն է դնում կարը)

ԼԻՆ.—(Կատրինի 9 տարեկան աղջիկը մըտ-
նելով) Բարեալ ձեզ, Փրէյլէյն Քրիստին:

ՔՐ.—Բարեալ զաւակս, մի բան ես ու-
զում:

ԼԻՆ.—Մայրիկն է ինձ ուղարկել ձեզ մօտ
Թատրոնի տոմսակները ստանալու:

ՔՐ.—Հայրս դեռ չէ վերադարձել մի գու-
ցէ կը սպասեմ:

ԼԻՆ.—Ոչ, Փրէյլէյն Քրիստին, աւելի լաւ
է ես ճաշից յետոյ կը գամ:

ՔՐ.—Լաւ:

ԼԻՆ.—(գնալով դառնում է) Մայրիկս ձեզ
բարեւում է, Փրէյլէյն Քրիստին և հարցնում է
թէ ինչպէս է ձեր գլխացաւը:

ՔՐ.—Անցաւ, աղջիկս:

ԼԻՆ.—Մնաք բարեալ, Փրէյլէյն Քրիստին:

ՔՐ.—Գնաս բարեալ:

(Լինան զնալիս, զոտն մէջ հանդիպում է Միցցիին)

Լին.—Բարեալ ձեզ, Փրէյլէյն Միցցի:

Մից.—Բարեալ սիրունիկս:

Լին.—(զնում է)

ՔՐ.—(զնալով Միցցիին ղիմաւորելու) Նրանք վերադարձան:

Մից.—Ո՞ր տեղից պիտի իմանամ:

ՔՐ.—Դու նամակ չե՞ս ստացել:

Մից.—Ո՛չ:

ՔՐ.—Եւ ինքդ էլ չե՞ս գրել:

Մից.—Ինչո՞ւ մասին պէտք է գրել:

ՔՐ.—Նրանք երեկ չէ անցեալ օրը գնացին է:

Մից.—Շատ ժամանակ է: Չարժէ մինչև անգամ աղմուկ հանել: Ուղղակի չեմ հասկանում: Այդ ինչ դէմք է—քեզ մօտ: Աչքերդ լացից ուռել են: Չէ որ կը նկատի հայրդ, երբ վերադառնայ:

ՔՐ.—(Հանգիստ) Հայրս ամեն ինչ գիտէ:

Մից.—(վախեցած) Ի՞նչ:

ՔՐ.—Ես յայտնել եմ նրան բոլորը:

Մից.—Շատ խելօք բան ես արել, խօսք չունեմ: Ասենք քո դէմքից ամեն ինչ կարելի է նկատել: Նա գիտէ թէ ով է նա:

ՔՐ.—Այո:

Մից.—Ի՞նչ է, հայհոյեց:

ՔՐ.—(շարժում է գլուխը)

Մից.—Ի՞նչ ասաց հապա նա քեզ:

ՔՐ.—Ոչինչ... հանգիստ դուրս գնաց, ինչպէս միշտ:

Մից.—Յամենայն դէպս շատ մեծ յիմարու-թիւն է արածդ: Այ՛ կտեսնես... Գիտե՞ս թէ ինչո՞ւ նա քեզ ոչինչ չասաց. որովհետև հաւատա-ցած է որ Ֆրիցը կամուսնանայ քեզ վրայ:

ՔՐ.—Ի՞նչու ես ասում դու այդ:

Մից.—Գիտե՞ս, ինչ եմ մտածում:

ՔՐ.—Ի՞նչ:

Մից.—Որ այդ գնալու ամբողջ պատմու-թիւնը հնարովի է:

ՔՐ.—Ի՞նչ:

Մից.—Նրանք մի գուցէ բոլորովին չեն էլ գնացել:

ՔՐ.—Ոչ, նրանք գնացել են, ես այդ գիտեմ: Երեկ երեկոյեան ես անցայ նրա բնակա-րանի մօտով. բոլոր վարագոյրները ծածկած էին, նա տանը չէր...:

Մից.—Շատ կարելի է գնացել են, բայց նրանք դժւար թէ նորից վերադառնան մեզ մօտ...

ՔՐ.—(սարսափած) Դու...:

Մից.—Ես ասում եմ՝ շատ կարելի է...

ՔՐ.—Դու այնպէս հանգիստ ես ասում...

Մից.—Դէ՛ իհարկէ... այսօր կամ վաղը,

կամ կէս տարուց յետոյ, չէ որ այդ պէտք է պատահի...

ՔՐ.—Դու չը գիտես, թէ ինչ ես խօսում... Դու չես ճանաչում Փրիցին... նա այնպիսին չէ, ինչպէս դու կարծում ես: Ես համոզւեցի դրանում այն ժամանակ, երբ նա ինձ մօտ այստեղ, այս սենեակում էր: Ճիշտ է, երբեք նա ինձ մի տեսակ սառնասիրտ է թւում, բայց նա սիրում է ինձ... (կարծես հասկանալով Միցցին) Այո, այո, ես գիտեմ մշտական չէ—այդ, բայց միանգամից այդպէս յանկարծ չէր վերջանալ ամեն ինչ:

Միջ.—Իհարկէ, ես այդքան մօտ չեմ ճանաչում Փրիցին:

ՔՐ.—Նա կը վերադառնայ, իհարկէ թէ ուրոն էլ նոյնպէս:

Միջ.—(ձեռքով ցոյց է տալիս որ իր համար միենոյն է)

ՔՐ.—Միցցի, բարի եղիր...

Միջ.—Միայն խնդրում եմ մի յուզւիրդէ ասա, ինչ ես ուզում:

ՔՐ.—Մտիր թէ ողորի մօտ. այդ հեռու չէ, միենոյն է մօտից պիտի անցնես. հարցրու նրա բնակարանում, տանն է արդեօք նա... իսկ եթէ ոչ, նա տանը չէ, շատ կարելի է այնտեղ կիմանան թէ երբ պէտք է վերադառնայ նա:

Միջ.—Շատ հարկաւոր է վազվզել տղա-

մարդկանց յետեից...

ՔՐ.—Այնպէս արա (որ նա չիմանայ այդ մասին: Շատ կարելի է դու նրան կը հանդիպես պատահամբ. շուտով ժամը 1-ն է, իսկ նա այդ ժամանակ ճաշի է դնում:

Միջ.—Ինչո՞ւ դու ինքդ չես դնում Փրիցի բնակարանը այդ բոլորը իմանալու:

ՔՐ.—Ես չեմ համարձակում... նա այդպիսի բաներ չէ սիրում... և երևի նա դեռ չէ վերադարձել: Իսկ թէ ողորը երևի արդէն եկել է և գիտէ թէ երբ պիտի վերադառնայ Փրիցը: Խնդրում եմ, Միցցի:

Միջ.—Դու երբեք այնպիսի երեխայ ես դառնում...

ՔՐ.—Արա ի սէր ինձի, խնդրում եմ, դնա այնտեղ, այդ դժար չէ քեզ համար:

Միջ.—Դէ եթէ դու այդպէս խնդրում ես, ես կը գնամ... միենոյն է, դրանից բան չի դուրս գայ, նրանք երևի դեռ չեն վերադարձել:

ՔՐ.—Եւ դու իսկոյն կը գաս այստեղ, չէ:

Միջ.—Դէ լաւ, միայն թէ մայրս ստիպւած ինձ ճաշի պիտի սպասէ:

ՔՐ.—Շնորհակալ եմ, Միցցի, դու այնքան բարի ես...

Միջ.—Ի հարկէ, ես շատ բարի եմ դէպի քեզ. միայն թէ խելամիտ եղիր. այո, խոստանում ես: Դէ, ցտեսութիւն:

ՔՐ.—Շնորհակալութիւն, Միցցի:

ՄԻՅ.—(զննում է) ապա սխալմ եմ...

ՔՐԻՍՏԻՆ, յետոյ ՎԱՅՐԻՆՔ:

ՔՐ.—(միայնակ, կարգի է դնում սենեակը, ծալում է իր ծեռագործը, յետոյ մօտենում է պատուհանին եւ նայում դէպի դուրս: Շուտով ներս է մտնում Վայրինգը, որին նա սկզբից չէ նկատում: Վայրինգը սնաստիկ յուզած է եւ սարսափով նայում է պատուհանի մօտ կանգնած աղջկան):

ՎԱՅՐ.—Նա դեռ ոչինչ չը գիտէ... ոչինչ չը գիտէ... (չհամարձակելով մի քայլ անել, մնում է կանգնած դռների մէջ)

ՔՐ.—(Շուտ գալով նկատում է հօրը եւ ցնցւում):

ՎԱՅՐ.—(Աշխատում է ժպտալ: Մտնում է սենեակ) Դէ Քրիստին... (կարծես դէպի իրան կանչելով նրան)

ՔՐ.—(մօտենում է նրան, նրա առաջը չորքելու մտադրութեամբ)

ՎԱՅՐ.—(ընկելով նրան) Դէ Քրիստին, ինչպէս ես կարծում... մենք... (Վճռողաբար) մենք կը մոռանանք բոլորը, այնպէս չէ:

ՔՐ.—(ըարձրացնում է գլուխը)

ՎԱՅՐ.—Դէ իհարկէ, դու էլ, ես էլ...

ՔՐ.—Ի՞նչպէս, հայրիկ, միթէ այս առաւօտ դու ինձ չը հասկացար:

ՎԱՅՐ.—Հասկացայ, բայց ի՞նչ ես ուզում դու ինձնից, Քրիստին: Ես պէտք է յայտնեմ քեզ իմ կարծիքը: Կը ցանկանամ: Դէ լսիր...

ՔՐ.—Սյդ ի՞նչ է նշանակում, հայրիկ:

ՎԱՅՐ.—Արի ինձ մօտ, դաւակս, լսիր ինձ հանգիստ: Չէ՞ որ ես հանգիստ կերպով լսում էի քեզ, երբ որ դու ինձ պատմում էիր: Մենք պէտք է...

ՔՐ.—Խնդրում եմ, հայրիկ, այդ մի ասիր... եթէ դու մտածել ես և կարծում ես, որ չես կարող ինձ ներել, այն ժամանակ վստիք ինձ, բայց մի խօսիր այդպէս:

ՎԱՅՐ.—Լսիր ինձ հանգիստ, Քրիստին, լսիր: Դեռ կարող ես անել այն, ինչ որ ուզում ես: Լսիր, չէ՞ որ դու դեռ այնքան երիտասարդ ես, Քրիստին: միթէ չէ՞ս մտածել դրա մասին... (Ոչ Վճռողաբար) որ այդ բոլորը, մի գուցէ, սխալ մունք է:

ՔՐ.—Ինչո՞ւ համար ես այդ բոլորը ինձ ասում, հայրիկ: Ես գիտեմ թէ ինչ եմ արել և չեմ պահանջում ոչ քեզանից և ոչ մի ուրիշից աշխարհիս երեսին որևէ բան: Եթէ այդ սխալ մունք է, ես քեզ արդէն ասացի, վստիք ինձ, միայն թէ...

ՎԱՅՐ.—(ընդմիջելով) Ի՞նչպէս ես կարող

դու այդպէս խօսելի. թէկուզ այդ սխալմունք էլ լինի, այնուամենայնիւ քեզ նման երիտասարդ աղջիկը յուսահատուելու տեղիք չունի: Մտածիր միայն թէ որքան գեղեցիկ է կեանքը: Որքան գեղեցիկ բաներ կան աշխարհիս երեսին, որոնցով կարելի է ուրախանալ, ինչքան երիտասարդութիւն և երջանկութիւն կայ դեռ քո առաջ... գիտե՞ս, թէպէտև ես շատ բան չեմ ստացել կեանքից, այնուամենայնիւ կեանքը ինձ այնքան գեղեցիկ է թւում և դեռ շատ բանով եմ ես կարող ուրախանալ... դեռ ինչպէս պիտի ապրենք, քեզ հետ միասին... դու և ես... ինչպէս դեռ կը սարքւենք միասին... դու և ես... ինչպէս դու նորից... դեռ մեզ համար էլ լաւ ժամանակներ կը գան... դու կը սկսել երգել, իսկ երբ որ արձակուրդներ կը լինին, մենք կը գրնանք գիւղ, ամբողջ օրերով կը զբօսնենք... այո, որքան դեռ գեղեցիկ բաներ կան աշխարհիս երեսին: Չէ հարկաւոր դեռ յուսահատուել, եթէ ստիպւած ես զրկւել քո առաջին բաղդից, կամ նրանից, որին դու քեզ համար երջանկութիւն էիր համարում...

ՔՐ.—(սարսափով) Ինչո՞ւ... պէտք է հրաժարւեմ:

ՎԱՅՐ.—Միթէ դա երջանկութիւն էր: Միթէ դու կարծում ես Քրիստին, որ քո հայրը այդ բոլորը իմացաւ այսօր. ես վաղուց գիտէի և հա-

ւատացած էի, որ դու ինքդ էլ կը յայտնես ինձ: Ո՛չ, այդ երբէք երջանկութիւն չէր քեզ համար: Միթէ ես չէի նկատում այդ քո աչքերից, եթէ դու սիրում լինէիր նրան, որ արժանի էր քո սիրուն, միթէ յաճախ քո աչքերը այդպէս արտասուքով կը լցւէին, և թշերդ թալկանային...

ՔՐ.—Ի՞նչպէս ես դու կարող... ի՞նչ գիտես դու... ռոտեղից իմացար դու:

ՎԱՅՐ.—Ոչինչ, ոչինչ չեմ իմացել... Բայց դու ինքդ պատմեցիր որ նա... այնպէս երիտասարդ է դեռ... և վերջապէս նա զաղափար ունի՞ այն բանի մասին թէ ում հետ գործ ունի... վերջապէս կարող է նա արդեօք զանազանել իսկական սէրը թեթև սիրուց... Գիտէ՞ արդեօք նա քո խելագարութեան հասած սիրոյ մասին և կարող է հասկանալ քեզ:

ՔՐ.—(աւելի սարսափած) Դու նրան... դու եղե՞լ ես նրա մօտ...

ՎԱՅՐ.—Ինչպէ՞ս խելքիդ փչեց այդ... չէ՞ որ նա գնացել է այս տեղից: Բայց Քրիստին, դեռ ես գլուխ ունեմ և աչքեր: Մոռացիր նրան, զաւակս, մոռացիր, քո ապագան դեռ ևս առջևդ է: Դու կարող ես դեռ գտնել քո երջանկութիւնը, որին դու արժանի ես: Դու կը հանդիպես դեռ մարդու, որ կարող է գնահատել քեզ:

ՔՐ.—(վազում է պահարանի մօտ եւ արագ վերցնում իր գլխարկը)

ՎԱՅՐ.—Ի՞նչ ես ուզում անել:
 ՔՐ.—Թող ինձ, ես գնում եմ:
 ՎԱՅՐ.—Ո՞ւր ես գնում:
 ՔՐ.—Նրա մօտ... նրա մօտ...
 ՎԱՅՐ.—Ի՞նչ ես խօսում:
 ՔՐ.—Դու մի բանի մասին լուռ ես: Թող
 ինձ...

ՎԱՅՐ.—(ընկելով նրան) Սթափիր զաւակս.
 նա այստեղ չէ. երևի նա երկար ժամանակով է
 գնացել. մնա ինձ հետ. ի՞նչ ես ուզում դու այն-
 տեղ: Վաղը կամ այսօր երեկոյեան մենք միա-
 սին կը գնանք այնտեղ, Չի կարելի այս կերպ
 փողոց դուրս գալ այդպիսի դէմքով:

ՔՐ.—Դու ցանկանում ես ինձ հետ գնալ
 այնտեղ:

ՎԱՅՐ.—Խոստանում եմ: Միայն թէ այժմ
 մնա, նստիր և ուշքդ քեզ հաւաքիր, չէ՞ որ կը
 սկսեն ծիծաղել վրադ, տեսնելով քեզ այդ դուռ-
 թեան մէջ. Մի գուցէ քեզ դժուր չէ գալիս քո
 հօր բնակարանը:

ՔՐ.—Դու մի որևիցէ բան գիտես:

ՎԱՅՐ.—(կարկամելով) Ի՞նչ կարող եմ ես
 գիտենալ... ես միայն գիտեմ, որ սիրում եմ
 քեզ, որ դու իմ միակ զաւակն ես, որ դու պէտք
 է մնաս ինձ հետ... որ դու միշտ կը մնաս ինձ
 հետ...

ՔՐ.—Բաւական է... Թող ինձ... (դուրս է
 արձնում հօր զրկից, եւ վազում է դէպի դուռը,
 որ քացւելով երեսում է Միցցին):

ՎԱՅՐԻՆԳ, ՔՐԻՍՏԻՆ, ՄԻՅՅԻ, յետոյ ԹԷՈԴՈՐ

ՄԻՅ.—(ցած ձայնով աղաղակում է) Ի՞նչպէս
 ինձ վախեցրիր:

ՔՐ.—(Յետ է թռչում տեսնելով Թէոդորին)

ԹԷ.—(կանգնում է շէմքում. նա ըղորովին
 սեւ է հագնւած)

ՔՐ.—Ի՞նչ... ի՞նչ է պատահել... (պատասխան
 չստանալով նայում է Թէոդորին, որ խուսափում է
 նրա հայեացքից) Ո՞ւր է նա... հօւր. (սաստիկ
 սարսափած պատասխան չստանալով, եւ տեսնե-
 լով նրանց այլալըստ եւ տխուր դէմքերը) հօւր է
 նա... (Թէոդորին) Դէ խօսեցէք...

ԹԷ.—(ուզում է խօսել)

ՔՐ.—նայում է լայն բացւած աչքերով իւր չորս
 կողմը, հասկանում է շրջապատողների հայեացք-
 ներից ամեն բան, ցնցում է եւ աղաղակում ԹԷ-
 ոդոր... Նա...

ԹԷ.—(լուռ գլխով է անում)

ՔՐ.—(ընկնում է իւր գլուխը, չի հասկանում,
 վազում է Թէոդորի մօտ եւ խելագարի նման
 ընկնում նրա թեւերը) Նա... մեռաւ...

ՎԱՅՐ.—Ձաւակս...

ՔՐ.—(հրեղիով հօրը) Դէ ասացէք, Թէոդոր...

ԹԷ.—Դուք բոլորը գիտէք:

ՔՐ.—Ես ոչինչ չգիտեմ... ես չգիտեմ
թէ ի՞նչ է պատահել... Դուք կարծում էք, որ
ես այժմ էլ չեմ կարող իմանալ բոլորը, ինչ որ
պատահել է... հայր... Թէոդոր... (Միցցիին)
Դու գիտե՞ս...

ԹԷ.—Դժբաղդ դէպք:

ՔՐ.—Ի՞նչ, ի՞նչ...

ԹԷ.—Նա սպանւած է...

ՔՐ.—Ի՞նչ ասացիք...

ԹԷ.—Նա սպանւած է մենամարտի ժամա-
նակ:

ՔՐ.—(Ճշարով) Բա... (քիչ է մնում վայր
ընկնի, վայրենիքը ընկնում է նրան եւ ձեռքով նը-
շան է անում Թէոդորին դուրս գնալով)

ՔՐ.—(Նկատելով այդ) Ֆնացէք... ես պէտք
է բոլորը իմանամ... միթէ՞ դուք կարծում էք որ
այժմ էլ իրաւունք ունէք ինձնից ծածկելու...

ԹԷ.—Էլ ի՞նչ էք ցանկանում իմանալ...

ՔՐ.—Ի՞նչու, ի՞նչու համար էր նա մենա-
մարտում...

ԹԷ.—Ես պատճառը չը գիտեմ:

ՔՐ.—Ո՞ւր հետ, ո՞վ սպանեց նրան, դուք
այդ պէտք է որ իմանաք... Դէ, ասացէք...

ԹԷ.—Դուք նրան չէք ճանաչում:

ՔՐ.—Ո՞վ, ո՞վ...

ՄԻՅ.—Քրիստին...

ՔՐ.—Ո՞վ.—(Միցցիին) Ասա ինձ, դու, հայր,
(ուզում է դուրս փախչել, հայրը չը թողնում) Ես
պէտք է իմանամ ո՞վ է նրան սպանել և ինչո՞ւ:

ԹԷ.—Կային... լուրջ պատճառներ...

ՔՐ.—Դուք ճշմարիտ չէք խօսում, ինչո՞ւ,
ինչո՞ւ...

ԹԷ.—Թանգագին Քրիստին...

ՔՐ.—(կտրում է նրա խօսքը, մ'օտկնում է
նրան, ոչինչ չէ ասում, շեշտակի նայում է նրա
աչքերին, յետոյ յանկարծ ծնում) Կնոջ պատճառով:

ԹԷ.—Ո՞չ:

ՔՐ.—Այո, այո, կնոջ պատճառով... (դառ-
նալով Միցցիին) այո, այն կնոջ... այն... կնոջ,
որին նա սիրում էր, իսկ նրա ամուսինը, այո
նրա ամուսինը նրան սպանեց: Իսկ ես... ի՞նչ
եմ ես... իսկ ի՞նչ էի ես նրա համար. Թէոդոր,
իսկ ինձ համար ոչինչ չէ թողել նա... ոչինչ չէ
գրել ինձ, չէ խնդրել ձեզ յանձնելու մի օրէկ
բան, ինձ... դուք ոչինչ չը գտաք... նամակ...

Թողի կտոր:

ԹԷ.—(գլխով քաջասական նշան է անում)

ՔՐ.—Եւ այն երեկոյին, երբ որ նա այս-
տեղ էր, երբ դուք նրան այս տեղից տարաք...
այն ժամանակ նա արդէն գիտէր... Նա արդէն
գիտէր... որ շատ կարելի է այլ ևս ինձ... և
նա գնաց այստեղից, որ մեռնի մի ուրիշի հա-

մար... ոչ, ոչ... այդ չէ կարող պատահել... մի-
թէ նա չգիտէր... թէ ինչ էր նա ինձ համար...
միթէ նա...

Թէ.—Նա գիտէր այդ... առաւօտեան, վեր-
ջին անգամ զնալու ժամանակ, նա նոյնպէս ձեր
մասին էլ խօսեց...

ՔՐ.—Նոյնպէս և իմ մասին էլ խօսեց...
իսկ էլի ինչի՞ մասին էր խօսում... քանի՞ ուրիշ
մարդկանց և քանի՞ առարկաների մասին, որոնք
նոյնքան նշանակութիւն ունէին նրա համար, որ-
քան և ես... նոյնպէս և իմ մասին էլ... ճիշտ...
Տէր Աստուած... և իւր հօր մասին... իւր մօր
մասին... իւր բարեկամների... իւր սենեակի...
գարնան... քաղաքի... բոլորի, որոնք նրա կեան-
քի մի մասն էին կազմում, որոնց նա նոյնպէս
թողնում էր, ինչպէս և ինձ... բոլորի մասին ձեզ
հետ խօսեց... նոյնպէս և իմ մասին...

Թէ.—(յուզւած) Նա իսկապէս սիրում էր
ձեզ...

ՔՐ.—Սիրում էր... Նա... ես նրա համար
միայն զարմալիք էի, իսկ մեռաւ ուրիշի հա-
մար... իսկ ես... պաշտում էի նրան... միթէ
նա չգիտէր այդ... միթէ նա չը գիտէր որ ես
ուի նրան այն բոլորը, ինչ որ կարող էի տալ...
որ ես կը մեռնէի նրա համար... որ նա իմ հրա-
մանատարն էր, իմ երջանկութիւնը... միթէ նա
այդ չէր նկատում... և նա կարողացաւ դուրս

գալ իմ մօտից, ժպտալով... դուրս գալ այս սե-
նեակից և թոյլ տալ իրան սպանել ուրիշ կնոջ պատ-
ճառով... հայրիկ, հայրիկ... կարող ես դու հաս-
կանալ այս բոլորը:

ՎԱՅՐ.—Քրիստին (մօտենում է նրան)

Թէ.—(Միջոցին) Կարծեմ դու կարող էիր
ազատել ինձ սրանից:

ՄԻՑ.—(ըարկացած նայում է նրան)

Թէ.—Ես շատ յուզւած էի... այս վերջին
օրերը...

ՔՐ.—(յանկարծ վճռելով) Թէոդոր, տարէք
ինձ այնտեղ... ես ուզում եմ տեսնել նրան...
միանգամ էլ տեսնել նրան... նրա երեսը... Թէ-
ոդոր, տարէք ինձ այնտեղ...

Թէ.—(խուսափելով) Ո՛չ:

ՔՐ.—Ինչո՞ւ ոչ... այդ էլ ինձ մերժում
էք... ես իրաւունք չունեմ տեսնելու նրան մի
անգամ էլ...

Թէ.—Արդէն շատ ուշ է:

ՔՐ.—Շատ հիշէ... տեսնել նրա դիակը...
արդէն ուշ է... այո՛, այո՛... (չը հասկանալով)

Թէ.—Արդէն այսօր առաւօտեան նրան թա-
ղեցին...

ՔՐ.—(երեսին սարսափի վերին աստիճանը)
Թաղեցին... և ես այդ չը գիտէի... նրան սպա-
նեցին... դրին դագաղի մէջ... տարան և թա-
ղեցին գետնի տակ... իսկ ես նրան չը տեսայ

էլի մի անգամ... արդէն երկու օր է որ նա մե-
ռել է... և դուք չեկաք, չասացիք ինձ...

Թէ.—(շատ յուզւած) Այս երկու օրը... դուք
բոլորովին չէք կարող երևակայել թէ որքան այս
երկու օրը... մտածեցէք... Ես էի պարտաւոր
յայտնել նրա ծնողներին... այնքան մտածում
էի... շատ յուզւած էի ես էլ...

Քր.—Դուք...

Թէ.—Բացի այդ... բոլորը գաղտնի էր պահ-
ւում մօտիկ ազգականներից և ծանօթներից...

Քր.—Մօտիկ... իսկ ես... իսկ ի՞նչ էի ես...

Միջ.—Դրա մասին կարող էին յանկարծ
հարցնել այնտեղ:

Քր.—Իսկ ի՞նչ էի ես նրա համար... հեռու,
քան բոլոր միւսները... Հեռու քան նրա բարե-
կամները, քան դուք:

ՎԱՅՐ.—Ձաւակս, զաւակս... դարձիր դէպի
ինձ... (գրկում է նրան. Թէոդորին) Գնացէք, թո-
ղէք մեզ միայնակ:

Թէ.—Ես շատ... (ծայնի մէջ արտասուք)...
Ես չէի կարող երևակայել...

Քր.—Ի՞նչ չէիք կարող երևակայել... որ
ես սիրում էի նրան... (Վայրենիքը քաշում է նրան
դէպի իրան. Թէոդորը նայում է իւր առաջ, Միցցին
կանգնած է Քրիստինի մօտ)

Քր.—(ազատւելով հօր գրկից) Տարէք ինձ
նրա գերեզմանը:

ՎԱՅՐ.—Ո՛հ, ո՛հ...

Միջ.—Ձր գնաս Քրիստին այնտեղ...

Թէ.—Քրիստին... յետոյ... վաղը... երբ որ
դուք կը հանգստանաք...

Քր.—Վաղը... երբ որ ես կը հանգստանամ...

Իսկ մի ամսից յետոյ բոլորովին կը մխիթար-
ւեմ, այո՞... Իսկ կէս տարուց յետոյ նորից կը
սկսեմ ծիծաղել, այո՞... (ծիծաղում է) Իսկ երբ
որ մի նոր սիրեկան կը գտնուի...

ՎԱՅՐ.—Քրիստին...

Քր.—Մնացէք, ես միայնակ կը գտնեմ ձա-

նապարհը...

ՎԱՅՐ. { Մի գնար...

Միջ. {

Քր.—Աւելի լաւ է եթէ ես... Թողէք ինձ,
թողէք...

ՎԱՅՐ.—Քրիստին, մնացի՛ր...

Միջ.—Մի գնար այնտեղ... կարելի է այն-
տեղ հանդիպես մէկ ուրիշի... նա աղօթում է...

Քր.—(նայում է իւր առաջ, սառը հայեաց-
քով) Ո՛հ, ես չեմ աղօթի այնտեղ... ո՛չ (վազում
է դուրս, միւսները մնում են տաշած)

ՎԱՅՐ.—Վաղեցէք նրա յետեից...

Թէ. { (վազում են նրա յետեից)

Միջ. {

ՎԱՅՐ.—Ես չեմ կարող... չեմ կարող...

(գնում է ծանր քայլերով դէպի պատուհանը) Ի՞նչ էր ուզում նա... Ի՞նչ էր ուզում... (նայում է պատուհանից տարածութեան մէջ) Նա էլ չի վերադառնալ... երբէք չի վերադառնալ... (ընկնում է յատակի վրայ քարձոր հեղեկալով)։ — Դժ

Մ Ի Բ Ա Ռ

Մ Ի Ն Ի Ս Տ Ր Ի Ն

Կովեդ. Լաւրա. հեղ. Լանգերի

Թարգմ. Գ. Բ. Ս Ի Ե Տ Ե Ա Ն

Настоящая пьеса, подъ заглавіемъ „Одно слово министру“, перев. Гр. Аветяна, разрѣшена Намѣстникомъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ, для представленія на сценахъ края (Отзывъ Канцеляріи за № 23379—9082.

11 Ноября 1908 г. г. Тифлисъ

И. Д. Предсѣдателя Комитета Д. Колобовъ

Секретарь А. Гусевъ

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ԻՇԽԱՆ ԿԱՌԻՑՄԱՆ, մինիստր
ԴԱՆԳԵԼՀԱՄԵՐ, նրա շվեյցարե
ՆԷՏԼ, նրա դուստրը
Տ. ՕԲԵՐՏԵՆ, իշխանի խոհարարի կինը
ԼԱՖԼԷՐ, իշխանի կամերգրները
ՕՊՊԵՆՀԱՅՄԵՐ, հարուստ հրէայ
ՀԱՆԶԼ, իշխանի փոքրիկ ծառաներից:

Діа № 23379—4082.

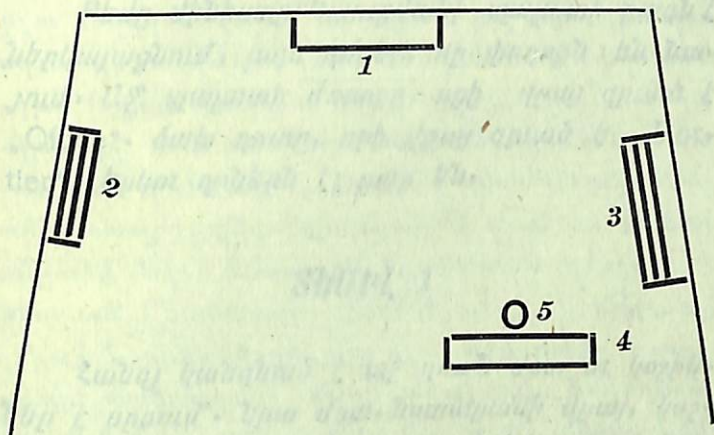
створені на сценіхъ кбасъ (Озари Канцеля-
СКАЛО ВЕЩНІСТЬ НА Кавказъ для пред-
рѣшенъ Намѣстникомъ ЕЛО ИМПЕРАТОР-
но по слову министрухъ, перенъ І.р. Авелна, раз-
Настоящая преса, подлъ запискихъ "Ок-

11 HONORARI 800 7. 7

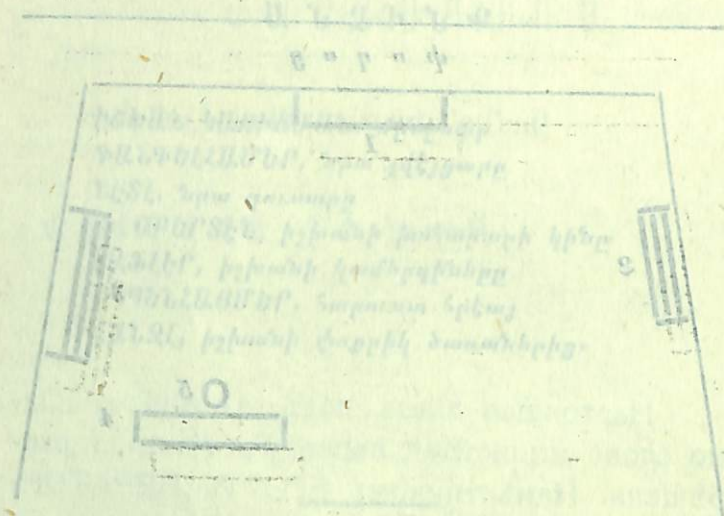
Н. Д. Председатель Комитета Д. Колосов

Секретарь А. Лыков

$\psi \quad n \quad \eta \quad n \quad g$

1 փողոցի դարբասը, 2 ծառաների մուտքը, 3 պալատի մուտքը, 4 նստարան, 5 թուփ: Ընդհանուրը բազ է:

Բեմը մինիստր-կառուցմանի պալատի բազն է ներկայացնում, լայն դռներ, որ փողոցն են նայում: Աջ՝ պալատի մուտքը, որի վրայ գրած է „Office“. ձախ դուռը, որի վրայ գրած է „Portier“. Երկու դռներն էլ բաց են:

ՏԵՍԻԼ 1

Հանգլ կանգնած է աջ դռան մոտ եւ կօշիկներ է սրբում. նրա մօտ, նստարանի վրայ, կօշկաներկ եւ մի քանի ջուխտ կօշիկներ. նա վատ է տրամադրւած)

ՀԱՆ. — Ասում են, որ ես յիմար եմ. ինչու համար: Երբ ինձ հետ խօսում է կամերդինները, կամ պարոն բարտուղարը և կամ թէ տնտեսը, ես ոչխար եմ դառնում, բայց երբ ինձ հետ խօսում է Նէտլը, ուղղակի զարմանք է, թէ ինչպէս եմ ես նրան պատասխանում: Նախ և առաջ ես ասում եմ... (ցած եւ քնքոյշ) «Նէտլ»... յետոյ... (մի քիչ քարժր) դարձեալ «Նէտլ»... իսկ յետոյ ես այնքան քաջութիւն եմ զգում, որ ասում եմ... (քարժր) — «Նէտլ»... Այնպէս որ մի բանի

անգամ է նրանից ինձ հասել... (ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս է նա իր ընդանր փակել) Նա ինձ ծեծում է, իսկ երբ դալիս են այդ լաւ հագնած պարոնները, նա մինչև ականջները կարմրում է և աչքերը խոնարհեցնում... Օ՛, ես կը սպանէի այդ լաւ հագնած պարոններին, այդ թոկից փախածներին: Մէկ էլ տեսար, մէկը դուրս պրծաւ (ցոյց տալով կօշիկ անցրած ձեռքը) սպիտակ ձեռնոցը ձեռքին, որ հանում է իր սպիտակ թաշկինակը (հանում է գրականից սլատուտած եւ կեղտոտ թաշկինակը) որից դեղատան հոտ է բուրում և յանկարծ նկատում է իմ նէտլին. (թագնում է թաշկինակը գրականում) Դուրս է ցցում ուէխը իւր լայն օձիքից և սկսում քաղցր խօսքերով սիրաշահել նրան: (քարկացած, վրձնով սրբում է կօշիկը) Յետոյ նա աւելի է համարձակութիւն ստանում «պարզի» է, ինչ է, ինչպէս ասում են Ֆրանսերէն, և երբ բոլորովին «պարզի» է դառնում, սկսում է իմ նէտլին կամթել և ինչպէս է կամթում, նախ և առաջ աջթևը, յետոյ ձախ թևը, աջ թուշը, ձախ թուշը, աջ վիզը, ձախ վի... չէ, վիզը մի հատ է... Օ, անպիտան... պատահէր ինձ այն ըռպէին նա, երբ ես սաստիկ բարկացած եմ, այնպէս կը մաքրէի նրան, որ... (ուժով սկսում է կօշիկը սրբել) Բոլոր կամթումները մտքից կընկնէին: Իսկ նէտլին էլ ահա ինչ կասեմ...

(շատ համոզեցուցիչ) — օրիորդ նէտլ, օրիորդ նէտլ... կասեմ ես նրան...

ՏԵՍԻԼ 2

ՀԱՆՁԼ և ՆԵՏԼ

ՆԷ.— (դուրս է գալիս „Portier“ դռնից եւ աննկատելի մօտենալով Հանգլին յետեւից, դնում է ձեռքը նրա ուսին եւ քարկացած ասում) Դէ՛ ի՞նչ:

ՀԱՆ.— (վախեցած յետ է դառնում եւ տեսնելով նրան, ձեռքերը խաշում է կրծքին, մի ձեռքին կօշիկն է: Կովկալով եւ սիրաբորբոք) — Նէ... տ... տլ...

ՆԷ.— Եւ միայն այդ:

ՀԱՆ.— Հ՛ըմ հ՛ըմ...

ՆԷ.— Ինչպիսին է, հա, համարձակում է դեռ քննադատել ինձ, իմ վարմունքը: Յարգելի պարոն, խնդրում եմ միւս անգամ չը համարձակել:

ՀԱՆ.— Հասկանում էք: (ինքն իրան) Չարացած է, պէտք է մի կատակ հնարել (ձգում է նրա զոգնոցի թելը, վերջինս բացում է) Չէ, որքան համարձակն եմ:

ՆԷ.— Ա՛խ, որքան անբարոյական են տղամարդիկ:

ՀԱՆ.— Այո, այ, որքան մենք համարձակն ենք:

գալիս միւս դռնից) Իսկ միւսները քնած են, ուրեմն էլ ի՞նչից վախենանք... Նէտլ, Նէտլ, հրեշտակս... (համբուրում է նրան)

ՏԵՍԻԼ 3

Նոյնք, Տ. ՕՐԵՐՏԷՆ և ԴԱՆԳԵԼԶԱՄԵՐ

Տ. ՕՐ.—(ըստականին շքեղ է հագնւած negligée, մագերին պուշր ւծած)

ԴԱՆ.—(լայն ուտերով շվէյցար է, կարծ պարիկ, á la de pedian, կարծ մ'ախմուրէ վարտիկով, կօշիկներ, գուլպաներ եւ լիվրէ), bon sour, ձեռքին լրագիր եւ շվէյցարական երկար փայտ) —Օ, օ...

ՀԱՆ. { Բոյրս, հայրս...

Տ. ՕՐ.—(սրւակից հոտ քաշելով) Որպիսի խայտառակութիւն:

ԴԱՆ.—Սպասիր, անառակ աղջիկ, ես բեզ ցոյց կը տամ:

ՀԱՆ.—Ձէ, աւելի լաւ է, նրա փոխարէն ինձ ծեծեցէք:

Տ. ՕՐ.—Որպիսի անառակութիւն նորին վսեմափայլութեան պալատում:

ԴԱՆ.—Իշխան Կառնիցի պալատը ապականւած է:

ՀԱՆ. (—Ես նրա ձեռքն եմ խնդրում:

Նէ. (—Նա իմ ձեռքն է խնդրում:

Տ. ՕՐ.—Ի՞նչ, ի՞նչ, անառակ աղջիկ:

ԴԱՆ.—Ինչպիսի աւագակն է:

Տ. ՕՐ.—(վիրաւորւած) Պարոն Դանգելհամեր, զգուշացէք, նա աւագակն է, այլ իմ եղբայրը, իսկ ես, ես... տիկին Օբերտէնն եմ, պարոն Օբերտէնի կինը, նորին վսեմափայլութեան միւստր, իշխան Կառնիցի խոհարարի, որ աւագակն աներորդի չի կարող ունենալ, հասկանում էք: Նա Ֆրանսիացի է, Ֆրանսիացի, հասկանում էք, պարոն: (այս տեսարանի ժամանակ Հանգլը եւ Նէտլը յետ են քաշւում արագ, իսկ յետագայ տեսարանի ժամանակ կամաց, կամաց)

ԴԱՆ.—Տ. Օբերտէն, ես ինձ թոյլ չը տւի վիրաւորել ձեր տոհմը:

Տ. ՕՐ.—Ես խոնարհաբար կը խնդրէի չանել այդ, որովհետեւ մենք ազնիւ տոհմից ենք:

ՀԱՆ.—Այո, ի հարկէ:

Տ. ՕՐ.—Այո, այո, շատ ազնիւ տոհմից:

ՀԱՆ.—Այո, մեր մայրը հռչակաւոր խոհարարուհի էր:

Տ. ՕՐ.—Կըլոէս, թէ չէ: (Դանգելհամերին) Ինչո՞ւ դուք չէք տալիս ձեր աղջկան աւելի բարձրը կըթուծիւն, ինչպէս ասում են Ֆրանսիացիները—éducation.

ԴԱՆ.—Ի՞նչ, ի՞նչ, հա, հա... ինձ կըտամ-

բել իմ աղջկայ կրթութեան պատճառով: Ես, տի-
կին Օբերտէն, այնքան կրթւած և այնքան եմ
լուսաւորւած, որ կարող եմ մասնակցել մէջ
անդամ գրելու: Բայց իմ դրութիւնը չի թոյլ տա-
լիս ինձ այդ անելու, որովհետև նորին վսեմա-
փայլութեան, իշխան Կառնիցի շվէյցարն եմ:
Եւ որովհետև ես ծնւել եմ Մագթադինէի կալ-
ւածքում, ուրտի...

ՀԱՆ.—Այո, շվէյցար՝ մկների բաղաբից:

ՆԷ.—Դէ, դու էլ լռիր է:

ԴԱՆ.—(ողորմելով) Ես վիէննացի եմ, թա-
գաւորական աւստրիացի և չեմ վախենում ոչ
ձեզանից և ոչ էլ ձեր տոհմից, չը նայած որ
գուր Ֆրանսիացի էք: Այ, մենք ինչպիսի ենք:

Տ. ՕԲ.—Ուրեմն ահա թէ ինչ, դուք մեզ
պատերազմ էք յայտնում:

ԴԱՆ.—Oui, madame! բո՛ւմ:

Տ. ՕԲ.—Tres bien, մեծսիւ Դանդելհամեր,
tres bien:

ԴԱՆ.—Ձեր ամուսինը կարող է խանգա-
րել նորին վսեմափայլութեան ստամոքսը իւր
սօսունքով, ֆրիկասէներով և այլն բաներով,
իսկ ես իմ շվէյցարական դիրքով և պաշտօնով
ամենևին, ո՛, ամենևին:

Տ. ՕԲ.—Այդ դեռ յայտնի չէ: (Նէտլին) Գը-
նացէք, զաւակս, ես պէտք է, խօսեմ ձեր հօր
հետ մի գործի մասին, որ դուք չը պէտք է գի-

տենաք: (Նէտլը եւ Հանգը հեռանում են դար-
պասի մօտ, ընդորովին հեռու նրանցից: Տ. Օբեր-
տէնը յարձակողի պօզա ընդունելով)

Տ. ՕԲ.—Պարոն Դանդելհամեր:

ԴԱՆ.—(վերին աստիճանի անվրդով դիրք
ընկելով եւ սառը) Տիկին Օբերտէն:

Տ. ՕԲ.—Հ՛ըմ, հ՛ըմ... այս բանի օրը վա-
ռելու 26 սայլ փայտ պիտի բերէին. դուք ներ-
կայ էիք և փոխանակ 26-ի բերին 20 սայլ. այդ
լինչպէս պատահեց, որ յանկարծ 6 սայլ կորաւ,
արդեօք այդ գաղտնիքը գուր չը գիտէք, պարոն
Դանդելհամեր, հա՛...

ԴԱՆ.—(կողմ) Ըհ՛ը... պատերազմի առա-
ջին թնդանօթի առաջին ռումբը շատ ուժեղ է:
(Նրան) Իմ թանկագին տ. Օբերտէն, հաշու մէջ
դժւար չէ սխալւելը. դուք իբրեւ խելացի մի կին,
լաւ պէտք է գիտենաք, որ այդ այնպիսի մի դա-
տարկ բան է, որ ճիշտն ասած, ես... որ, որ...

Տ. ՕԲ.—Որ «Կադնի» հիւրանոցի տիրոջ մա-
ռանում մի սայլ անգամ չի տեղաւորւի: (Հատ,
հատ) Ի՞նչ է, այդ հիւրանոցի տիրոջ գինին շատ
համեղ է:

ԴԱՆ.—(կողմ) Երկրորդ ռումբը աւելի ու-
ժեղ է: (Նրան) Շատ համեղ է, բայց և այնպէս
նրան համեմատել դժւար է այն ըէյնվայնի հետ,
որ լի շիշերով ուղարկում է ոմն պարոն Օբեր-

տէն իւր օգնական խոհարարի հետ ամենայն օր ժամը 7-ին:

ԴԱՆ.—(վախեցած) Այդ գինին... շատ հարկաւոր է...

ԴԱՆ.—(նրա խօսքը կտրելով) Հարկաւոր է իբրեւ լաւ գինի այն համեղ կերակուրների հետ, որոնց գողնովի տանում է մի լակոտ: Մի օր հետաքրքրւած յետեցի այդ երեխային և տեսայ, որ նրանք տարւում են տ. Օբերտէնի բնակարանը:

Տ. ՕԲ.—(կակազելով եւ խնդրելով) Պարոն Դանգելհամեր...

ԴԱՆ.—(մեղքացած) Տիկին Օբերտէն...

Տ. ՕԲ.—(գլուխը խոնարհած) Փրանսիան յաղթւած է:

ԴԱՆ.—(իւր վեհուծինը զգալով)—Պատահել է և այն էլ շատ յաճախ:

Տ. ՕԲ.—Աւստրիան յաղթեց:

ԴԱՆ.—Շատ բնական է:

Տ. ՕԲ.—Փրանսիան հաշտութիւն է առաջարկում: Արդեօք հաշտութիւն չը կնքե՞նք: (ցոյց տալով Հանզլի եւ Նէտլի վրայ) Աւելի լաւ կը լինի, որ դաշինք կապենք Աւստրիայի և Փրանսիայի մէջ:

ԴԱՆ.—Ես կարծում եմ դրանից լաւ բան չի դուրս գալ:

Տ. ՕԲ.—(կողմ) Այն ժամանակ նա ճարա-

հատեալ պիտի լռէ: (նրան) Դէ, պարոն Դանգելհամեր, քարասիրտ մի լինէք, չէ՞ որ աղաւնեակները սիրում են միմեանց: (թելթել նրա կողքին ընթելով եւ սիրալիւ նայելով) Դէ, պառաւ Աւստրիա, զիջիր, զիջիր...

ԴԱՆ.—(միաշքը փակելով, խորամանկ) Լաւ, ես զիջում եմ, համաձայն եմ,

Տ. ՕԲ.—Հանգի, Նէտլ, հայրիկը թոյլատրում է, դուք կարող էք ամուսնանալ:

Նէ.—(զրկելով հօրը)—Իմ թանկագին հայրիկ, իրաւ դուք համաձայն էք, ուրեմն ես...

ՀԱՆ.—Եւ ես:

ԴԱՆ.—Որպէսզի թէ դու և թէ դու պսակւէք իրար հետ, հասկացա՞ք, միայն ձեռք քաշեցէք ինձնից:

ՀԱՆ.—Վիկտորիա, Վիկտորիա (քրոջը վազելով)

Տ. ՕԲ.—Եւ այդ ամենը ես գլուխ բերի, ես:

ՀԱՆ. (Տ. Օբերտէնին) Սիրելի, թանկագին: Նէ.

ԴԱՆ.—(ըստկացած) Կանգնիր, բաժանւեցէք... Տես, ինչ ճարպիկն են... բաժանւեցէք, ասում եմ ձեզ... (Հանզլը եւ Նէտլը վախեցած, յետ են քաշւում) Այդ պսակը գլուխ կը գայ միայն մի պայմանով:

Տ. ՕԲ.—Պայ...

Նէ.—...ման...

ՀԱՆ.—...սի...

ԴԱՆ.—Այո, առաջին և վերջին կտրական պայմանը. նշանադրի օրը հանգիլը պէտքէ, իբրև նէտլի օժիտ, ներկայացնի ինձ 200 ոսկի: (ընդունալ զարմանում են)

ՀԱՆ.—Որպէսզի ես ամուսնանամ ձեր աղջկայ հետ, ես պարտաւոր եմ 200...

ԴԱՆ.—(նրա խօսքը կտրելով)—200 ոսկի տալ, ապա թէ ոչ, ոչինչ գլուխ չի գալ: Վճռուած և ստորագրուած է: Ես պարտաւոր եմ իմ աղջկայ ապագան ապահովել: Եւ եթէ նորին վսեմափայլութեան իշխան Կառնիցի շվէյցարի աղջիկը կարող է այնքան ստորանալ, որ գնայ մի որևէ աննշան սպասաւորի, գոնէ պէտք է այդ էլ է լինի: Հասկանո՞ւմ էք: (մատնելով փող համբերը ցոյց տալով)

Տ. ՕԲ.—200 ոսկի, ի՞նչ էք ասում, բայց չէ որ դա շատ մեծ գումար է:

ԴԱՆ.—Ոչ մի զիջում չի լինիլ: Իսկ մինչև այն րոպէն, երբ ոսկիները ձեռքումս կը լինին, երկու աղանեակներն էլ միմեանցից հեռու պիտի մնան: 5 րոպէ ժամանակ եմ տալիս բաժանելու: (զրպանի մեծ ժամացոյցին նայելով) 5 րոպէն որ անցաւ, մեկը այս, միւսը այն կողմ: (Հանգիլը եւ նէտլը տխուր միմեանց ձեռք են սեղմում)

Տ. ՕԲ.—(Դանգելհամերին)—Ես այդ չեմ կարող թոյլ տալ:

ԴԱՆ.—Մի մոռանաք, տ. Օբերտէն, որ Աւստրիան է յաղթել և նա է պայմաններ թելագրում: Իսկ այդ դէպքում առաջին տեղը բռնում է փողը: Դուք պէտք է լռէք: Ճիշտ է:

Տ. ՕԲ.—(խոր հոգոց քաշելով)—Այո: (Դանգելհամերին կամաց) Դուք էլ պէտք է լռէք:

ԴԱՆ.—Oui, oui, oui, madame!

Տ. ՕԲ.—Դոնէ թողնենք երեխաներին առժամանակ միայնակ:

ԴԱՆ.—Ուրախութեամբ: (նայելով ժամացոյցին) Դեռ ևս 4 րոպէ է մնում: Եւ այդպէս, տիկին Օբերտէն, մենք վերջացրինք:

Տ. ՕԲ.—(խոր ընկերանալով) Պարոն Դանգելհամեր:

ԴԱՆ.—(խոր գլուխ տալով) Տիկին Օբերտէն: (Երկուսն էլ շուռ են գալիս եւ հպարտ-հպարտ գնում իրանց դռներով)

ՏԵՍԻԼ 4

ՀԱՆՁԼ և ՆԷՏԼ

ՆԷ.—(արտասուքով)—Հանգիլ...

ՀԱՆ.—Նէտլ... (պաուզա) Ի՞նչ կասես դու այս սիւրպրիզի համար, հ'ը...

ՆԷ.—(վզակոթը քորելով) Ո՛ւյ, ո՛ւյ, ո՛ւյ...

ՀԱՆ.—Այո, այո, ես էլ նոյն կարծիքին եմ...

բայց մի տխրի, Նէտլ, ես անպատճառ կը գրտնեմ այդ 200-ը:

Նէ.—Ի՞նչ պէս:

ՀԱՆ.—Ես կը ժողովեմ 6, ես շատ հաշուեմ ես: Ես արդէն 2 ոսկի ունեմ: 40 2

Նէ.—(տխուր)—Ի՞նչ ես յիմար յիմար դուրս տալիս, հրտեղից կը գտնես դու մնացած 198 ոսկին:

ՀԱՆ.—Ես ասուում եմ, որ կը գանձեմ, անպատճառ կը գանձեմ... իմ ռոճիկից կը գանձեմ... Ես կը սկսեմ քիչ ուտել, քիչ խմել... ես... ես... ես... ամեն բանից ինձ կը զրկեմ... և անպատճառ կը գանձեմ... Դու կը տեսնես, որ տարին մի ոսկի կը գանձեմ:

Նէ.—(տխուր)—Իսկ այն ժամանակ ես 198 տարեկան կը լինեմ արդէն:

ՀԱՆ.—Ի՞նչ անենք որ, այդ ոչինչ, այդ ինձ համար ամենևին նշանակութիւն չունի, դու ինձ համար պառաւ չես լինի:

Նէ.—(լալիս է)—Ախ դու յիմար, յիմար հանգլ... 198 տարուց յետոյ ես պառկած կը լինեմ այնտեղ՝ գերեզմանատանը, սառ գետնի տակ:

ՀԱՆ.—Դու իրաւ ես ասում: (լալիս է) Տէր իմ Աստուած, իմ խեղճ Նէտլ... (յանկարծ շարացած բռնկեց է ցոյց տալիս դէպի Portier դուռը) Եւ բոլորի պատճառը այդ ծեր բողկն է, այդ անպէտք թմրկահարը, այդ զգուշի...

Նէ.—Լսիր, չէ որ նա հայրս է: Հանգլ, մենք պէտք է բաժանուենք, այլ ես յոյս չը կայ, ոչ մի յոյս... բաժանուենք քաղցրութեամբ...

ՀԱՆ.—Ես կը կախեմ:

Նէ.—Ի՞նչ:

ՀԱՆ.—Այո, կը կախեմ, կը գնամ վայրենիների մօտ... ինքս էլ վայրենի կը դառնամ... մարդակեր... յետոյ կը վերադառնամ մի մարդակերի հետ և միանգամից կոչնչացնեմ Դանգելհամերին, մի նախաճաշիկի ընթացքում հէնց... Օ՛, նրանք կը տեսնեն, թէ ես ով եմ, սպասեցէք...

Նէ.—(նրա ընդանը փակելով) Կը լռես, թէ չէ, ի՞նչ եր ես դուրս տալիս: Օ՛, ինչպիսի մեղաւոր բաներ ես ասում դու, միթէ՞ քրիստոնեան այդպիսի բաներ կասի, կ'աւի: Մտաբերիր, չէ՞ որ դու կաթոլիկ ես:

ՀԱՆ.—Ո՛չ, ես այժմ այլ ես կաթոլիկ չեմ, ես վայրենի եմ:

Նէ.—(տխուր) Դէ, բաւական է ցանցառութիւններ դուրս տալ: (ընկնելով նրա ձեռքը) Հանգլ, այդ չէ՞ որ կատակ չէ, մենք պէտք է բաժանուենք, մենք այսօր չէ՞ որ վերջին անգամ ենք տեսնուում, իսկ յետոյ մենք պէտք է յաւիտեան բաժանուենք: Դու կարող ես ինձ համբուրել: (Հանգլը համբուրում է նրան) Սա վերջին համբուրն է այս աշխարհում, ես ուզում եմ խոնարհ աղջիկ լինել: Հինգերորդ պատուիրա-

նը ասում է. «յարգիր քո հօրը, քո մօրը և...»

ՀԱՆ.—(նրան ընդհատելով)—Ճիշտ չէ, հինգերորդ պատերա՛նը ասում է. «մի գողանար»...

ՆԷ.—Ճիշտ չէ: Հինգերորդ պատերա՛նը ասում է «յարգիր քո հօրը և քո մօրը»: Համբուրի ինձ վերջին անգամ: (հանձնառվաբար են) —Բոլոր անցեալը և ապագան, բոլոր լաւն ու վատը, ուրախութիւնն ու վիշտը, միանում են այս համբոյրի մէջ. (նորից համբուրում են) Տէր իմ Աստուած, տէր իմ Աստուած. երեւի դու կը դաւաճանես ինձ և կը սիրես մի ուրիշի, կը համբուրես նրան... Օ՛ր ես գիտեմ... դուք տղամարդիքդ այդ շատ էք սիրում: (համբուրում են) Թէկուզ այդ շատ, շատ վատ է...

ԴԱՆ.—(Դռնելով՝ ձեռքով ժամացոյց)—Նէտլ:

ՆԷ.—Գալիս եմ, գալիս եմ. տէր Աստուած, ի՞նչ բան է այս, ծանր է, շատ ծանր... վերջին անգամն եմ իմ հանգիստ հետ, իմ թանկագին հանգիստ հետ, վերջին անգամն եմ նրան համբուրում: (Արագ գրկում, համբուրում են) Հանգի, քնաց բարեաւ, առ միշտ... Աստուած պահի քեզ... (գնում է)

ՀԱՆ.—(միայնակ) Բոլորը վերջացաւ, բոլորը... Օ՛ր, Նէտլ, երկու հարիւրանոց Նէտլ... Թանկագին Նէտլ... ինչ էլ որ լինի, ես կը գրտնեմ այդ 200.ը, իսկ հակառակ դէպքում բաժան-

ւում եմ քեզանից յաւետեանս յաւետենից ամէն: (լալիս է եւ նայում նստարանի վրայ)

ՏԵՍԻՒ 5

ՀԱՆԶԼ, ԼԱՅԼԷՐ և ՕՊՊԵՆՀԱՅՄԵՐ (փողոցի դռնից)

ՕՊ.—(սեւ հարուստ հագուստով, սիւսակապով երեսով, ձեռքը պատշաճ)։—Եւ այդպէս, դուք չէք փոխում ձեր կարծիքը:

ԼԱՅ.—Պարոն Օպպենհայմեր, ես արդէն ասացի ձեզ, որ ոչ մի կերպ չեմ կատարել այդ... չէ որ ես նրա քարտուղարը չեմ, այլ միմիայն կամերդինները:

ՕՊ.—Ահա հէնց դրա համար էլ ձեզ եմ դիմում... աշխարհիս ուժեղները ուրիշների մօտ միշտ աստուածներ են, իսկ իրենց կամերդիններն են մօտ սովորական մարդիկ: Եւ ահա հէնց այդպիսի մի բոլորին...

ԼԱՅ.—(ընդհատելով) Անկարելի է: Նորին վսեմապալուսութիւնը միանգամ ընդմիշտ արգելել է թողնել ջնուդներին իր մօտ: Ներեցէք, պարոն Օպպենհայմեր, եթէ ես ձեզ վերաւորեցի:

ՕՊ.—Ես համարեա 60 տարի է սովորել եմ ջնուդ բռնին:

ԼԱՅ.—Ես այս բոլորին պէտք է գնամ մի-նիստրի մօտ: Ես կարող եմ կորցնել տեղս, իսկ

ես երեխաների հայր եմ, ինձ անկարելի է անուշադիր լինել:

ՕՊ.—Թող Աստուած հեռու պահէ ինձ դաւակներ ունեցող մի մարդու թշառութեան պատճառ լինելուց: Ես ինքս էլ տասնեւերեք հատ բարի և ազնիւ որդիներ ունեմ:

ԼԱՖ.—Կրկին խնդրում եմ, ներեցէք ինձ: Իսկ ձեր ինձ ուղարկած փողը ես մի քանի օրից կը վերադարձնեմ:

ՕՊ.—Թող ձեզ մօտ մնայ, ձեր բարի ցանկութեան համար: Իսկ եթէ ձեր հպարտութիւնը արգելք հենդիսանայ, նւիրեցէք ձեր երեխաներին:

ԼԱՖ.—Շնորհակալ եմ, ներեցէք, ես շտապում եմ: (Ժամացոյցին նայելով) Ինչերորդ ժամըն է, վաղուց իմ գնալու ժամանակն է: (մըտնում է պալատը)

ՏԵՍԻԼ 6

ՕՊՊԵՆՀԱՅՄԵՐ և ՀԱՆՁԼ

ՕՊ.—Ազնիւ անձնաւորութիւն է. եթէ կարելի լինէր, իհարկէ նա կը յաջողեցնէր մինիստրի հետ իմ տեսակցութիւնը: Բոլոր իմ ջանքերը իզուր են անցնում և երևի երբէք չեմ տեսնի Կառնիցին: Մեր օգտին պիտի խօսեն խորհրդարանում 4 ձայն, իսկ ընդդէմ մեզ միմի-

այն մի ձայն պէտք է լինի և այդ էլ Կառնիցինն է, իսկ նրա վճիռը վեր է, քան ամեն բան: Եւ ես, որի վրայ են դրել իրանց յոյսը իմ կրօնակից եղբայրները, չեմ կարողանում հասնել մինիստրին: (Հանգլը, որ նստած նստարանի վրայ կօշիկ էր սրբում, սկսում է լաց լինել)

ՕՊ.—Ահա և մի ուրիշ դժբաղդ մարդ. ինչո՞ւ ես լալիս, բարեկամս:

ՀԱՆ.—Այդ ձեր գործը չէ: Թիւ, սատանան տանի, սա ջհուղ է, կորիք այստեղից:

ՕՊ.—Ես քեզ դիմում եմ ցաւելով, իսկ դու ինձ հետ կոպիտ ես վարւում:

ՀԱՆ.—Որովհետեւ ամեն անգամ՝ երբ ջհուղի եմ հանդիպում, ինձ դժբաղդութիւն է պատահում:

ՕՊ.—Բայց դու նախ քան ինձ հանդիպելդ էիր լալիս, ուրեմն քեզ դժբաղդութիւն պատահել է ինձ տեսնելուցդ առաջ:

ՀԱՆ.—(զարմացած: Պատուա) Եւ իրաւ որ է. այդ ջհուղները շատ էլ յիմար չեն, այլ նենգամիտ: Մի խօսքով, որպէսզի, պարոն, դուք իմանաք՝ կասեմ. ես տանել չեմ կարող ջհուղներին:

ՕՊ.—Ի՞նչ են արել քեզ իմ հաւատակիցները:

ՀԱՆ.—Ի՞նչ ոչինչ: Դէ լաւ, մի չարանալ դու ինձ վրայ, ես շատ յուզւած էի: Դուք ինք-

ներդ էլ ինձանից պակաս չէիք յուզւիլ, եթէ հոգեակդ խլէին: Դուք իհարկէ, այժմ շատ ծեր էք, որպէսզի սեփական հոգեակ ունենաք. բայց յիշեցէք, երբ երիտասարդ էիք, ի՞նչ կը զգայիք, եթէ այդ պատահէր:

ՕՊ.— Ի՞նչ է, նա մեռել է, թէ դաւաճանել է քեզ:

ՀԱՆ.— Տէրը մի արասցէ. նա կենդանի և առողջ է. սիրում է ինձ. անքան էլ հաւատարիմ է:

ՕՊ.— Եւ դու կորցնում ես նրան, բայց այդ ի՞նչպէս:

ՀԱՆ.— Նրա հայրը չի ցանկանում նրան ինձ տալ, մինչև որ ես իբրև օժիտ՝ չգտնեմ 200 ոսկի: Ասացէք, խնդրեմ, ռոտեղից գտնեմ ես այդքան փողը, այսպիսի պաշտօն ունենալով: (սըրըքում է կօշիկը)

ՕՊ.— Ճակատագիր, ճակատագիր... Այս թըշտաւը զրկում է մի քանի չնչին ոսկիներէ համար իւր բաղդից, իսկ ես՝ միլիօնատէրս, զրկւում եմ նոյնպէս իմ բաղդից: (խոր հոգոց հանելով) Որպիսի ուրախութեամբ ես այդ փողը կը տայի, եթէ միայն կարողանայիր մինիստրի հետ տեսակցութիւնս յաջողեցնել:

ՀԱՆ.— (Իրեն կորցնելով ուրախութիւնից) Ի՞նչպէս, դուք ուզում էք ինձ տալ...

ՕՊ.— ...200 ոսկի, եթէ միայն դու կարո-

ղանաս յաջողեցնել որ տեսնեմ նորին վսեմափայլութեան և կարողանամ ասել միմիայն մի բառ մինիստրին:

ՀԱՆ.— 200 ոսկի... ոչինչ չեմ կորցնիլ... Շատ, շատ, վիզս կտրի էլի... մեծ դժբաղդութիւն չէ, ինձ համար միևնոյն է. (ծնոքը մեկնելով) Տէք ինձ այդ փողը, ես տեսակցութիւնը կը սարքեմ:

ՕՊ.— Միթէ, բայց ի՞նչպէս, երբ, ռոտեղ:

ՀԱՆ.— Այդ արդէն ձեր գործը չէ, նախ և առաջ փողը տէք:

ՕՊ.— Հետո այդքան չունեմ, բայց շատ մօտ իմ մի բարեկամն է ապրում, կերթամ և իսկոյն կը բերեմ:

ՀԱՆ.— Լաւ, միայն շուտ, ապա թէ ոչ, միտքս կը փոխեմ:

ՕՊ.— (յուզւած) Շնորհակալ կը լինեմ, հազար շնորհակալութիւն կը յայտնեմ: (կողմ) Քիչ յոյս ունեմ սրա վրայ, բայց ո՞վ գիտէ, կարելի է Տէրը, որ զօրեղացրեց մանուկ Դաւթի բազուկը, կատարի իմ և իմ խեղճ հայրենակիցների իղձը: (նրան) Ես փողերը կը բերեմ... և կարելի է քո սիրունին դարձեալ քոնը կը դառնայ և Աստուծոյ կօրհնի ձեր զաւակներին և թոռներին: Ես կը բերեմ, կը բերեմ փողը: (զնում է դարպասով)

ՀԱՆ.— (միայնակ) — Ի՞նչեր էր նա դուրս-

տալիս զաւակների մասին, միթէ նա կարծում է որ նէտլը... այ ծիծաղ... Այժմ թէկուզ արաքւիր 200 ոսկու համար, միևնոյն է, մեծ ըրսկ է—ինչ ասած: Կարելի է մէջքիս փայտի մի քանի հարւածներ կաշեն: Նորին վսեմափայլութիւնը ամեն անգամ նախ քան տանից դուրս գալը, գալիս է այստեղով անցնում և այգին գնում հովանոցում հանգստանալու. ահա հէնց այն րոպէին, երբ նա անցնելիս լինի, ես կընկնեմ նրա ոտքերը, կը գրկեմ նրանց և... (մէջքով կանգնած է դէպի պալատը)—Կասեմ. Ձերդ վսեմափայլութիւն, ես մի բան ունեմ Ձերդ վսեմափայլութեան ասելու...

ՏԵՍԻԼ 7

ՀԱՆՁԼ, ԿԱՌԻՆԻՑ, ԵՒՈՅ ՆԷՏԼ

ԿԱ.—(Դուրս է գալիս տնից եւ տեսնելով հանգիսն ծնկաչոք եւ լսելով նրա վերջին խօսքերը, կամաց մօտենում է նրա յետեւից եւ ձեռքը դնում նրա ուսին)—Ի՞նչ:

(Նէտլը երեւում է ձախ դռներում)

ՀԱՆ.—(վախեցած յետ է նայում եւ տեսնելով Կառնիցին, ընկնում է նրա ոտքերը)—Մարիամ Աստուածածին, Ձերդ վսեմափայլութիւն...

ԿԱ.—Դէ, ի՞նչ պէտք է յայտնէիր ինձ:

ՀԱՆ.—(Շփոթւած)—Ես... ես... Ձերդ վսեմափայլութիւն, Ձերդ վսեմափայլութիւն... պատիւ հունէք ինձ ճանաչելու... ես Ձերդ վսեմափայլութեան վսեմափայլ կօշիկների... վսեմափայլ... մաքրողն եմ... ես չեմ կարողանում խօսել... ես... ես... էշ եմ...

ԿԱ.—Ամեն բանից էլ այդ երեւում է:

ՀԱ.—Ես... ես ունէի... այսինքն ես... ջրհուղ էի... ոչ, ոչ... այդ չէ... ես խօսել չեմ կարողանում: (կողմ) Լեզուս կապւեց:

ՆԷ.—(վազելով գալիս է եւ չորում) Ձերդ վսեմափայլութիւն:

ԿԱ.—(զարմացած) Տեսէք, տեսէք, շվէյցալիս փոքրիկ դուստրը, ես քեզ, սիրելիս, դեռ այսքան մօտիկից չեմ տեսել: (նրա ծնօտից ընդունելով) Բայց իսկապէս, դու շատ սիրունիկն ես:

ՀԱ.—Ճշմարիտ է, Ձերդ վսեմափայլութիւն, իմ ճաշակը շատ զարգացած է:

ԿԱ.—Այո... բայց այդ միևնոյնը չի կարելի ասել քո հարսնացուի մասին: Ի՞նչ է, ի՞նչ ներդ է պակաս:

ՆԷ.—Ախ, Ձերդ վսեմափայլութիւն, եթէ դուք իմանայիք, իմ հայրը...

ԿԱ.—Այդպէս է, այդպէս է... հայրերը երբէք բաւականութիւն չեն պատճառում իրենց որդկերանց: (Ուզում է նորից Նէտլի ծնօտից ընդունել, ըայց այդ ըողտին հանգը նրան ըոթում է,

ինքն է մեկնում իւր զլուխը եւ Կառնիցը չընկատելով, ընտում է նրա ծնօտից) Այնուամենայնիւ, սիրելիս, ձեր հայրը լաւ գիտէ, թէ ինչ է անում: (նկատելով որ հանգի ծնօտն է ընկնել, ըրծում է նրան) Է՛հ, սատանայ, ի՛նչ ես յիմար գլուխդ դէմ արել... (սրբելով իւր մատները) Փճւ, բոլորովին աղտոտեցի:

ՀԱՆ.—Այդ ոչինչ, այդ կօշկաներկ է, այդ պսպղուն, մաքուր կօշկաներկ է:

ԿԱ.—Դէ կանգնեցէք, ես չեմ սիրում, երբ չոքում են իմ առաջ: (երկուսն էլ ոտքի են կանգնում)

ՆԷ.—Ձերդ վսեմափայլութիւն... Դուք մեր հայրն էք, ձեզանից ենք սպասում մեր բաղդը և այդ պատճառով:

ՀԱՆ.—Այդ պատճառով էլ ես ոտքերդ կընկնեմ և չեմ վեր կենալ, թէկուզ իմ վարտիկը պատառոտի էլ... (երկուսն էլ ոտքի են ընկնում)

ԿԱ.—(բարձրացնում է երկուսին էլ. Նէտլին ծնօտից, իսկ հանգիին աղանջից)—Վեր կացէք, ի՛նչ կարող եմ անել ես ձեզ համար:

ՆԷ.—Հ՛ըմ... հ՛ըմ... պէտք է ասել ձերդ վսեմափայլութեան, որ հայրս համաձայն է մեր պսակին:

ԿԱ.—Ուրեմն էլ ի՛նչ:

ՀԱՆ.—Բանը նրանումն է, որ պէտք է մի

տեսակ, ինչ էլ որ լինի, 200 ոսկի գտնեմ նրան օժիտ:

ԿԱ.—Ի՛նչ է, ուզում էք, որ ես տամ ձեզ այդ 200-ը, այո՞. ո՛չ, բարեկամներս, այդ բանի վրայ յոյս մի դնէք: Ես մանր փող չունեմ և ցանկութիւն էլ չունեմ փողերս ծախսելու իմ ծառաների պէտքերի վրայ:

ՀԱՆ.—Ախ ո՛չ, Ձերդ վսեմափայլութիւնը մի գրօշ անգամ չը պէտք է ծախսի մեզ վրայ, փողերը ես կը ստանամ ջհուղից:

ՆԷ.—(զարմացած)—Ջհուղից:

ԿԱ.—Ի՛նչ. դու համարձակում ես պարտք վերցնել ջհուղից, այն էլ 200 ոսկի և այն էլ 6—7 գուլդէն ոռճիկ ունենալով:

ՀԱՆ.—Ա՛խ, Ձերդ վսեմափայլութիւն, ի՛նչ էք ասում: Ձերդ վսեմափայլութիւն, դեռ ոչինչ չը գիտէք... ջհուղը ինձ նւիրում է այդ փողերը:

ԿԱ.—Ի՛նչպէս... ջհուղը նւիրում է իմ ծառային 200 ոսկի:

ՀԱՆ.—Այսինքն, նա չէ նւիրում, այլ տալիս է իբրև վարձատրութիւն իմ մի չնչին ծառայութեան համար:

ԿԱ.—Ծառայութեան համար: Իմ ծառային 200 ոսկի են նւիրում ծառայութեան համար: Եւ ի՛նչ ծառայութիւն է այդ:

ՀԱՆ.—Նա ուզում է խօսել Ձերդ վսեմափայլութեան հետ:

ԿԱ.—Նա ուզում է խօսել ինձ հետ:

ՀԱՆ.—Ճիշտ է, բոլորովին ճիշտ է: Ձարմանալի է, Ձերդ վսեմափայլութիւն, սրտեղից դուք այդ գուշակեցիք: (աշխատելով նմանեցնել հրէաին)—«Երբ կարող եմ», ասում էր նա, «տեսակցութիւն ունենալ ամենամեծ միսիստրի հետ», ասում է, «և ասել նրան մի բառ, դու կը ստանաս 200 ոսկի և օրհնութիւն որդկերանցդ, և այն և ամեն ինչ»... ասաց նա:

ԿԱ.—(մտածմունքի մէջ)—Ա՛խ, ինչպէս կուզէի ես պատժել այդ ջհուղին, որ համարձակւել է կաշառել իմ ծառային: Լսեցէք, զաւակներս, իմ բոլոր ծառաները գիտեն, որ ես միշտ բարի եմ եղել դէպի իրենց:

ՆԷ.—Ի՞նչպէս չէ, Ձերդ վսեմափայլութիւնը միշտ մեր հայրն էք եղել:

ՀԱՆ.—Այո, հայր, հայր...

ԿԱ.—Դէ, ես շատ, շատ ուրախ եմ, որ կարող եմ մի որեւէ բանով օգնել ձեզ, նամանաւանդ որ այդ անում է այդպիսի սիրուն աշիկների համար:

ՀԱՆ.—Այո, Ձերդ վսեմափայլութիւն, ես իրաւ գեղեցիկ աչքեր ունեմ:

ԿԱ.—(Նէտլի ձեռքը վերցնելով)—Ես չեմ ուզում քեզ բաղդից զրկել սիրուն զաւակս... ես միացնում եմ ձեր ձեռքերը: (Հանգլը մեկնում է իւր ձեռքը, Կառնինը շարունակում է ընկնել

Նէտլի ձեռքը) Քո թաթիկը շատ սիրունիկ է, սպիտակ, փափուկ... ուղղակի comme il faut: (ըսաց թողնելով Նէտլի ձեռքը) Տեսակցութիւնը թոյլատրում է:

ՆԷ.—Միթէ, Ձերդ վսեմափայլութիւնը ուղղակի հրեշտակ է:

ՀԱՆ.—Ի՞նչ բան է հրեշտակը որ... Նորին վսեմափայլութիւնը այնքան բարի է, այնքան բարեսիրտ, որ ամբողջ աշխարհում չի գըտնւի մի ուրիշը, որ նմանւի Նորին վսեմափայլութեան:

ԿԱ.—Յայտնիր քո ջհուղին, որ ցանկանում է ինձ ասել միայն մի բառ, թէ տեսակցութիւնը թոյլատրւած է, միայն ո՛չ իմ առանձնասենեակում, այլ այստեղ՝ բազում, երբ ես կը վերադառնամ այգուց: Նա կարող է ինձ այստեղ տեսնել: Միայն ասա նրան, որ թոյլատրւում է ասել ինձ միայն մի բառ, յիշիր, միմիայն մի բառ: Եթէ նա համարձակւի աւելացնել գոնէ կէս բառ, ես իսկոյն կը հրամայեմ վռնդել նրան, իսկ քեզ, սիրելի բարեկամս, ջրհուղների պաշտպանին, կը տան հաստ ճիպոտների 25 հարւած:

ՀԱՆ.—Նէտլի սիրոյն համար ես պատրաստ եմ տանել ամեն բան, մինչև անգամ 26 հարւած:

ԿԱ.—Դէ, գաւազներս, ցտեսութիւն: (ուզում է գնալ:)

ՆԷ.—(խաչելով ձեռքերը կրծքին) Ձերդ վսեմափայլութիւն, ի սէր Աստծոյ, խնդրում—աղաչում եմ, ծեծել չը տաք նշանածիս, եթէ ջըհուդը սկսի տակից գլխից դուրս տալ:

ԿԱ.—(ցած եւ ծիծաղելով) Այդքան խիստ չենք լինի, այդ միայն նրան վախեցնելու համար ասացի, յոյս ունեմ այդ նրան չի փնասի: (նրա ծնոտից ընկելով)—Թանկագինս, եթէ ես նրան պատժել ուզենամ, բաւական է, որ դու գաս իմ առանձնասենեակը, և ես նրան կը ներեմ, այդպիսի սիրուն աչիկներին ոչ մի բան չեմ մերժիլ: Դէ, ցտեսութիւն, փոքրիկս: (գնում է այգի)

ՀԱՆ.—(քաշելով Նէտլին մ'ի կողմ)—Ի՞նչ էր նա քեզ հետ քչփշուտ:

ՆԷ.—Նա ասում է, որ եթէ գործը վատ ընթացք ստանայ, բաւական է, որ ես գնամ նրա առանձնասենեակը և քեզ ոչ մի բան չի լինիլ:

ՀԱՆ.—(քիչ լռելուց յետոյ)—Նէտլ, ես աւելի լաւ է, կը համաձայնեմ և 50 հարւածի, միայն թէ դու նրա առանձնասենեակը չը գնաս:

ՆԷ.—Ախ դու յիմար, յիմար:

ՀԱՆ.—(հսկարտ) Օ՜, ո՛չ, ընդհակառակը, ես շատ խելօքն եմ: Տեսա՞ր, ինչպէս գլուխ բերի ամեն բան: Չէ՞ որ նա մինիստր է, իսկ այդպի-

սինների հետ չի կարելի այնպէս վարել, ի՞նչպէս մերոնց... չի կարելի այնպէս հասարակ կերպով, պէտք է որ այստեղ (ճակատը ցոյց տալով) լիքը լինի: Ես, ճիշտն ասած, ոչ թէ կօշիկներ մաքրող պէտք է լինեմ, այլ քաղաքագէտ, այո՛:

ՆԷ.—Դէ, բաւական է ցանցառութիւններ դուրս տաս, կարծեմ ջհուդը գալիս է:

ՏԵՍԻԼ 8

Նոյնը և ՕՊՊԷՆՀԱՅՄԵՐ

ՕՊ.—(մտնելով) Դէ, բարեկամս, ի՞նչ եղաւ, ի՞նչպէս են մեր գործերը: Դէ ասա, շուտ ասա, որևէ փոքրիկ յոյս կա՞յ:

ՀԱՆ.—(հսկարտ) Փոքրիկ յոյս: Ի՞նչ է ասում, ես եմ վերցրել վրաս, երբ գործը իմ ձեռքին է, ուրեմն այնպէս կը կարգադրեմ, ինչպէս որ հարկն է, առաջին տեսակի, ուրիշ տեսակ ես չեմ կարող:

ՕՊ.—(յուզւած)—Ի՞նչ, ի՞նչ... մի ծիծաղիլ ծերուկիս վրայ, ի՞նչ ասացիր:

ՀԱՆ.—(շեշտելով)—Թոյլատրւած է:

ՕՊ.—Թոյլատրւած է, տեսակցութիւնը...

ՀԱՆ.—Թոյլատրւած է:

ՕՊ.—(յուզւած, աչքերին արցունք) Տէր Աստուած, իմ աւանջներն են այդ լսում արդեօք: Իմ

բարեկամ, ինչպէս շնորհակալ լինեմ քեզանից:

ՀԱՆ.— Թէկուզ շնորհակալութիւն էլ մի ա-
նիք, միևնոյն է, միայն թէ փողերը տուր շուտ:

ՕՊ.— (հանելով 2 քսակ լի փողով) Ահա,
զաւակս. վերցրու, ուզիդ 200 ոսկի է, համրիր,
ուղիդ 200 է:

ՀԱՆ.— (ուրախութիւնից ծիծաղելով) Հա՛, հա՛,
հա՛... 200, ուղիդ 200... բոլորը ոսկիներ: Նէտլ,
Նէտլ... նայիր, ա՛յ քեզ բան, հա՛, հա՛, հա՛...

ՆԷ.— Իսկ դու մոռացա՞ր պայմանը յայտ-
նելու:

ՕՊ.— Պայմանը:

ՀԱՆ.— Ա՛խ, այո, բայց դա դատարկ բան
է... Մինիստրը ասաց, որ տեսակցութեան ժա-
մանակ դուք կարող էք նրան միմիայն մի բառ
ասել:

ՕՊ.— Մի՞ բառ... այդ ինչպէս, իսկ եթէ ես
աւել տես:

ՀԱՆ.— Իսկ եթէ աւել ասէք, Նորին վսե-
մափայլութիւնը ասաց, որ ձեզ կը վճնդեն, իսկ
ինձ 25 ճիպոտի հարւած կը տան:

ՆԷ.— Այո, իշխանն այդպէս ասաց:

ՕՊ.— Այն բոլորը, ինչ որ ծանրացած է սըր-
տիս վրայ, որ ճնշում է ինձ, որ այնպէս տան-
ջում է ինձ,— ես այդ ամենը պիտի յայտնեմ
միմիայն մի բառով:

ՆԷ.— Իշխանը, իշխանը գալիս է: (ղուրս է
վազում)

ՀԱՆ.— Ես էլ գնամ: (նրան) Ես գործը գը-
լուխ բերի, իսկ այժմ ինչպէս Աստուած կը
ցանկանայ: Փողի համար ձեզանից շատ, շատ
շնորհակալ եմ, թող Աստուած օգնի ձեզ: (խա-
ղալով փողերի հետ զուրս է վազում)

ՏԵՍԻԼ 9

ՕՊ.— (սաստիկ յուզւած, ճակատի քրտինքն
է սրբում) — Նա գալիս է, ես պէտք է տեսնեմ
և խօսեմ նրա հետ, նրա՛ մեծ մարդու, զօրեղ
մինիստրի հետ, որին ամենքը, մինչև անգամ
թագաւորները յարգում են: Օ՛, նա ինձ կը ո-
չընչացնի իւր մի հայեացքով, չը գնամ արդեօք,
քանի որ չեն վճնդել և չեն ծիծաղել իմ հաւա-
տի, կամ հաւատակիցների վրայ: (զլուկը թափա-
հարելով) Ո՛չ, ո՛չ, դու 50 տարուց աւել է, որ
տարել ես ամեն մի անարգանք և վիրաւորանք,
ի՞նչ կարող ես դու անել, դու պարտական ես
համբերել և տանել այս էլ: Սարսափելի 5—10
ըռպէսներ:

ՏԵՍԻՆ 10

ՕՊԵՆԶԱՅՄԵՐ և ԿԱՌԻՆԻՑ

ԿԱ.—(դուրս է գալիս այգուց, ձեռքին վարդ։ Օպպէնհայմերը խորը գլուխ է տալիս, Կառնիցը թեթեւ գլխի շարժումով—պատասխանում է նրա քարեւին եւ մի քանի քայլ անելով—կանգնում։ Օպպէնհայմերը քառականին հետու, գլուխը քաց կանգնած է) Ա՛, պարոն Օպպէնհայմեր։ (վերջինս գլուխ է տալիս, առանց խօսելու, ձեռքերը կրծքին խաչելով)—Ձեր պաշտպանը, իմ ծառան, ինձ յայտնեց ձեր ցանկութեան մասին։ Ես բոլոր տեսակի դիպլոմատների հետ զործ ունեցել եմ, բայց ջիւղական դիպլոմատիայի մասին ես չէի լսել։ Ինձ շատ է հետաքրքրում ջիւղական կոնֆերենցիան, որ երազում է մի բառով ստանալ այն, ինչ որ չեն կարողացել ստանալ ոչ Ֆրանսիան, ոչ Պրուսիան և ոչ Տաճկաստանը։ (Օպպէնհայմերը գլուխը խոնարհեցնելով, ցոյց է տալիս նրան միմիկայով, որ նա արդար չէ դէպի նա)—Ասե՛ք ես միշտ արգարադատ եմ եղել, ես թոյլ տւի ձեզ սպասել ինձ այստեղ, ես չեմ ուզում ձեզ վռնդել, առանց իմանալու թէ ինչպէս դուք ձեր խնդիրքը կը յայտնէք միմիայն մի բառով։ Եւ այդպէս, խօսեցէք։ (Օպպէնհայմերը հանելով գրպանից գրած

խնդիր, տալիս է նրան) Օ՛, ո՛չ, թագորէք այդ, ապա թէ ոչ մեր պայմանը կը խախտւի։ Դուք պէտք է խօսէք։ (անգիտակցաբար վայր է ձուգում ձեռքի վարդը, որը դժարութեամբ գետնից վերցնում է Օպպէնհայմերը եւ դնելով գլխարկի վրայ, առաջարկում է Կառնիցին, որ գլխի թեթեւ շարժումով շնորհակալութիւն է յայտնում)—
—Ես չեմ կասկածում, որ ձեր խնդիրը շատ հմտութեամբ է գրւած, ձեր հաւատակիցները գրել գիտեն։ Ես մի փոքր ժամանակ առաջ թերթում էի Մենդելսոնի գրած Plato-ն, շատ խելօք բան... ջիւղների համար... յետոյ կայսերական թատրոնում տեսայ Լեասինգի «Նաթան իմաստուն» պիեսան, որտեղ գիտունը պատմում է Սալադինի երեք օղակների մասին և գալիս է այն եզրակացութեան, թէ քրիստոնեան, տաճիկը և ջիւղը հաւասար են։ (Օպպէնհայմերը խաչում է ձեռքերը կրծքի վրայ եւ լսում)—
Ձեր Նաթան իմաստունը յիմար է։ (պառլզա) Իսկ պարոն Օպպէնհայմերին, որ կարծում է թէ մեր երկրում կարելի է մի հաւասար աստիճանի վերայ դնել և քրիստոնեային և ջիւղին, ես կարող եմ տալ միևնոյն խորհուրդը, որը տւել է իմաստուն Նաթանը Սուլթանին, «եկ, 100 տարուց յետոյ կարելի է քեզ համար կանեմ այն, ինչ որ այսօր չեմ կարող»։ Ասե՛ք այն էլ բաւական է, որ այսօր այնքան խորհրդականներ

ձեր դաւանութիւնը ճշգրտմից ազատ թողնելու համար ձայն կը տան: Ես ձեր դէմ եմ և ես այդ չեմ էլ թաղցնում, ես իմ առանձին գործելակերպն ունեմ և նա ինձ ստիպում է գործել ձեր դէմ և, երդւում եմ, որ երբէք չը պիտի խօսեմ ձեր օգտին... Ի՞նչ անեմ ես: Դուք, իմաստուն Օպպօնիսմեր, ինքներդ ասացէք, երբ բոլորը կը խօսեն ձեր օգտին, ի՞նչ անեմ այն ժամանակ:

ՕՊ.—(խաշելով կրծքին ձեռքերը, մօտենում է նրան եւ աղաչանօք ասում)—Լոեցէք: (փակում է ձեռքերով ընդանը, հեռանում, պառկում)

ԿԱ.—(ընելով ձեռքերը մէջքին, չարութիւնից կծում է շրթունքները, պառկաւից յետոյ հանում է քթախոտի տուփը եւ քաշում)—Կեցցէք, պարօն Օպպօնիսմեր, շատ սրամիտ է... Այդ մի բանը բացատրում է այն ամենը, ինչ որ կարող էր պահանջել ինձանից Օպպօնիսմերը: (ուզում է խփել նրա ուսին, բայց զգանքով յետ է քաշում ձեռքը) Դուք տեսնում էք, որ ես կարողանում եմ յարգել մարդու խելքը, ինչ դաւանութեան էլ պատկանելիս լինի նա:

ՕՊ.—(խոնարհ գլուխ է տալիս)

ԿԱ.—Ես ձեզ խօսք եմ տւել և ձեր խնդիրքը կը կատարւի: Ես այսօր խորհրդարանում ոչ մի խօսք չեմ ասիլ, այլ կը լռեմ:

ՕՊ.—(ուզում է շոքել նրա առաջ)

ԿԱ.—Կանգնեցէք, կանգնեցէք, ինչ էք անում: Բայց ոչ ոքի չը պատմէք այն ամենը, ինչ որ պատահեց այստեղ, որ հրէական նոր դիպումատիւն յաղթութիւն տարաւ, և Կառնիցը յաղթեց այն ժամանակ, երբ նրան ոչ ոք չէր կարողանում յաղթել: Ցտեսութիւն, պարօն Օպպօնիսմեր: (գնում է պալատ):

ՕՊ.—(խոնարհ գլուխ է տալիս նրան: Միայնակ մնալով, ընկնում է ծնկան վրայ) Մեր հայրերի բարի Աստած, եղիր օրհնեալ յաւիտեան: (երկար պառկաւից յետոյ ոտքի կանգնելով) Բայց հիանալի, սքանչելի դիպած: Եւ ուղարկիր, Տէր, Կառնիցին ուրախ տրամադրութիւն, որ նա իր ասածի վրայ կանգնի:

ՏԵՍԻԼ 11

ՕՊՊԷՆՀԱՅՄԵՐ, յետոյ ՀԱՆԶԼ, ՆԷՏԼ, ԴԱՆԳԵԼՀԱՄԵՐ
և Տ. ՕԲԵՐՏԷՆ

ՀԱՆ.—(գլուխը դուրս հանելով դռներից, նայում է աջ ու ձախ եւ վազելով շվէյցարի դռան մօտ՝ կանչում է) Նէտլ, Նէտլ, դուրս արի, կարծեմ մեր բանը բուրդ է: Ես տեսայ թէ ինչպէս ջրհուղը չոքել էր:

ՆԷ.—(գուրս գալով) Խեղճ իմ հանգը, երևի դեռ քեզ կը պատժեն էլ: (գրկում է նրան)

ԴԱՆ.—(գուրս գալով) Դարձեալ միասին,

սատանան տանի ձեզ:

ՀԱՆ.—Խնդրեմ, խնդրեմ առանց բղաւոց-
ների:

ԴԱՆ.—Ի՞նչ...

ՀԱՆ.—(նրա ընթին մօտեցնելով քսակներով
փողը) Ահա, ահա 200-ը:

ԴԱՆ.—(վախեցած) Այդ հրաեղից ես գո-
ղացել:

ՀԱՆ.—Դէ, դէ, դէ... (կոները յետ ծալելով)
Նէտլ, քաշւիր մի կողմ:

Նէ.—Հանգլ, ի՞նչ է պատահել քեզ:

ՕՊ.—Ո՛ր, ո՛չ, բարեկամս, նա այդ փողերը
աղնիւ կերպով է ստացել ինձանից, մի մեծ ծա-
ռայութիւն անելով:

ԴԱՆ.—Հա՛... ես ախար միշտ ասում էի,
որ նա շատ լաւ տղայ է... որ նա չի կորչի,
շատ լաւ է: Շատ էլ գեղիցիկ է և...

ՀԱՆ.—200 էլ ոսկի ունի:

ԴԱՆ.—Ճիշտ է, ինչպէս աղնիւ Աւստրիա-
ցի և իշխանի շվեյցարը, ես իմ խօսքը կը կա-
տարեմ: Հանգլ, ահա քեզիմ զաւակը, իմ արիւ-
նը և իմ սէրը:

(Միացնում է նրանց ձեռքերը)

ԱՄԵՆՔԸ.—Ուրա՛...

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

ԳԱԶԱՆԻ ՅԵՏԵԻՅ

Կասակ-կոմեդ. 2 արար. Զախարյինի

Թարգմ. Գ. Ր. Ա. Ե. Տ. Ե. Ա. Ն.

Настоящая пьеса, подъ заглавіемъ „По-
звѣрю“, перев. Гр. Аветяна, разрѣшена На-
мѣстникомъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕ-
ЛИЧЕСТВА на Кавказѣ, для представленія
на сценахъ края (Отзывъ Канцеляріи за
№ 23728—908.

17 Ноября 1908 г. г. Тифлисъ

И. Д. Предсѣдателя Комитета Д. Колобовъ.

Секретарь А. Гусевъ

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ԻՎԱՆ ԻՎԱՆՈՎԻՉ ՍԱՐԱՏՈՎՅԵԻ, միջին կարող-
ղության տէր կալածատէր

ՏԱՏԵԱՆԱ ՍՏԵՊԱՆՈՎՆԱ, նրա կինը

ՎԷՐՕՉԿԱ (

ՍՕՆԻՉԿԱ (նրա աղջիկները (պառաւած)

ԱԼԵՔՍԵՅ ՊԵՏՐՈՎԻՉ ԿՈՒԼԻԿՈՎՍԿԻ, դրագու-
նի բօսմիստր, ամուրի, տարիքով

ԳԻՐԻԼԱՍ ՄԻԽԱՅԼՈՎԻՉ ՍՏՈՒՊԻՆ, պօրուհի

ՕԳՆԵՇՉԵՊԵՆՍԿԻՅ, գաւառային բժիշկ, մի ա-
կանջը ծանր է լսում

Վերահսկիչ (исправник)

ՆԱՍՏԵԱ, աղախին

ՍԵՄԵՕՆ, ծառայ

ԴԵՄԻԴՈՎ, տասնապետ

ՊԱՆՏԵԼԵՅՄՕՆ, զինւոր

Դործողութիւնը կատարուում է Սարատովցեւների
կալածքում:

Ա. Ա Ր Ա Ր Ի Ա Ծ

(Կալածատիրոջ տան հիւրասենեակն է գիւ-
ղում. Կահարասիքը հին, ծանր, մաշած պատ-
կերներ պատերին: Մի քանի դուռ: Հասարակու-
թիւնից ծախ գրասեղան):

ՏԵՍԻԼ 1

ԻՎԱՆ ԻՎԱՆՈՎԻՉ և ՏԱՏԵԱՆԱ ՍՏԵՊԱՆՈՎՆԱ (նրա-
տած են գրասեղանի մօտ: Իվան Իվանովիչը խալա-
թով է)

ԻՎ. ԻՎ. — (հաշիգիրքը թերթելով) — Վնաս,
փնաս, և փնաս... կալածքը փնաս է տալիս, օղէ-
գործարանը փնաս, աղջիկներս փնաս... այդ դրա-
գուհիները նոյնպէս փնաս... Ո՛հ, մայրիկ, այդ-
պէս ապրել անկարելի է:

ՏԱՏ. ՍՏ. — Դու սիրելիս, ամեն ինչ սրտիդ
մօտ ես ընդունում, ամեն բանի համար տա
քանում ես...

ԻՎ. ԻՎ. — (տաքանալով) Դո կարծիքով պէտք
է նստել և սպասել այն օրւան, երբ եղած-չե-
ղածս աճուրդով կը ծախեն, հա...

SUS. US.—Ո՞վ է բան ասում, Իվան Իվանովիչ: Այնուամենայնիւ չը պէտք է այդպէս յուզել, ինչպէս դու և արիւնը պղտորել:

Իվ. Իվ.—(համոզեցուցիչ) Նրա համար էլ ես յուզւում եմ, մայրիկս, որ չեմ ցանկանում կալածատէրից դառնալ մի... մի... (խօսք է փընտռում) պլօրէտարի... ա՛յ, ինչպէս լրագրներումն են գրում:

SUS. US.—Այդ ի՞նչ բան է այդ պլօրէտարի:

Իվ. Իվ.—Պլօրէտարին... այդ նշանակում է, այսինքն այն մարդն է կոչւում պլօրէտարի, որի գրպանում մկներ են խաղում, հասկացա՞ր... Դու աւելի լաւ է ինձ ասա. կը պսակւի այդ կուլիկովսկին մեր Վէրօչկի հետ թէ՛ չէ՛:

SUS. US.—Հապա ես ի՞նչ իմանամ: Մենք մեր կողմից ամեն ջանք գործ ենք դնում և յոյս կայ, որ:

Իվ. Իվ.—(Չեղբը թափ տալով) Վաղուց եմ ես այդ յոյսերի մասին լսում: Որպիսի՛:

SUS. US.—Ես կարծում եմ Վէրօչկան սկսել է նրան դուր գալ:

Իվ. Իվ.—Միայն ա՛յդ. Ո՛չ, ես ինչպէս տեսնում եմ, պէտք է ուրիշ միջոցների դիմել, ապա թէ ոչ, դրան վերջ չի լինելու: (Տաքանալով) Որքան փող ծախսել տւիք այս տարի ձեր աղջկերանց փալաս-փլուսների համար, Ամեն ամիսնոր

չոր: Քո աղջիկները իմ ահա որտեղին են նստած: (ցոյց է տալիս վիզը) 30 տարի է նրանցով եմ զբաղւած. որքան փող ծախսեցինք երիտասարդ պարոններ ընդունելու, երեկոյթներ և բալեր սարքելու համար: Այժմ էլ քո այդ դրագուները. դիտմամբ նրանց իմ կալածքը հրաւիրեցի ապրելու. կերակրում, խմացնում եմ, նրանց ձիաներին ուտելեղէն եմ մատակարարում, շներին միս եմ տալիս, օղին գործարանից ձրի է բաց թողնւում, միմիայն նրանց դենշէիկը խմում է օրական կէս վեղրօ, և ինչպէս էլ է, որ չի սատկում:

SUS. US.—Ես ճշմարիտ մեղաւոր չեմ: Յոյս կայ որ...

Իվ. Իվ.—Ո՛չ, թոյլ տւէք, դուք էք ամեն բանում մեղաւոր: Տէր Աստուծ, երկու երիտասարդ պարոն են ապրում համարեա թէ մեզ հետ մի բնակարանում և նա չի կարողանում նրանց ամուսնացնել: Այդ ո՛չ մի բանի նման չէ. նրա համար էլ դու կին ես, նրա համար էլ դու մայր ես, որ գլուխ բերես այդ բանը: Այո, և ես ձանձրացայ ձեր այդ սպասելուց, ես ուզում եմ իմ գործը կտրուկ բռնել, իմ այստեղում (ծակատը ցոյց տալով) նստած է մի հանճարեղ միտք: Այսօր մեր տուն կը գան մեր հարեաններից մի քանի հոգի և ես էլ ուզում եմ իրադործել իմ միտքը:

ՏԱՏ. ՍՏ.—(հետաքրքրւած) Ասա, շուտ ասա, այդ ի՞նչ ծրագիր է:

ԻՎ. ԻՎ.—Ո՛հ, տիրուհի, առայժմ չեմ ասիր: Քո բերանում լօբի չի թրջւի, իսկոյն այստեղ-այնտեղ բերանիցդ խօսք կը թոցնես:

ՏԱՏ. ՍՏ.—(վիրաւորւած) Լաւ, մի ասիր, շատ էլ չեմ հետաքրքրւում: (պառուգա) Այդ շատ էլ տարօրինակ է, ինձանից, ծնողից՝ թագցնել այն, ինչ վերաբերւում է իմ դստրին: (քաղցր) Դէ լաւ, Իվան Իվանովիչ, ասա խնդրում եմ:

ԻՎ. ԻՎ.—Ո՛հ, ո՛չ, չեմ կարող: Դու մաղես, մէջդ ջուր չի պահւիլ, իսկոյն չաչանակի նման կը սկսես դէս ու դէն պատմել:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Դէ լաւ, չեմ ուզում իմանալ, միայն թէ մի սկսիլ կառապանների նման հայհոյել: (Պառուգա: Քաղցրութեամբ) Դէ լաւ, Իվան Իվանովիչ, թանկագինս, սիրելիս, ասա:

ԻՎ. ԻՎ.—(վճռականապէս) Մի գայթակղեցնիր: Ասացի ո՛չ, ուրեմն չեմ ասիր: (մտնում են վէրօչկան եւ Սօնիչկան)

ՏԵՍԻԼ 2

Առաջիններ, Վէրօշկա եւ ՍՕՆԻՉԿԱ.

ՎԷ.—(արագ) Շնորհաւորում եմ, հայրիկ, ձեր անւանակոչութիւնը և ցանկանում եմ ձեզ ամեն բարիք: (համբուրում է նրան եւ նրա ձեռքը)

ՍՕՆ.—(աւելի արագութեամբ) Շնորհաւորում եմ, հայրիկ, ձեր անւանակոչութիւնը և ցանկանում երկար, երկար կեանք: (նոյնպէս համբուրում է) Ահա ձեզ ձեր տօնին ինձնից ընծայ—իմ ձեռագործը: (տալիս է գործւած փողի քսակ):

ՎԷ.—Ինձնից էլ ստացէք: (նոյնպէս փողաման տալով)

ԻՎ. ԻՎ.—Խելքահան արիք ինձ բոլորովին: (ցոյց տալով հասարակութեան քսակները) փողամաններ շատ, իսկ փող քիչ: (զբաղւում է իւր գործով)

ՏԱՏ. ՍՏ.—Այս ի՞նչ է, այսպէս գոյնզգոյն էք հագնւել:

ՎԷ.—Ինձ, մայրիկ, գոյնզգոյն շորը սագում է:

ՍՕՆ.—Ինձ էլ մայրիկ:

ՎԷ.—(քրոջը) Ամենեին էլ քեզ չի սագում: Դու իմ օրինակին ես յետևում:

ՍՕՆ.—Ընդհակառակը, ես առաջինը այս շորը հագայ և ոչ թէ դու:

ՎԷ.—Ո՛հ, ես, իսկ դու յետևում ես:

ՍՕՆ.—Բոլորովին էլ ոչ, ես դեռ առաւօտեան հրամայեցի Նաստեային պատրաստել այս շորը:

ՎԷ.—Այդ ես հրամայեցի:

ՍՕՆ.—Ո՛հ, ես, ո՛չ, ես...

ԻՎ. ԻՎ.—Դադարեցէք աղմկել: Ի՞նչ էք վիճում:

SUS. US.—Ներս մտան թէ չէ, իսկոյն սկսեցին կռել: Աւելի լաւ է խօսենք, փեսացուների մասին:

ՎԷ. { — Այո, այո, խօսենք:
ՍՕՆ. }

ԻՎ. ԻՎ.—Այո, ես շատ կուզելի իմանալ, մտադիր էք դուք գնալու քոսմիստը Կուլիկովսկուն, թէ չէ:

ՎԷ.—Ի՞նչ է, հայրիկ, նա արդէն խնդրել է իմ ձեռքը: (Իբրեւ ամաչելով) Ախ Աստուած, և ինչպէս կատարեց այդ ամենը:

ՍՕՆ.—(նախանձով) Միթէ՞ նա առաջարկութիւն է արել... այնպէս զարմանալի է...

ԻՎ. ԻՎ.—Դէ. չաչանակներ, բաւական է, լռեցէք էլի... (Վէրոչկին) — Կուլիկովսկին ոչ մի առաջարկութիւն չի արել և երևի չի էլ անի, այնուամենայնիւ այսպէս թէ այնպէս, դուք պէտք է գնաք նրան:

ՎԷ.—Ես, հայրիկ, շատ ուրախ կը լինեմ, միայն թէ...

ԻՎ. ԻՎ.—Ի՞նչ «միայն թէ»... երբ ուրախ ես, ուրեմն և գնա նրան: Աշխատիր, բոլոր հրեանքները բանեցրու, զայթակղեցրու, սիրահարեցրու վրադ... Իսկ դու միայն աչքերդ ես խաղացնում և քնքոյշ ուսմաններ երգում, իսկ մէ-

ջը բան չը կայ, օգուտ չը կայ: Ես ձեզ յայտնում եմ, Վէրա Իվանովնա, այնպէս արէք, որ Կուլիկովսկին ձեզ գողանայ:

SUS. US.—Ախ, ախ, Իվան Իվանովիչ, այդ ինչպէս կարելի է:

ՎԷ. (— Այդ ինչպէս կարելի է, հայրիկ,
ՍՕՆ. (ամօթ է, չէ:

ԻՎ. ԻՎ.—(լուրջ տոնով) — Այո, ես ցանկանում եմ, որ դուք գնաք նրան, բայց որովհետեւ նա ձեզ առաջարկութիւն չի անում, ուստի ցանկանում եմ, որ նա ձեզ գողանայ:

ՎԷ.—Ես, ճիշտն ասած, հայրիկ, ինչպէս անեմ, որ...

ԻՎ. ԻՎ.—Շատ հասարակ կերպով. Կուլիկովսկին շատ վճռական մարդ է և միևնոյն ժամանակ զինուորական, նրան բացատրիր որ դու սառնասիրտ չես դէպի նա, որ դու մինչև անգամ սիրահարած ես նրա վրայ, աւելացրու որ դու խոստովանել ես այդ քո մօրը, որ նա և ես համաձայն չենք այդ ամուսնութեան, զրդգուր նրան և նա էլ ստիպւած կը գողանայ քեզ: Նա ինքնասէր մարդ է:

ՎԷ.—(ամաչկոտ) Ես փորձել եմ, հայրիկ, նրան այդ ասելու:

ԻՎ. ԻՎ.—Փորձել ես... Իսկ ի՞նչ ասաց նա:

ՎԷ.—Ոչինչ, կարծես նա բան չէ հասկանում:

ԻՎ. ԻՎ.—Ա... բան չի հասկանում: Ուրեմն մենք նրան կը ստիպենք հասկանալ: Մենք նրան ցոյց կը տանք թէ ինչպէս կարելի է կէս տարի ապրել մի ընտանիքում, ուր երիտասարդ աղջիկներ կան... (յուզլած ման է գալիս) Ո՛հ... չի կարելի: Նրա հետ պիտի կտրուկ լինել. ես ինչպէս ձեզ ասացի՝ կազմած ունեւմ մի հանձարեղ ծրագիրը և ես նրան ի կատար կածեմ, կը գործադրեմ, սատանան տանի:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Ով գիտէ, էլի ինչ ես հնարել, Իվան Իվանովիչ:

ԻՎ. ԻՎ.—Ինչ հնարել եմ, այն էլ կը գործադրեմ: Կը վարւեմ այնպէս, ինչպէս վարւեց ինձ հետ քո հանգուցեալ քեռին:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Ինչո՞ւ յիշել հրաշալի անցեալը:

ԻՎ. ԻՎ.—Նրա համար, որ ահա սրանց հարկաւոր է մարդու տալ, և կը տամ, երկուսին էլ կը տամ:

ՎԷ. (— Թանկագին հայրիկ... (համբու-

ՍՕՆ. (ըում են հօրը եւ պտտեցնում:

ԻՎ. ԻՎ.—Սօնիչկա, հեռացիր այստեղից:

ՍՕՆ.—Ինչո՞ւ հայրիկ:

ԻՎ. ԻՎ.—Այդպէս հարկաւոր է. խօսակցութիւնը քեզ չի վերաբերում, ուրեմն դու էլ չը պէտք է լսես:

ՍՕՆ.—Ես չեմ լսի, ես ականջներս կը փակեմ:

ԻՎ. ԻՎ.—Գիտեմ ես այդ փակելը, փռքրիկ ծակ կը թողնես մատերիդ արանքում, որ լսես: ՎԷ.—Գնա՛, գնա՛, Սօնիչկա, մի խանդարիլ: (ըօթում է նրա մէջքին)

ՍՕՆ.—Որքան վատն էք: (զնում է)

ԻՎ. ԻՎ.—Ես ահա ինչ եմ մտածել. միայն նախագիշտեցնում եմ ձեզ, որ իմ ծրագիրը գաղտնիք է պահանջում... (մատը շրթունքներին դնելով) սարսափելի, խոր գաղտնիք: Դու, Տատեանա Ստեպանովնա, քո լեզուն մի տեսակ կապիր թսկով (վէրօշկին): Դու, ես գիտեմ, չես ասիլ ոչ ոքին, որովհետեւ այդ քո օգուտն է պահանջում:

ՎԱՏ. ՍՏ.—Կը լռենք, մի անհանգստանալ, խնդրում եմ:

ԻՎ. ԻՎ.—Ուրեմն լսեցէք: (վէրօշկին) Ահա բանն ինչու՞ն է: (չորս կողմը նայելով) Լսեցէք. դու Վէրա աշխատիր այսօր դուր գալ Կուկիովսկուն, սիրահարութիւն արա նրա հետ մի թեթեւ կերպով և յետոյ նրա հետ տեսակցութիւն նշանակիր նրա մօտ՝ սենեակում:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Ա՛խ, Իվան Իվանովիչ, միթէ՞ այդ կարելի է, ես մայր եմ, ես թոյլ չեմ տալ:

ՎԷ.—Ո՛հ, ո՛հ, ո՛հ մի կերպ:

ԻՎ. ԻՎ.—Դէ մի սպասեցէք է, թոյլ չէք տալիս, որ վերջացնեմ, շահանակներ:

SUS. (—Ո՛հ, ո՛հ, ո՛չ մի պայմանով: Տե-
վէ. (—սակցութիւն...

ԻՎ. ԻՎ.—(ոտը յատակին խփելով) Դէ մի
թոյլ տէք, ասեմ, յետոյ է... Լսիր, Վէրա, դու
նրան տեսակցութիւն նշանակիր նրա սենեակում
և գնա նրա մօտ ժամը մօտաւորապէս 12-ին,
իսկ մենք կը սկսենք փնտռել քեզ այստեղ և յե-
տոյ ամբողջ խմբով կը դիմենք Կուլիկովսկու
սենեակը, աւելի վախեցնելու համար ատրճա-
նակս էլ հետս կը վերցնեմ: Կը մտնենք և յե-
տոյ նրան կը ստիպենք ամուսնանալ: Հասկա-
ցա՞ր:

SUS. US.—Այժմ ես հասկացայ: Ես ինքս
էլ ուզում էի առաջարկել այդ ծրագիրը, բայց
շարունակ մոռանում էի:

Վէ.—Այդ մինչև անգամ շատ ուրախ կը
լինի, սիրելի հայրիկ: (համբուրում է հօրը)

(Դռներից երեսում է Սօնիչկի գլուխը)

ԻՎ. ԻՎ.—Ահա տեսա՞ր, իսկ սկզբից չէիք
ուզում: Զէ՛ որ ես ձեզ ասում էի հանճարեղ
ծրագիր է:

SUS. US.—Այո, այդ անպատճառ կը յա-
ջողւի, ես ինքս էլ ուզում էի առաջարկել մի-
ևնոյնը:

ԻՎ. ԻՎ.—(հանդիսաւոր)—Եւ այդպէս, աղ-
ջիկս, յիշիր, որ այսօր հանդիսաւոր օր է, այսօր
պիտի վճուի քո ճակատագիրը, բոլորը քեզանից

է կախաճ, աշխատիր միայն օգտուել հօրդ այդ
հանճարեղ ծրագրից և դու կը գնաս զինւորա-
կանի, մի լուրջ մարդու:

Վէ.—(համբուրելով հօրը) Մերսի, մերսի,
սիրելի, թանկագին հայրիկ:

(Սօնիչկի գլուխը ծածկում է)

ԻՎ. ԻՎ.—Իսկ առայժմ ես կը գնամ և կը
փոխեմ հագուստս, իսկ դուք ֆնացէք այստեղ և
հիւրերին սպասեցէք:

SUS. US.—Գնա՛, գնա՛... և իսկապէս ժա-
մանակ է: (Իվան Իվանովիչը գնում է Վէրօչկան
զրկում է մօրը եւ քչփչում նրա հետ)

Վէ.—(համբուրում է մի քանի անգամ ժօրը)
Մերսի, մերսի, մայրիկ, ես շատ զգոյշ կը լի-
նեմ:

SUS. US.—Դէ, տես, յիշիր, չը մոռանա-
(Իվան Իվանովիչը գալիս է սեւ սիրտիկ հագած)

ՏԵՍԻԼ 3

Առաջիններ և ԻՎԱՆ ԻՎԱՆՈՎԻՉ

ԻՎ. ԻՎ.—Ահա և պատրաստ եմ: Կը սպա-
սենք թանկագին հիւրերին: Դէ աշխատիր, Վէ-
րա, կարգին գլուխ բերելու ամենը: Զը սխալ-
ւես:

Վէ.—Կաշխատեմ, հայրիկ, լաւ կը կար-
գադրեմ:

ՏԵՍԻԼ 4

Առաջիններ և ՄԻՄԵՅՈՆ

ՄԻՄ.— Կօմանդիրը:

ԲՈՂՈՐԸ.— Գալիս է:

ՄԻՄ.— Ամենևին էլ ոչ:

ԻՎ. ԻՎ.— Ուրեմն ինչ, յիմար:

ՄԻՄ.— Արդէն եկել է: (ցոյց տալով մտնող
Կուլիկովսկուն) Ահա:

ԻՎ. ԻՎ.— Թիւ, յիմար: (Սիմեօնը գնում է)

ՏԵՍԻԼ 5

Առաջիններ և ԿՈՒԼԻԿՈՎՍԿԻՅ

ԻՎ. ԻՎ.— Շնորհ բերէք, շնորհ բերէք, թանկազին հիւր:

ՏԱՏ. ՍՏ.— Իսկ մեր աչքերը ջուր կտրւեցին սպասելուց: (Կուլիկովսկին քարելում է ամենքին)

ՎԷ.— (կտրատելով) Այո, մենք ձեզ երկար սպասեցինք:

ԿՈՒԼ.— Ներողութիւն: (Իվան Իվանովիչին) Թոյլ տւէք շնորհաւորել ձեզ ձեր տօնախմբութեան առիթով:

ԻՎ. ԻՎ.— Շնորհակալ եմ, շատ շնորհակալ եմ: Ապա ուր է ձեր ընկերը:

ԿՈՒԼ.— Նա իսկոյն կը գայ, նրան բռնեց հրէայ Վիտամանը, որ բերել է ծախելու նրան մի ձի և 2 որսկան շներ:

ԻՎ. ԻՎ.— Օ՛խ, այդ Վիտամանը, ամեն տեղ հասնում է նա: Դուք ինձ ներեցէք, գնամ կարգադրութիւններ անեմ, մէկ էլ տեսար հիւրերը եկան, յետոյ դժւար կը լինի:

ԿՈՒԼ.— Օ՛, ես առանց ձեզ այսպիսի ընկերութեան մէջ չեմ տխրիլ:

ԻՎ. ԻՎ.— Յոյս ունիմ: (գնում է, Վէրօշկին նշաններ անելով)

ՏԱՏ. ՍՏ.— Միշտ դուք սիրալիւր էք:

ՎԷ.— Մինչև անգամ չէք վախենում մեզ հետ տխրելուց:

ԿՈՒԼ.— Թոյլ տւէք, ի՞նչպէս կարելի է:

ՎԷ.— (կտրատելով) Այդ միայն կոմպլիմանսներ են:

ԿՈՒԼ.— Ամենևին... միայն ճշմարտութիւն:

ՏԱՏ. ՍՏ.— Ձէք լսել որեւէ նորութիւններ:

ԿՈՒԼ.— Առանձին ոչինչ: Երեկ միայն նամակ ստացայ շտաբից, գանձապահն է գրում, որ բժշկի կինը փախել է:

ՏԱՏ. ՍՏ.— Միթէ:

ՎԷ. Ո՞ւմ հետ:

ԿՈՒԼ.— (Թեթեւ գլուխ տալով եւ շարժւելով շրջակայքներով) — Երկրորդ էսկադրօնի կամանդիրի հետ:

SUS. US.—Լաւ սիւրպրիզ է ամուսնու համար:

ԿՈՒԼ.—Հըմ... ի հարկէ, անակնկալ է:

ՎԷ.—Իսկ ռուբլի նորութիւն:

ԿՈՒԼ.—Յետոյ սաստիկ շատ են խօսում մեր զնդի տեղափոխման մասին:

ՎԷ.—(վախեցած) Ճիշտ, ռուբ:

ԿՈՒԼ.—Ուր կը հրամայեն:

ՅԱՏ. ՍՏ.—Ափսոս, մենք այնքան ենք ընտելացել ձեզ, ինչպէս մի ազգականի, մինչև անգամ ձեզ օտար էլ չենք հաշուում:

ՎԷ.—(քնքոյշ) Ախ, այո, այդ ճիշտ է:

ԿՈՒԼ.—(ըստ ճշմարտանշանի տեղից եւ զուլի տալով) Խոնարհաբար շնորհակալ եմ: Դուք այնքան ուշադիր եւ սիրալիր էք դէպի ինձ, որ ես էլ ցաւում եմ, եթէ մեզ տեղափոխեն այստեղից:

ՎԷ.—(Արագ) Միթէ ցաւ կը պատճառէր: Այո:

ԿՈՒԼ.—Իհարկէ, մի կողմից սովորութիւնը, միւս կողմից էկոնոմիական հաշիւը:

SUS. US.—Միայն:

ՎԷ.—Եւ միայն անո՞ր, միթէ:

ԿՈՒԼ.—Օ, ոչ, միւս բաների մասին... (նայելով վէրօշկին) լուում եմ:

SUS. US.—Ինչո՞ւ լուել, ես չեմ հասկանում, պարզապէս եղէք, Ալեքսէյ Պետրովիչ:

ՎԷ.—(աչքերը խաղացնելով)—Այո, իհարկէ:

SUS. US.—(շեշտելով)—Խնդրում եմ ձեզ, պարզ եղէք: Ես պէտք է ձեզ ասեմ, որ վէրօշկան ոսկի աղջիկ է: Մի կարծէք, որ ես մայր եմ, միակողմանի կը լինեմ, ճ, ոչ, նա այնքան համեստ, բարի, քնքոյշ եւ ամաչկոտ աղջիկ է որ...

ՎԷ.—Ես էլ խնդրում եմ ձեզ, պարզապէս եղէք:

ԿՈՒԼ.—(վախեցած) Ո՛չ, ես այդ այնպէս... զգացւած ասացի... (ընկի յետեւ կտորի զանգակների ձայն):

SUS. US.—Կարծեմ հիւրեր եկան:

ՎԷ.—Եւ ինչ անժամանակ, խանգարեցին մեզ: (Կողկկողկակոն)—Գնանք անկիւնի սենեակը եւ խօսենք:

ԿՈՒԼ.—(վեր է կենում) Մեծ ուրախութեամբ: (կողմ) Կարծեմ թակարդն ընկայ: (զընում են ծախ դռնով)
(Միջին դռնից մտնում են քծիշկը եւ վերահսկիչը):

ՏԵՍԻԼ 6

ՏԱՏԵԱՆԱ, ՍՏԵՊԱՆՈՎՆԱ, ԲԺԻՇԿ Ե ՎԵՐԱՀՍԿԻՉԸ

ՎԵՐ.—Պատիւ ունեմ, Տատեանա Ստեպանովնա, շնորհաւորելու ձեր ամուսնու տօնախմբութիւնը: Ցանկանում եմ նրան ամեն բարիք եւ մասամբ նորին: (համբուրում է նրա ծնոքը)

ԲԺ.—Ե՛մ էլ նոյնն եմ ցանկանում, տայ Աստուած, ու շուտ շուտ բժշկւէ՛ք... այսինքն... ուշ ուզում էի ասել: (համընդունաբար նրա ձեռքը) Ներեցէ՛ք, տիրուհի, ինչ որ մտքերս մէկ մէկուհն խառնել:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Զարմանալի չէ բարեկամս, զարմանալի չէ, լսել եմ ձեզ հասած դժբաղդութեան մասին, ափսոսում եմ, խղճում եմ ձեզ:

ԲԺ.—(Զը հասկանալով) Միշտ չէ պատահում, բայց հէնց որ մի որևէ տեղ եմ գնում, այն ժամանակ:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Ասացէ՛ք խնդրեմ: Հէնց որ դուք ոտքը տանից դուրս էք գնում, նա էլ միւս կողմ... Եւ երիտասարդ էլ կին չէ, բայց գլխում այդպիսի քամիներ ունի:

ԲԺ.—Հա՛, շատ քամի է այսօր դուրսը, սաստիկ քամի:

ՏԱՏ.—(վետահսկիչին) Մի բան չեմ հասկանում, այդ ինչպէս է որ այդպիսի լուրջ և տարիքով կինը, ինչպիսին է Զինադիա Աֆանասենան, կարող էր այդպիսի բան անել, վերցնել և փախչել էսկադրօնի կօմանդիրի հետ:

ՎԵՐ.—Առաջին անգամն եմ լսում... չի կարող լինել մասամբ նորին:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Մեզ Ալեքսէյ Պետրովիչն ասաց:

ՎԵՐ.—(ծիծաղելով) Այդ նրա կինը չէ փախել, այլ քաղաքային բժիշկի. նա երիտասարդ

և սիրուն, մասամբ նորին, տիկին է:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Ի՞նչ էք ասում, իսկ ես մէկ մէկու խառնեցի: Դեռ լաւ է, որ մեր բժիշկը մի քիչ խուլ է:

(մտնում է Ստուպինը)

ՏԵՍԻԼ 7

Առաջիններ և ՍՏՈՒՊԻՆ

ՏԱՏ. ՍՏ.—(վեր կենալով, հիւրերին) Թոյլ տւէ՛ք ծանօթացնել, մեր կենացողներից՝ Գալրիօ Միխայլովիչ Ստուպին, հրաշալի օֆիցեր բոլոր կողմից:

ՍՏ.—(ըստեւելով բոլորին, մօտենում է Տատեանա Ստեպանովնային) Շնորհաւորում եմ ձեր, Տատեանա Ստեպանովնա, ամուսնու տօնախմբութիւնը: Տայ Աստուած ամենայն բարիք նրան: Իսկ ռւր է Կուլիկովսկին:

ՏԱՏ. ՍՏ.—Նա այնտեղ, միւս սենեակումն է Վէրօչկի հետ միասին: Թոյլ տւէ՛ք, թանկագին հիւրեր, խնդրել ձեզ սեղանատուն: (աջ դուռը ցոյց տալով)

ԱՄԵՆՔԸ—Ուրախութեամբ: (գնում են ամենքը աջ, ձախից մտնում է Կուլիկովսկին)

ՏԵՍԻԼ 8

ԿՈՒԼԻԿՈՎՍԿԻՅ (միայնակ, փնտրում է իւր գլխարկը)

ԿՈՒԼ.—Այս սուր է կորել գլխարկս: (նայելով ըստգլխածոռնների տակը) Այս ի՞նչ զարմանալու բան է, գլուխս կորցրել եմ: Ճարահատեալ կը կորցնես, չէի մտածում, չէի երեւակայում, չէի ցանկանում և յանկարծ վէրօչկան տեսակցութիւն է նշանակում: Դէ արի և էշը ցեխից հանիր: Եւ բոլորի պատճառը իմ ամոչկոտ բնաւորութիւնն ունենալն է, պէտք է բացարձակ երեսին ասէի, թէ վէրա Իվանովնա, չեմ ցանկանում, մի գաք... Դէ գնա այժմ և գլուխ հանիր: Դեռ խօսք էլ վերցրեց, որ Ստուպինին այս գիշեր մի տեղ ուղարկեմ: Ո՛չ, աւելի հեշտ կը լինէր ինձ համար դիրքերում լինել, թշնամու զընդակների դէմ առ դէմ, քան այս դրութեան մէջ: (մտածելով) Չէ, աւելի լաւ է գնամ սենեակս և փակեմ: (մտնում է նաստեան վառած մոմերը բերելով):

ՏԵՍԻԼ 9

ԿՈՒԼԻԿՈՎՍԿԻՅ և ՆԱՍՏԵԱ

ԿՈՒԼ.—Նաստեա, սիրելիս, լոյս արա մի, գլխարկս գտնել չեմ կարողանում:

ՆԱՍ.—Է՛հ, պարոն, պարոն, ամօթ ձեզ, կորցրել էք ձեր գլուխը: (լուսաւորելով նրան) Նայեցէք, այս գիշեր մի ուրիշ բան էլ չը կորցնէք: ԿՈՒԼ.—(յանկարծ) Ի՞նչ կարող եմ ես կորցնել: (զանեցելով գլխարկը) Այ թէ որտեղ է ընկել նա: Դէ ասա:

ՆԱՍ.—(նայելով չորս կողմը) Այս գիշեր ձեզ վրայ յարձակում կը լինի:

ԿՈՒԼ.—(վախեցած)—Ի՞նչպէս թէ:

ՆԱՍ.—(ծիծաղելով) Ա՛յ, ինչպէս արջի վրայ, կամ գազանի:

ԿՈՒԼ.—Արջի՞ վրայ, գազանի՞ վրայ:

ՆԱՍ.—(Չորս կողմը նայելով) Այո՛... հիւրերին կը հաւաքեն և յանկարծ վրայ կը տան, կը բռնեն ձեզ մեր օրիորդի հետ միասին և կը պսակեն ձեզ:

ԿՈՒԼ.—(վախեցած) Ի՞նչ ես ասում, Նաստեա, միթէ, իրաւ ես ասում:

ՆԱՍ.—Դեռ ստել չեմ սովորել: Ինձ այդ ասաց օրիորդը, Սօֆիա Իվանովնան ծածուկ, գաղտնի:

ԿՈՒԼ.—(գլուխը ընկելով) Ա՛... ահա թէ ինչ: Ուրեքն դուք, վերա Իվանովնա, ուզում էիք ինձ թակարդի մէջ գցել... չէ՛... պէտք է փախչել այստեղից... (շտապ շտապ խօսելով) Ահա ինչ, Նաստեա, ասա քո պարոններին, որ վառօդի արկղը բռնկեց, որ ձիաները բաց ընկ-

նելով դաշտը փախան, որ բնակարանիցս գնդի
գրոշակն են գողացել, որ 5 հոգի ինքնասպա-
նութիւն են գործել, և որ բոսմիստը գնաց,
ասա, և այլևս չի վերադառնալ: Դէ, ցտեսու-
թիւն, ես գնում եմ, գնում եմ: (արագ դուրս է
վազում)

ՆԱՍ.—Ահա... վախեցաւ և փախաւ... (քայ-
լերի ծայն) Ով որ գալիս է, ի՞նչ ասաց նա ինձ...
բոլորը մոռացայ:

ՏԵՍԻԼ 10

ՆԱՍՏԵԱ և ԻՎ. ԻՎԱՆՈՎԻՉ

ԻՎ. ԻՎ.—Ո՞վ գնաց այստեղից:

ՆԱՏ.—Այդ Ալեքսէյ Պետրովիչը գնաց: (ա-
րագ) Նրանց գնդում մեծ դժբաղդութիւն է պա-
տահել, բոլոր ձիաները բռնկւել են... (ծեւերով
ցոյց տալով) Վառօդի արկղը անտառն է փա-
խել, գնդի գրոշակը ինքնասպանութիւն է գործել,
իսկ զինւորներին գողացել են: (վազում է դուրս)

ԻՎ. ԻՎ.—(Թքելով) Թի՛ւ, սատանան տանի,
բոլորովին բան չը հասկացայ... ովոր ինքնաս-
պանութիւն է գործել, ում որ գողացել են...
բան չեմ հասկանում: (մատը թափահարելով դէ-
պի Կուրիկովսկու գնացած դուռը) Ո... չ... դու
մեզանից, սիրելիս, փախչել չես կարող... չես
կարող:

ՎԱՐԱԴՈՅԻ

Բ. Ա. Բ. Ա. Բ. Ա. Ծ

(ՕՖիցերների ընակարանը: Անշուք սարքած
սենեակ, անկիւնում թամբեր, մտրակներ, հրա-
ցաններ, թրեր, հագուստներ, կօշիկներ եւ այլ
զինւորական պիտոյքներ: Սենեակի մէջ տեղը
բազմոց, բազկաթոռներ: Անկիւններում՝ պայու-
սակներ, արկղներ: 2 պատուհան, դէմ առ դէմ
2 դուռ, աջ դուռը ապակի է, որ պատշգամբն է
տանում—ծախ դուռը նախասենեակ):

ՏԵՍԻԼ 1

ԿՈՒԼԻԿՈՎՍԿԻՅ, ՊԱՆՏԵԼԵՅՄՕՆ և ԴԵՄԻՏՈՎ: (վերց-
նում են արագ արագ ծանր եւ մեծ իրեր, կահկա-
րասիր, եւ նախասենեակի դռան առաջ բարիկադ են
սարքում)

ԿՈՒԼ.—(Դեմիդովից վերցնելով աթոռը)—
Տո՛ւր, Դեմիդով, տո՛ւր: (վերցնում է Պանտելէյ-
մ'օնից աթոռը եւ դնում) Լա՛ւ է փակւած դուռը:

ԴԵՄ.—Լաւ պնդացրինք:

ՊԱՆ.—(Թամբը տալով)—Ահա, սա էլ դը-
րէք ձեր գերազանցութիւն:

ԿՈՒԼ.—(Ժամբը ղնելով) Շտապեցէք, շտապեցէք, տղերք: (պայուսակը եւ մի աթոռ էլ ղընելով) Դէ այժմ պատշգամբի դուռը:

ԴԵՄ.—(Լսում ենք, ձերդ գերազանցութիւն:

ՊԱՆ.—(քաշելով բերում են քաղկաթոնը, արկղը եւ Ձ աթոռ):

ԴԵՄ.—(Նրանց օգնելով) —Համարձակու՞մ եմ աւելացնել ձերդ գերազանցութիւն, որ իդուր էք այդքան նեղութիւն քաշում, կալածքում գողերի մասին լուր չը չկայ:

ԿՈՒԼ.—(խիստ) Առանց խօսակցութիւնների: Այժմ տղերք, ահա ինչ. ես կը պառկեմ մահճակալի վրայ առանց հանելու, դուք էլ պառկեցէք այստեղ, յատակի վրայ, նոյնպէս առանց հանելու: Մոմերը հանգցրէք: Զրքնէք, չը խօսէք, մի խօսքով այնպէս, ինչպէս որ դիրքերի վրայ, թշնամու հանդէպ: Եթէ ով որ դուռը ծեծի, չը բացել և չը խօսել: Իսկ եթէ սկսեցին դուռը կոտրել, այն ժամանակ իհարկէ պէտք է պաշտպանել, ահա, ամեն մէկիդ մի մի մտրակ: (պատից Ձ մտրակ վերցնելով, տալիս է նրանց) Պօրուհիկ Ստուպինը պիտի գայ հիւրատեղից, նայեցէք, միանգամից ներս չը թողնէք, ձայնին չը հաւատաք. ձայնը կարելի է նմանեցնել, Դու Դիմիդով, կամաց կամաց կը մօտենաս պատըշգամբին, լուսնեակ գիշեր է, կերևայ, կը նայես և կը տեսնես նա է, թէ չէ: Նայեցէք որ

Ստուպինի յետևից մի ուրիշն էլ չը թռչի վերև: Հասկացա՞ք:

ԴԵՄ.—(—Հասկացանք, ձերդ գերազանցութիւն:

ՊԱՆ.—(—Թիւն:

ԿՈՒԼ.—Ուրեմն լաւ: Այժմ ճրագը հանգցրէք և պառկեցէք: Մի բան փոքեցէք ձեր տակը: (մօտենում է մահճակալին եւ պառկում վերմակով: Պանտելէյսովն չին գորգը փոխելով գետնին՝ պառկում է վրան տնքալով: Դիմիդովը հանգցնելով մոմը՝ պառկում է նրանից մի քիչ հեռու, թուրը սաստիկ չըրըխկացնելով)

ԴԵՄ.—Ա՛յ, սատանան տանի քեզ:

ԿՈՒԼ.—Ա՛յ, Դեմիդով, տեսնո՞ւմ ես ինչ աղմուկ ես հանում:

ԴԵՄ.—Ներեցէք, ձերդ գերազանցութիւն, այլ ես չեմ անի:

ԿՈՒԼ.—Ի սէր Աստծոյ, զգոյշ եղի՛ր, աղմուկ չը հանես:

ԴԵՄ.—Լսում եմ: (չուռ է գալիս միւս կողքի վրայ, նորից աղմուկ հանելով) Ա՛խ սատանան տանի քեզ:

ԿՈՒԼ.—Ի՞նչ է պատահել քեզ:

ԴԵՄ.—Ներողութիւն, ձերդ գերազանցութիւն, ներեցէք: Թոյլ տէ՛ք ինձ նրան փաթաթել շորով, որ ձայն չը հանի:

ԿՈՒԼ.—Չէ մէկ: Կը սկսես մթնում փաթա-

թել, աւելի աղմուկ կը հանես, հանգիստ պառկիր, պրծաւ գնաց:

ՊԱՆ.— Պառկեցէք հանգիստ, ահա և բոլորը:

ԴԵՄ.— Առանց քեզ էլ գիտեմ, յիմար: (լըսում է դռան քաղկոց: Կուլիկովսկին արագ գլուխը ծածկում է վերմակով):

ԴԵՄ.— (ոտքերի ժայրերով կամաց մօտենում է Կուլիկովսկուն) Ձերդ գերազանցութիւն, դուռն են ծեծում:

ՊԱՆ.— (պառկած տեղից) Այո, ճիշտ է. այդ երևի պօրուչիկն է:

(յետազայ խօսակցութիւնը կատարում է շշուկով)

ԴԵՄ.— Ձերդ գերազանցութիւն, պօրուչիկ Ստուպինն է եկել:

(դռան քաղկոցը սաստկանում է)

ԿՈՒԼ.— (կամաց—կամաց վերմակը գլխից քաշելով)— Ես քեզ ի՞նչ ասացի, մոռացա՞ր արդէն:

ԴԵՄ.— Ներեցէք, ձերդ գերազանցութիւն, իսկոյն կը նայեմ: (գնում է պատշգամբի մօտ, յետ է ուզում քաշել քարիկադան, վերելի աթոռը եւ պաշտօնակը գլորում են) Ա՛խ, սատանայ...

(Դուռը սկսում են ծեծել թրի ծայրով)

ՏԵՍԻԼ 2

Առաջիններ և ՍՏՈՒՊԻՆ (ծայնը)

ՍՏ.— Դէ, բացէք է, սատանան ձեզ տանի:

ՊԱՆ.— (վեր է կենում եւ մօտենում Կուլիկովսկուն) Այդ պօրուչիկն է եկել, ձայնից իմացւում է, կը հրամայէք ներս թողնել:

ԿՈՒԼ.— Ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ... (Դեմիդովին) Ուշադրութեամբ նայիր: (Դեմիդովը ապակու միջով նայում է դուրս)

ՍՏ.— Պանտելէյմօն, ինչո՞ւ չես բացում, անպիտան, դու երևի դարձեալ հարբած ես:

ՊԱՆ.— (քարծր ծայնով)— Ո՛չ, ձերդ գերազանցութիւն, ես բոլորովին զգաստ եմ:

ԿՈՒԼ.— Լա՛իր, աւանակ, ինչպէ՞ս է բղաւում: (Դեմիդովին) Դէ, ո՞վ է, Դեմիդով:

ՍՏ.— Ինչո՞ւ չես բացում ուրեմն, աւագակ:

ՊԱՆ.— (ուժեղ ծայնով) Ձեր կամքն է, ձերդ գերազանցութիւն:

ԿՈՒԼ.— (նրան քլթելով) Է՛լի...

ԴԵՄ.— Երևում է որ պօրուչիկն է:

ԿՈՒԼ.— Ձայն տուր նրան, Դեմիդով:

ԴԵՄ.— (մօտենում է Պանտելէյմօնի հետ պատուհաններից մէկին, քարիկադը քաշելով, քաշում է պատուհանը եւ կանչում) Ձերդ գերազանցութիւն, այդ դժբ էք:

ՄՏ.—Ես եմ, ես, ներս թող ինձ, Դեմիդով:
Երևի այդ աւագակ Պանտելէյմօնը հարբած է:

ՊԱՆ.—(ըարձր) Ամենին ոչ, ձերդ գերա-
զանցութիւն:

ԴԵՄ.—(ղէպի դուրս) Այդ ճշմարիտ, դուք էք:

ՄՏ.—Ի հարկէ ես եմ: Այդ ի՞նչ է, խելա-
գարւել էք, ի՞նչ է:

ԿՈՒԼ.—(մօտենալով) Այդ դ՞ու ես, Ստու-
պին:

ՄՏ.—Ես եմ, ես, ներս թող ինձ, ես բոլոր-
ովին սառել եմ:

ԿՈՒԼ.—Դէ լաւ, մօտեցիր պատուհանին,
դռներով ես քեզ ամենին ներս չեմ թողնի:
Մտիւր պատուհանով, դու միայնակ ես, քեզ հետ
ուրիշ մարդ չը կ'ա՛յ:

ՄՏ.—(պատուհանից ներս է մտնում: Պան-
տելէյմօնը ճրագ է վառում): Մենակ եմ: Օ՛խ,
ինչպէս եմ սառել: Ի՞նչ է պատահել ձեզ: (վերց-
նում է գլխարկը, հանում է վերարկուն, թուրը եւ
չորս կողմ նայում) Ա՛, բարիկազաներ, այժմ հաս-
կանում եմ, հա՛, հա՛, հա՛...

ԿՈՒԼ.—(Աչքով անելով Պանտելէյմօնի եւ Դե-
միդովի վրայ) Լո՛ւր, խնդրեմ:

ՄՏ.—(շարունակելով ծիծաղել) Հա՛, հա՛, հա՛...
Չէ, լաւ սառցրիք ինձ դրսում պահելով: Հոկ-
տեմբեր է ախր դուրսը, իսկ ես ամառային վե-
րարկուով եմ: Ո՛ւր է ձեր օղին:

ԿՈՒԼ.—Պանտելէյմօն, տուր օղին (Պանտե-
լէյմօնը հանում է պահարանից օղին եւ քաժակ-
ները դարսում սեղանի վրայ)

ՄՏ.—(խմում է) Օ՛խ, ինչպէս եմ սառել:
ԿՈՒԼ.—(Պանտելէյմօնին) —Ի՞նչ ես ցցել,
գնա՛ դուրս:

ՄՏ.—Քաշեցէք կահ-կարասիքը դռներից:
Դեմիդով, դու էլ գնա:

ԴԵՄ.—Լսում եմ: (ամեն ինչ քաշում է իւր
տեղը)

ԿՈՒԼ.—Դուք լսեցէք. ոչ մի տեղ չը գնաք
առանձնասենեակից, այնտեղ եղէք եւ հսկեցէք,
եւ ձեզ իսկոյն կը կանչեմ: Նայիր, Դեմիդով,
հեռու չը թողնեա՛ գնա Պանտելէյմօնը, քեզ մօտ
պահիր նրան, որ չը գնայ տանտիրոջ տակից-
գլխից դուրս տայ:

ԴԵՄ.—Հանգիստ եղէք, ձերդ գերազանցու-
թիւն, ոչ մի տեղ չեմ թողնիլ: (գնում են)

ԿՈՒԼ.—(ծածկելով դուռը) —Լսել ես նորու-
թիւն, եղբայր:

ՄՏ.—Լսել եմ, լսել... Նաստեան բոլորը
պատմեց: Ի՞նչ ես այժմ մտադիր անելու:

ԿՈՒԼ.—Ձը գիտեմ, ճշմարիտ... Ահա տես-
նում ես, վճռել էի պաշտպանւել, իսկ ծէգը-
ծէգին տեղափոխւել մի ուրիշ բնակարան:

ՄՏ.—Միմիայն... Ո՛չ, ես մի ուրիշ, աւելի
հետաքրքիր բան եմ մտածել:

ԿՈՒԼ.— Ի՞նչ:

ՍՏ.— Ահա թէ ինչ: մենք կը թողնենք այստեղ Պանտելէյմօնին, իսկ մենք կը սպասենք պատշգամբի վրայ նրանց, ես կը սովորեցնեմ Պանտելէյմօնին նրա անելիքը և, երբ բոլորը ներս կը թափւին, կը գտնեն Վերօշկին Պանտելէյմօնի և ոչ բեզ հետ: Լաւ:

ԿՈՒԼ.— Կեցցես, շատ լաւ ես մտածել: Իսկ յետոյ:

ՍՏ.— Իսկ վաղը առաւօտեան կը գնանք շտաբ, մինչև մի ուրիշ բնակարան կը գտնենք:

ԿՈՒԼ.— Շատ հրաշալի:

ՍՏ.— Դէ, ժամանակ է, ժամանակ կորցնել չէ հարկաւոր: (մօտենում է դռան եւ ծեծում) Էյ, այստեղ եկէք:

ՏԵՍԻԼ 3

Առաջիններ, ՊԱՆՏԵԼԵՅՄՕՆ և ԴԵՄԻՂՈՎ

ՍՏ.— Դէ, տղերք, լսեցէք իմ պատւերները. նախ և առաջ՝ գողեր չը պիտի գան, բարիկադաները դէն հաւաքենք: (չորսով միասին հաւաքում են) Օգնիր և դու, Կուլիկովսկի: Շնորհ:

ԴԵՄ.— Բոլորը իրանց տեղերը դնել, ձերդ գերազանցութիւն:

ԿՈՒԼ.— Կահ-կարասիքը իրանց տեղերը դրնել, իսկ իրեղէնները պայուսակներում դարսե-

ցէք, վաղը առաւօտեան տեղափոխւում ենք ուրիշ բնակարան:

ԴԵՄ. (— Լսում ենք: (կատարում են))
ՊԱՆ. (— Լսում ենք: (կատարում են))

ՍՏ.— Դէ, շնորհ, շնորհ: Մէկ, երկու, երեք... Դէ, վերջացրիք:

ԴԵՄ.— Համարեա թէ, ձերդ գերազանցութիւն:

ԿՈՒԼ.— Դնա, Դեմիդով և բացիր ներքեւ դուռը: Բոլորը, երկաթները, աթոռները և նրատարանները հեռու քաշիր. երբ վերջացնես՝ եկ այստեղ:

ԴԵՄ.— Լսում եմ, ձերդ գերազանցութիւն: (գնում է Պանտելէյմօնը շարունակում է դարսել իրերը)

ՍՏ.— Այժմ մնում է ամենադժուարը — Պանտելէյմօնին պատրաստել: (նրան) Էյ, մօտ արի: (Պանտելէյմօնը մօտենում է) Ուզում ես 3 բուբլի օդի փող ստանալ:

ՊԱՆ.— (ուրախ) Ինչո՞ւ չէ, ձերդ գերազանցութիւն:

ՍՏ.— Բայց միայն ձրի չէ, դու պէտք է մի ծառայութիւն անես:

ՊԱՆ.— Կաշխատեմ կատարել, ձերդ գերազանցութիւն:

ՍՏ.— Բոլոր բանը սրանում է. այս բոպէին այստեղ էր ուզում գալ Նաստեան սպիտա-

կեղէնը տանելու, իսկ ես ուղղում եմ նրա վրայ մի քիչ ծիծաղել: Ճրագը կը հանգցնենք և բոսմիստը հետ մենք կը գնանք պատշգամբ, իսկ քեզ այստեղ մենակ կը թողնենք, երբ նա կը գայ, մենք էլ ներս կը մտնենք:

ՊԱՆ.—Հասկացայ, ձերդ գերազանցութիւն:

ՍՏ.—Ահա քեզ մի ըսելի սկզբից (տալիս է) Միւս 2-ը վաղը կը ստանաս ինձանից, միայն թէ լաւ կատարիր քեզ պատւիրածը:

ԿՈՒԼ.—Միայն դու նրա հետ չը խօսես, թէ չէ նա քեզ իսկոյն կը ճանաչի:

ՍՏ.—Հա, Պանտելէյմօն, դու նրան ոչ մի բառ չասես: չէնց որ նա մտնի, դու դիմաւորիր նրան դռների մօտ և ասա. ս'ս... յետոյ բեր նրան բազմոցի վրայ նստացրու, միայն թէ զգոյշ, որ մի որեւէ կահ-կարասիով չընկնի և չը գլորի, բեր, նստացրու և ինչ որ նա քեզ ասի, դու միայն ս'ս... արա, կարող ես համբուրել ձեռքը:

ՊԱՆ.—(կոսիտ) Այդ Նաստի՞ ձեռքը:

ԿՈՒԼ.—Իհարկէ, ի՞նչ է, դո՛ւ չէս կարող:

ՊԱՆ.—Ազատեցէք ձերդ գերազանցութիւն, ես նրա թաթը բոլորովին էլ չեմ համբուրի:

ՍՏ.—Յիմար, դու 3 ըսելի ես ստանուած այդ բանի համար, չէ՞:

ՊԱՆ.—Լաւ, ձերդ գերազանցութիւն,

մի անգամ կը համբուրեմ, թող այդպէս լինի, լաւ:

ԿՈՒԼ.—Ա՛յ և խելօք: Ա՛ւ, ինձանից էլ մի ըսելի, հաշից դուրս: (տալիս է)

ՊԱՆ.—(Թագնելով փողը) Խոնարհաբար շը-նորհակալ եմ, ձերդ գերազանցութիւնից:

ՍՏ.—Դէ, այժմ հագիր իմ վերարկուն, թուրը և գլխարկս էլ դիր, որ մի փորձ անենք: (վերցնում է նրան հագնում: Պանտելէյմօնը կանգնած է արծանի նման)—Լաւ է, շատ էլ սաղում է. Դէ, ես կը գնամ առանձնասենեակը, իսկ դու ինձ դիմաւորիր: Յիշում ես... ս'ս... և գրկիր: (գնում է առանձնասենեակ եւ յետ նայում)—Դէ, սկսիր:

ՊԱՆ.—(ամբողջ ուժով վազում է դէպի նա, ոտքերը եւ թուրը թրխկացնելով, շրխկացնելով եւ ըղաւում է) Շ՜շ... և գրկիր:

ԿՈՒԼ.—Էշի գլուխ:

ՍՏ.—Եւ իսկապէս, որքան դու յիմար ես, Պանտելէյմօն, ես քեզ ասացի «գրկիր նրան», այսինքն (ցոյց տալով) ձեռքերով գրկիր: Իսկ դու ի՞նչ ասացիր:

ՊԱՆ.—(ապշած) Ես ասացի «գրկիր նրան», այսինքն Նաստեային:

ՍՏ.—Կօշիկներդ էլ մի բանի պէտք չեն, շատ են ձայն հանում: Այդ ի՞նչ է, կրունդները փայտից են շինւած: Կամաց ման արի: (նո-

ըից զնում է դուան մօտ) Դէ եկ, դիմաւորիր ինձ, ասա մօ... յետոյ մի ձեռքով գրկիր և տար բազմոցի մօտ, հասկացար:

ՊԱՆ.—Այժմ շատ լաւ հասկացայ, ձերդ գերազանցութիւն: (կամաց կամաց մօտենում է նրան, թեթեւ գրկում եւ ասում) մօ... յետոյ:

ՍՏ.—Լաւ է, լաւ... միայն ամուր գրկիր, ահա այդպէս: (ցոյց է տալիս հնչալէս) Միայն նայիր, զգուշութեամբ տար: (մօտենում է քաղմոցին) Լաւ: (Ստուալինը նստում է, Պանտելէյմօնն էլ նստում է, քայց իսկոյն վեր է թռչում եւ զինտրի նման կանգնում) Դու նստիր, մի վեր կենալ:

ԿՈՒԼ.—Այժմ լաւ է:

ՍՏ.—Փորձը վերջացաւ, Պանտելէյմօնը լաւ հասկացաւ այժմ:

ՏԵՍԻԼ 4

Առաջիններ և ԴԵՄԻՊՈՎ

ԴԵՄ.—Չարչարւեցի, չարչարւեցի, հազիւ կարողացայ բանալ դռները, շատ ամուր էիք նրանց պնդացրել: (Պանտելէյմօնին տնսնելով) Այս ի՞նչ է, ձերդ գերազանցութիւն, այս ագռաւին ինչո՞ւ էք զարդարել:

ԿՈՒԼ.—Պօրուչիկը մի կատակ է հնարել:

ՍՏ.—(նայելով ժամացոյցին) Շուտով ժա-

մը 11-ն է: Ժամանակ է քաշել: Կուլիկովսկիյ, գնանք: (միասին հազնում են զխարկները եւ վերարկունները)

ԿՈՒԼ.—Գնանք: Դու, Դեմիդով, գնա ձեր տուն, միայն առաւօտեան ծագը-ծագին այստեղ եղիր:

ԴԵՄ.—Լսում եմ, ձերդ գերազանցութիւն: Բարի գիշեր: (յետ է դառնում զինտրի նման եւ գնում)

ՍՏ.—Իսկ դու, Պանտելէյմօն, հէնց որ մենք դուրս եկանք, հանգցրու մոմերը, նստիր և սպասիր: Մէկ էլ բոյնար թամբաքուն չը համարձակես ծխել: Լսում ես:

ՊԱՆ.—Լսում եմ, ձերդ գերազանցութիւն: (դուրս են գնում պատշգամբ)

ՊԱՆ.—(միայնակ: Նստում է քաղմոցի վրայ) —Ա՛յ, բեզ կեանք, շունը մեզանից էլ լաւ է ապրում: Գիշեր-ցերեկ հանգստութիւն չունեմ: Ա՛յ, շունը—որ ուզում է՝ վազում է, իսկ ես: Այս րոպէին բոլոր կառապանները, սպասաւորները այնտեղ խոհանոցում աղջիկներին գլխներին հաւաքած—պարում են, իսկ ես ահա այստեղ նստել, նստին եմ սպասում: Չէ, էգուց տանը նստող չեմ ես, կը գնամ գինետուն, լաւ է որ փող ունեմ, և այնպէս կը հարբեմ, որ քէֆդ գայ: (գնում է սեղանի մօտ եւ վերցնում պատրաստի ծխախոտ եւ ծխում) Մի ծխիր բոյնար թամբաքուն, ասում է,

ինչ է, յիմար եմ որ, ահա քո ծխախոտները պատրաստ քթիս տակին, ինչո՞ւ եմ իմը ծխում: (պառկելով դիւանի վրայ): Ձէ, էլի իմ կեանքը բանի նման է: (մօտենում է սեղանին եւ ուղղակի շշից օղին խմում) — Իմ պարոններին հետ դեռ կարելի է ապրել, միայն թէ ահա պօրուշիկը ինձ դուր չէ գալիս, շատ էլ հայհոյում է և մէկ էլ սա չի գործածում: (Օղի է լցնում քաժակը եւ կույ տալիս) Այդ պատճառով էլ յիմար է: (մտածելով) Ձէ, պէտք է հանգցնել ճրագը, թէ չէ նաստեան իսկապէս կը ճանաչի ինձ: (հանգնում է) Ա՛յ, կը ծիծաղենք վրան հա... թէ չէ իսկապէս նա շատ է հպարտացել, քիթը վեր քաշել... Եւ տեղն է նրան... (պառկում է քաղվողի վրայ) Ի՞նչ լաւ կը լինէր, թողնէին մի քընէի... (Յօրանջում է: Դուռը ծեծում են) — Էհ, սատանան տանի: Եկաւ:

ՏԵՍԻՒԼ 5

ՎԵՐՕԶԿԱ (մտնում է շարով փաթաթած եւ կանգնում դռներում: Բոլոր տեսարանը շշուկով է)

ՎԷ.— Տէր իմ Աստուած, ո՞ւր եմ եկել:

ՊԱՆ.— (մօտենալով կամաց, նրան) — Մ'ս...

ՎԷ.— Դուք միայնակ էք:

ՊԱՆ.— Մ'ս... (զրկում է նրան եւ քերում

քաղկաթոռի վրայ նստացնում, ինքն էլ կողքին նստում)

ՎԷ.— Երեւի Պանաելէյմօնը դեռ քնած չէ:

ՊԱՆ.— (կողմ) Էհէ, ինձ էլ յիշեց: (համբուրում է ձեռքը)

ՎԷ.— Տանել չեմ կարող այդ հարբան Պանաելէյմօնին:

ՊԱՆ.— (սրբում է շրթունքները եւ թքում) Թիւ... (վերցնում է ձեռքը նրա մէջքից, քայց նորից էլի զրկում)

ՎԷ.— Վերջապէս... ինչպէս դողում եմ, սարսափելի է... Դէ, մի խօսք ասա, սիրում ես ինձ, հա... (դնում է գլուխը նրա ուսին) Համբերութիւնս կարւեց մինչև ժամը 11-ը դառաւ և ես եկայ բեզ մօտ: Ասա, դ՞ու էլ էիր ինձ սպասում:

ՊԱՆ.— Շ՛շ...

ՎԷ.— Ի՞նչ ես շարունակ փշշացնում, ես էլ գիտեմ, որ պէտք է կամաց խօսել: Դէ վերջապէս ասա...

ՊԱՆ.— Շ՛շ...

ՎԷ.— (կողմ) Ի՞նչ տարօրինակ մարդ է, ինքը գայթակղեցրեց, բերել տւեց ինձ այստեղ, իսկ այժմ միմիայն փշշացնում է: (դուան յետեւ աղմուկ, ուժեղ թրխթրխկոց)

ՏԵՍԻԼ 10

Առաջիններ և ՍԱՐԱՏՈՎՑԵԻԻ ձայնը

ԻՎ. ԻՎ.—Այստեղ, այստեղ, նա այստեղ է, բռնեցէք նրան:

ՎԷ.—(վեր թռչելով) Ախ, հայրս, հայրս... (վեր են թռչում երկուսն էլ եւ մի կողմ քաշում: Պանտելէյսօնը վերարկուի փէշով երեսը ծածկում է)

ԻՎ. ԻՎ.—(ծնոքին լապտեր, ներս է վազում քղաւելով) Ո՞ւր է աղջիկս, ուր է նա: (վայր է ընկնում արկղին կաշելով, ֆօնարը կոտրւում է եւ հանգչում)

ՏԵՍԻԼ 7

Առաջիններ, ՏԱՏ. ՍՏԵՊ, ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ, ԲԺԻՇԿ, ՍԵՄԵՈՆ, ՆԱՍՏԵԱ և մի քանի ուրիշ ծառաներ:

ԻՎ. ԻՎ.—(ըարձրանալով) Սատանան տանի, ոտքս կոտրեցի, կրակ, լոյս տւէք... շուտ... ուր է իմ աղջիկը: (ծառաները գնում են լոյսի յետևից)

ՏԱՏ.—Չէի սպասում, Ալեքսէյ Պետրովիչ, ԲԺԻՇԿ—Լաւ չէ, լաւ չէ...

ՎԵՐ.—(ծիծաղելով) Չը տրաքեց մասամբ նորին ձեր բանդէվուն, հա, հա, հա...

ՏԱՏ. ՍՏ.—Վէրօչկա, Վէրա... ուր ես դու:

ԻՎ. ԻՎ.—(խարխալելով առաջ է գնում) Ո՞ւր է իմ աղջիկը. ո՛չ, յարգելի պարոն, ձեռքիցս չէք պրծնիլ դուք, դուրս չէք պրծնիլ, ես ձեզ դատարան քարշ կը տամ, Սիբիր կաքսորեմ... (Սիբիր քառի վրայ Պանտելէյսօնը դէն է ձգում օֆիցերական շինելը եւ զխարկը) Կամ թէ ամուսնացէք, միայն վաղն և եթ... Լսում էք, պարոն Կուլիկովսկիյ, բայց ուր էք դուք թագ կացել: (ատրճանակը հանելով) Ինչո՞ւ էք լռել, ա, երբ այդպէս է... (արձակում է ատրճանակը եւ կամաց կամաց առաջ գնալով քղաւում: Բռնում է Պանտելէյսօնի օձիքից)—Ա, ահա թէ դուք ուր էք: (Թափահարում է նրան)

ԲՈԼՈՐԸ—Դէ, յանձնւեցէք, պարոն քոմիսար:

ԻՎ. ԻՎ.—Ոչինչ չեմ իմանում, վերջին անգամս եմ հարցնում ձեզ, յարգելի պարոն, համաձայն էք աղջկաս հետ ամուսնանալու թէ չէ: ՊԱՆ.—(խեղդած ձայնով) Համաձայն եմ:

ԻՎ. ԻՎ.—(ըաց թողնելով նրա կողորդը) Ա՛յ, այդպէս լաւ է: Այժմ հաշտեմք, պարոն Կուլիկովսկիյ: Համբուրեցէք ինձ: (քնքոյշ) Համբուրի՛ր ինձ, համբուրի՛ր, փեսաս, իմ թանկագին փեսաս: (երես անգամ ամուր համբուրում է Պան-

տելէյմօնին. ծառաները մտնում են ծրագներով:
Բոլորը մէկ մէկու տեսներով՝ ապշում են)

ՏԵՍԻԼ 8

Առաջիններ և ծառաները

ԲՈԼՈՐԸ.—Այս ի՞նչ է, Պանտելէյմօնը, աէր
Աստուած:

ԻՎ. ԻՎ.—(վրան վազելով) Ուրեմն այդ զո՞ւ
էիր, զգւելի ոէխովդ, որ «համաձայն» եմ ասա-
ցիր, համաձայն եմ...

ՏԱՏ. ՍՏ.—Այս ի՞նչ բան է:

ԻՎ. ԻՎ.—(ապշած, ձեռքերը չռած, կան-
գնած է) Այս նա չէ, Պանտելէյմօնը չէ...

ՏԱՏ. ՍՏ.—(լացով)—Իվան Իվանովիչ, այս
ի՞նչ բան է, ուշքի եկ:

ԻՎ. ԻՎ.—(նոյն պօզան)—Չէ, չէ... Պանտե-
լէյմօնի ուրաւականն է...

ՏԵՍԻԼ 9

Առաջիններ, ԿՈՒԼԻԿՈՎՍԿԻՅ և ՍՏՈՒՊԻՆ

ՍՏ.—(Իվան Իվանիչին)—Թոյլ աւէք ցան-
կանալ ձեզ միւս անգամ յաջող որս: (ընդորին)
Գազանի յետևից աւելի զգոյշ պէտք է որսի
զնալ:

ԻՎ. ԻՎ.—(զրուելը քննելով) Մորթեցին...
առանց դանակի մորթեցին: (ընկնում է ընկա-
թողի վրայ)

(Պատկեր)

Վ Ա Ր Ա Դ Ո Յ Ր

Φ Π Ρ Α ρ Η Υ

Կասակ 1 արար. հեղ. Նազարեւայի

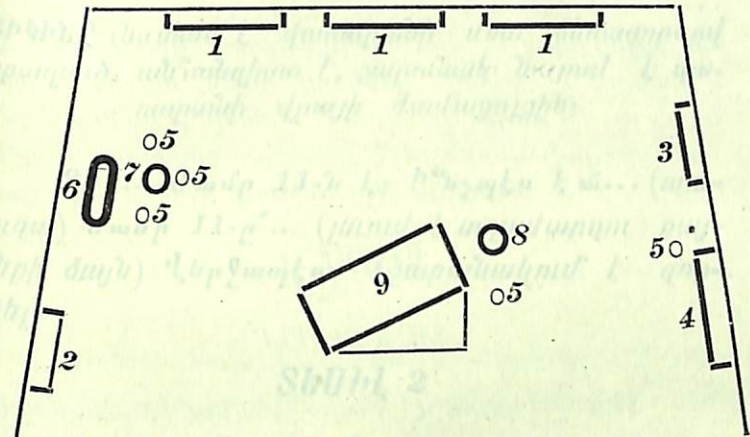
Ժաբգմ. Գ Ր. Ա Ի Ե Տ Ե Ա Ն

Пьеса „Ураганъ“ разрѣшена для пред-
ставленія на сценахъ края.

Тифлисъ, 1903 г.

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

Երիտասարդ պարոն (նա)
Գեղեցիկ տիկին (ն է)

1 պատուհաններ, 2 տիկնոջ սենեակը, 3
մուտքի դուռը, 4 վառարան մեծ հայելիով, 5
բազկաթոռներ, 6 բազմոց, 7 սեղան, 8 կանգ-
նած մեծ լամպա, 9 սօֆա: Ընդհանուրը հիւրա-
սենեակ:

StUtl 1

ՏԻԿԻՆԸ (նստած է վառարանի մօտ ձեռագործով զբաղած. անհանգիստ է, շարունակ նայում է վառարանի վրայի ժամացույցին)

ՏԻԿ.—Ժամը 11-ն է, Ի՞նչպէս է ա՛... (սլա-
ուզա) Ժամը 11-ը՛... (լսում է տղամարդու քայ-
լերի ձայն) Վերջապէս, (շարունակում է գոր-
ծել)

StUtl 2

ՆԱ. և ՏԻԿԻՆԸ (նա մտնում է ուրախ, մեկնում է ձեռքը բարեկերու, բայց տիկինը շարունակում է իր գործը իբր նրան չէ նկատում: Նա նայում է կնոջը զարմանքով: Պատգա: Նա ժպտում է, մ'օտեննում է նրան յետեւից զրկելու, տեկինը վեր է ցատկում՝ բարկացած)

ՏԻԿ.—Թողէ՞ք ինձ:

ՆԱ.—(մեզուս է ինչ որ ասել)

ՏԻԿ.—Ասացի թողէք ինձ: (զնում է դէպի
դուռը)

ՆԱ.—(գնում է նրա յետելից)

ՏԻԿ.—(Կանգնում է դռան շէմքին) Այս բո-

պէից մեր մէջ ամեն ինչ վերջացած է: Հասկանում էք, ամեն ինչ: (նայում է, նա ուզում է յետեւել, քայց դուռը երեսին կողպում է)

ՏԵՍԻԼ 3

ՆԱ. (միայնակ է. միմիբական խաղ. զարմացած է, մօտենում է տիկնոջ սենեակի դռան, ականջ է դրնում. ոչ մի ձայն: Տրորում է ձեռները, յանկարծ մի քան յիշելով, վերցնում է լրագիրը կարդալու մտքով եւ պատկում թիկնաթոռի վրայ)

ՏԵՍԻԼ 4

ՆԱ. և ՏԻԿԻՆԸ

ՏԻԿ. — (դուրս է գալիս սենեակից եւ մօտենալով գոռոզաքար հարցնում) Դուք մի դուցէ կարծում էք որ այս տեսակ կեանքը տանելի է: Դուք կարծում էք որ ես կարող եմ տանել:

ՆԱ. — (զարմացած է)

ՏԻԿ. — Ես ձեզ շատ լաւ եմ հասկանում, շատ: Դուք կարծում էք որ ամբողջ երեկոյ ձեզ սպասելով այժմ շատ երջանիկ եմ, որ ձեզ վերջապէս տեսնում եմ: Ձեզ համար ի հարկէ շատ լաւ է այստեղ վառարանի մօտ, իսկ ես ստիպւած եմ, գնալ իմ սենեակը, որտեղ թէ մութն է և թէ ցուրտ...

ՆԱ. — (քարճրանալով թիկնաթոռից)

ՏԻԿ. — (կծու) Մնացէք, մնացէք, խնդրեմ, ես ձեզ խանգարելու մտադրութիւն չունեմ: Ես հասկանում եմ, դուք իհարկէ յոգնած կլինէք, հանգստանալու ցանկութիւն կունենաք:

ՆԱ. — (ուզում է խօսել, քայց տիկինը թոյլ չէ տալիս)

ՏԻԿ. — Ինձ միայն ցաւ է պատճառում այն, որ ես յիմարութիւն արի հաւատալով ձեր խոստումներին. եթէ միայն ես կարողանայի իմանալ, թէ դուք պէտք է վերադառնաք ժամը 2-ին.

ՆԱ. — (նայում է վառարանի վրայի ժամացոյցին)

ՏԻԿ. — Դուք կարծում էք սխալեցի՞. ոչ, մեր ժամացոյցը սխալ է, այժմ առանց 5 րոպէի 2-ն է:

ՆԱ. — (հանում է իր զրպանի ժամացոյցը)

ՏԻԿ. — Այդ ձեզ համար միևնոյն է: Միթէ դուք կարող էք հոգալ ուրիշի մասին: Ձեզ ինչ դուրծ, թէ այժմ ժամը քանիսն է. դուք այդպէս համարձակ տուն կը դաք և ժամը 2-ին, մինչև անգամ առաւօտեան 6-ին:

ՆԱ. — (ապշոռ է)

ՏԻԿ. — Աւելորդ օրգիաները միթէ նորութիւն են ձեզ համար:

ՆԱ. — ??

ՏԻԿ. — Ոչ մի բան այժմ ինձ չի զարմաց-

նում: Ես գուշակում եմ թէ ուր կը հասցնէ
ձեզ այն ուղին, որի վրայ ոտք էք դրել արդէն:
ՆԱ.—(ժպտում է)

ՏԻԿ.—Ծիծաղեցէք, ծիծաղեցէք, այդ ձեզ
սաղում է, ձեզ պէս ցինիկին այդ շատ է սա-
ղում:

ՆԱ.—??

ՏԻԿ.—Իհարկէ, ինչպէս միշտ, յաջողութիւն
դտաք: Ինչո՞ւ թագցնել ճշմարտութիւնը:

ՆԱ.—??

ՏԻԿ.—Հ'ը, այդ երիտասարդների ճաշին շատ
կանայք կային:

ՆԱ.—(ապշուում է)

ՏԻԿ.—Այդպէս, այդպէս, ես գիտեմ ինչ
կպտտասխանէք. այդ պրօֆեսօրների ճաշ էր, այդ-
պէս չէ, ես գուշակեցի: Ամենքն էլ ուսեալ
ծերունիներ էին, ամուսնացած, բարեմիտ մար-
դիկ... նրանք երբէք իրանց ամուսիններից չեն
բաժանւում: Հն, հն, հն... ինչպէս այդ բոլորը
ճշմարիտ է... Ձէ, շատ ուրախ ճաշ էր:

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Ո՛չ, դուք տխրում էի՞ք, աւելի վատ:
Ես գիտեմ, դուք սիրում էք զւարճանալ և դէպք
եղած ժամանակ մի քիչ էլ գծութիւն անել:

ՆԱ.—(համեստ դէմք)

ՏԻԿ.—Գոնէ այդպէս ինձ ասել են... Ես
ինքս իհարկէ չեմ տեսել:

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Արժէ միթէ ուրախ լինել կնոջ ներ-
կայութեամբ. սիրալիր և ուշադիր մենք միայն
օտարների համար ենք աշխատում լինել:

ՆԱ.—(ժպտալով ուզում է մօտենալ)

ՏԻԿ.—(յետ քաշւելով) Ո՛չ, ոչ, թողէք ինձ...
վերադարձէք աւելի լաւ է ձեր սիրունիների մօտ:
Նրանց հետ մրցել ես չեմ ցանկանում: Ես ձեր
կինն եմ դժբաղդաբար, այո, դժբաղդաբար: Ձեզ
այնպիսի կանայք, ինչպիսին ես եմ, դուր չեն
գալիս, ձեր իդէալն է—նիհար, թոքախտով հի-
ւանդ անձնաւորութիւններ:

ՆԱ.—?

ՏԻԿ.—Դուք հէնց որ տեսնում էք երկար,
անճոռնի մի կին, իսկոյն հիանում էք. ի՞նչ
արած, ճաշակները տարբեր են լինում: Բաւա-
կան է նայել միայն տիկին Միխէկի վրայ մի
անգամ և հասկանալ թէ ինչն է ձեզ դուր գա-
լիս... Եւ նա կին հօ չէ, այլ շարժւող կմախք:

ՆԱ.—?

ՏԻԿ.—Եւ համարձակւում է դեռ հաճախել
մեզ մօտ, զ'ինչ ցածութիւն:

ՆԱ.—!!!

ՏԻԿ.—Դուք ապշած էք, վրդոված... ինչ-
քան քէֆներդ տալիս է, ինձ համար միեւնոյն է,
եւ ճիշտն եմ ասում: Դուք պատրաստ էք ինձ
հաւատացնելու, որ տիկին Միխէկան հիանալի

կին է, որ նրա ամուսինը ձեր մտերիմ ընկերն է, այո, այդ բոլորը ես հարիւր անգամ եմ լըսել: Նա ձեր կաթնեղբայրն է, ընկերն է... գիտեմ, գիտեմ: Այդ ամենը դուք ինձ ասել էք:

ՆԱ.—!...

ՏԻԿ.—Արդարանալ կարող էք, իհարկէ... ես չեմ կասկածում... Չնայած որ ձեր բնակարանը աւելի մօտ է գրասենեակից, քան Միխէեֆներինը, այնուամենայնիւ միշտ այնտեղ էք գնում նախաճաշելու, իհարկէ, նրանց կերակուրները աւելի համեղ են, նրանց տանը աւելի ուրախ է... Դուք այնպէս էք պահում ձեզ, որ ինձ մընում է միմիայն յետեւել ձեր օրինակին:

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Բայց դուք լաւ համոզւած էք, որ ես այնտեսակի կանանցից չեմ, որ առաւօտից մինչև ուշ գիշեր փողոցներն են չափում, որ շարունակ տանն եմ նստում, պարտականութիւններս եմ կատարում:

(Մինչեւ այժմ տիկինը խօսում էր արագ, հազիւ շունչ քաշելով, ըայց վերջին նախադասութիւնից յետոյ կանգ է առնում: Նա ցանկանում է հակաճառել, ըայց տիկինը դարձեալ թոյլ չէ տալիս):

ՏԻԿ.—Ամենքն էլ գիտեն, որ Միխէեֆները ապրում են շքեղ... Որտեղից է նրանց մօտ այդքան փողը, չեմ հասկանում. ի հարկէ ես չեմ

հետաքրքրւում դրանով, այդ միայն իրան Միխէեֆին է վերաբերում, բայց եթէ նրա տեղը լինէի, կը հետաքրքրւէի գէթ մի անգամ տեղեկանալ թէ ով է նրա կնոջ շքեղ հագուստների համար փող վճարում:

ՆԱ.—??

ՏԻԿ.—Ես միայն ասում եմ այն, ինչի մասին խօսում են ամենքը: Առանց ծուխի կրակի լինիլ: Դուք հիանում էք նրան տեսնելիս, ձեր կարծիքով նա սքանչելի է... չեմ վիճում. զինւորի աղջկայ համար շատ է այդքանը:

ՆԱ.—?

ՏԻԿ.—Այո, այո, նա զինւորի աղջիկ է, դուք վիճէի էք ցանկանում: Ներեցէք, ես այդ լաւ գիտեմ. իմ հայրը—նա գեներալ էր,—ցոյց տաւ մի անգամ ինձ Միխէեֆայի հօր թղթերը, նա ծառայելիս է եղել հօրս մօտ տանը: Ապացոյց էք ուզում, իսկոյն:

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Ձեք ուզում հա, ես հասկանում եմ, այդպիսի ապացոյցները ձեզ դուր չեն գալ, այդ կը վիրաւորի ձեր ինքնասիրութիւնը:

ՆԱ.—(ապշած է)

ՏԻԿ.—Ես ձեզ վիրաւորեցի, տրամեցրի, ներեցէք: Միւս անգամ ես զգոյշ կը լինեմ և թոյլ չեմ տալ կպչել ձեր Միխէեֆային, բոլորը ինչ որ նա այսուհետեւ անի, ես կը հաւանեմ:

Ամուսնուս սիրտը նա գողացել է, խլել է իմ երեխաների հօրը, նա փշրել է մեր կեանքը, նա... նա դժբաղդութիւն բերեց մեր ընտանիքին, բայց ես ոչինչ, ոչինչ չեմ ասիլ: Ես մինչև անգամ կը սկսեմ գովել նրան, ձեր այդ տիկին Միխէ-եվային, կասեմ որ նրա վարմունքը գովելի է, ազնիւ է...

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Բաւական էք: Ձեզ բաւականացրեց իմ զոհաբերութիւնը: Մի գուցէ այդ քիչ է, մի գուցէ դուք ուզում էք, որ ես նրա առաջ չոքեմ, գուցէ դուք ցանկանում էք որ ես գնամ նրա մօտ, արտասուքը աչքերիս խնդրեմ, աղաչեմ որ հանգիստ թողի իմ ամուսնուն, որ նա խղճա ինձ ի սէր մեր երեխաների: Խեղճ որբիկներ, նրանց սպասում է քաղց, աղքատութիւն...

ՆԱ.—(ուզում է խօսել, բայց ուսերը վեր է քաշում եւ երեսը շուռ տալիս)

ՏԻԿ.—Ա... դուք սկսում էք չարանալ, խնդրեմ, այդ ամենայարմար միջոցն է: Երբ մարդ ոչինչ չի կարող ասել, սկսում է չարանալ...

ՆԱ.—(երեսը շուռ է տալիս դէպի նա)

ՏԻԿ.—Դուք ցանկանում էք արդարանալ:

ՆԱ.—?

ՏԻԿ.—Ա՛խ, ոչինչ չունէք ասելու: Դուք մինչև անգամ չէք ցանկանում ինձ հետ խօսել: Արդարանալու և ոչ մի խօսք չէք գտնում ասե-

լու, հիանալի. ոճրագործութիւն գործել, վիրաւորել, խաբել կնոջը, ամենամօտ անձնաւորութեանը և ներեղութիւն չը խնդրե՞լ...

ՆԱ.—(Մօտենում է նրան)

ՏԻԿ.—Ա՛, դուք ուզում էք ինձ ծեծել, այդ էր միային պակասը: Հ՛ը, ինչո՞ւ չէք խփում, խփեցէք, խփեցէք:

ՆԱ.—(զարմացած է)

ՏԻԿ.—Հ՛ը, ի՞նչու կանգնեցիք, չէ որ դուք տէր էք, ամուսին, տան գլուխը, դուք ինձնից ուժեղ էք, խփեցէք, խփեցէք, մի անհանգստանաք, ես չեմ պաշտպանւիլ...

ՆԱ.—(վեր է քաշում ուսերը եւ գնում դէպի դուռը)

ՏԻԿ.—Ա՛խ, դուք չէք ցանկանում օգուտել ձեր իրաւունքներից. կարծում էք ես օգնութեան կը կանչեմ:

ՆԱ.—(վերադառնում է)

ՏԻԿ.—Սխալւում էք: Ես երբէք չեմ թոյլ տալ աղմուկ, ես այն կանանցից չեմ որ իրանց դարդերը փողոց են դուրս բերում, որոնք իրանց ցաւերը պատմում են ամեն մի պատահածին, որպէսզի գութները շարժեն: Իմ ցաւը շատ մեծ է:

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Դուք ինձ չէք հաւատում, ձեր կարծիքով ես սո՞ւտ եմ ասում:

ՆԱ.—(նայում է առաստաղին, վերցնում է

լրագիրը եւ նստում վառարանի մօտ)

ՏԻԿ.—Դուք մինչև անգամ չէք ուզում պատասխանել, դուք լրագիր էք կարդում: հասկանում եմ, լաւ միջոց է խօսակցութեանը վերջ տալու (մօտենում է նրան) բայց ինձ համար միևնույն է, դուք զբաղւած էք թէ չէ, ես բոլորը կասեմ: Կան մարդիկ, մինչև անգամ ամուսիններ, որոնք զգում են իրանց մեղքը, եթէ նրանք վիրաւորել, տրտմեցրել են կնոջը. եթէ նրանք տեսնում են որ կինը տանջւում է, խղճահարւում են. կան և այնպիսիները, որ աշխատում են մխիթարել կնոջը, եթէ մինչև անգամ նա լինի մեղաւորը, իսկ դուք... Միթէ ես քո ուշադրութեան արժանի չեմ: Միթէ դու ինձ չես խղճում... Ձէ որ ես քեզ այնպէս սիրում էի, այնպէս սիրում եմ...

ՆԱ.—(վեր է կենում, լրագիրը դէն ձգելով)

ՏԻԿ.—Կարծես ես չատ բան եմ պահանջում: Ես միայն ցանկանում եմ, որ դու ինձ ասես, դէ, շնորհ արա, ասիր, ո՞ւր էիր դու այսօր այդ պրօֆեսորների ճաշից յետոյ, եթէ միայն իրաւ այդ ճաշը տեղի է ունեցել:

ՆԱ.—?

ՏԻԿ.—Ես մինչև անգամ պատրաստ եմ թոյլ տալու, որ իսկապէս ճաշը տեղի է ունեցել, բայց որ ճաշը վերջանայ գիշերւայ ժամը 2-ին, այդ մէկը ներիր, ես հաւատալ չեմ կարող, չեմ կարող:

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Դէ, դեռ կըսկսես վիճել: Քո կարծիքով այժմ միայն 12 ժամ է, լաւ, լաւ, ես համաձայն եմ, ես միշտ պատրաստ եմ զիջելու, բայց չէ որ ճաշը վերջանում է 9-ին, կամ շատ շատ 10 ին, չէ որ դու ինքդ ասացիր, որ այդ ժամանակ կվերջանայ:

ՆԱ.—...

ՏԻԿ.—Ես սպասում եմ... յուզւում եմ... Գիշերում եմ վախից, ես մտածում եմ մի գուցէ քեզ մի դժբաղդութիւն է պատահել... Վերջապէս դու գալիս ես, ես վազում եմ քեզ ընդառաջ, հարցնում եմ... (լաց է լինում) իսկ դու, դու... չես էլ ուզում պատասխանել: (ընկնում է թիկնաթոռի վրայ)

ՆԱ.—(նայում է նրան խղճահարւած)

ՏԻԿ.—(լացով) Ա՛խ, մայրիկ, մայրիկ, եթէ դու իմանայիր, թէ որքան դժբաղդ է քո խեղճ աղջիկը:

ՆԱ.—(մօտենում է նրան)

ՏԻԿ.—Թողէք ինձ, ես պէտք չունիմ լսելու ձեր կեղծ խղճահարութիւնը, ես ձեզ չեմ հաւատում: Դուք ցանկութիւն ունէիք տեսնելու իմ արտասուքները, իմ տանջանքը... հասաք ձեր նպատակին, դէ հիացէք, փառաւորեցէք:

ՆԱ.—(ըսրկացած հետ ու առաջ է վազվզում)

ՏԻԿ.—Ես ծիծաղելի եմ ձեր աչքում, իհար-

կէ, ես հասկանում եմ, շատ լաւ եմ հասկանում: Ախ, ինչքան ճիշտ էր ասում հանգուցեալ մօրաքոյրս, որ նախագգուշացնում էր, թէ մի գնալ նրան, ասում էր, նա փչացած մարդ է, և շատ ուղիղ է: Մինչև անգամ մեռնելու ընկալին ինձ կանչեց իր մօտ և ասաց. լսիր, դու հրեշտակ ես, անմեղ արարած, իսկ նա, նա, ասում էր, կենդանի չաւոթիւն, կոպիտ, կամակոր և որ գլխաւորն է փչացած մարդ է:

ՆԱ.—(շարունակելով խօսել) Եթէ թուղթ կըրարելու ոսկրէ դանակը եւ միջից կտարում)

ՏԻԿ.—Տեսա՞ք, տեսա՞ք, ինչ բնաւորութիւն ունէք: Դուք ամեն ինչ կտարում էք... Դուք մինչև անգամ պատասխան էլ չէք գտնում...

ՆԱ.—(մօտենում է եւ քաժակի ջուրը միանգամից խմում)

ՏԻԿ.—Դուք ծարաւ էք, տաքութիւն ունէ՞ք, ջերմում է՞ք, ի հարկէ, շատ հասկանալի է, այնպիսի օրդիաններից յետոյ... Պէտք է տարօրինակ առողջութիւն ունենալ, որ կարելի լինի այդ անտանելի կեանքին դիմանալ... խեղճ մայրիկս ասում էր...

ՆԱ.—(դարձեալ ջուր է խմում)

ՏԻԿ.—Այդ ի՞նչ է, ես իմ հանգուցեալ մօրըն եմ յիշում, իսկ դուք ձեզ թոյլ էք տալիս ժպտալ: Այդ էր պակաս... իմ մայրը հրաշալի կին էր, իդէալական անձնաւորութիւն: Այո, այո:

ՆԱ.—(ձեռքերը տարածելով)

ՏԻԿ.—Վերաւորել իր կնոջ մօրը, նրա մասին վատ ասել, այդ արդէն վրդովեցուցիչ է: Եւ ինչ օր էք ընտրել ձեր խայտառակութիւնների համար, իմ կեանքի ամենալաւ օրը. դուք իհարկէ այդ չէք էլ իմանում: Ձեր ի՞նչ գործն է, որ այսօր իմ ծննդեան օրն է, արժէ այդպիսի ցանցառութիւնների համար մտածել: Այ, եթէ դա տիկին Մելիսեփայի ծննդեան օրը լինէր, այն ժամանակ...

ՆԱ.—(ուզում է խօսել)

ՏԻԿ.—Ո՛չ, ո՛չ, խնդրեմ, մի վիճէք, դուք կսկսէք ստել, արդարանալ, իսկ առանց այդ էլ կուրծքս սեղմւում է:

ՆԱ.—(նայում է հաւարակութեան, ուսերը վեր է քաշում, յետոյ ժպտալով նայում է կնոջը)

ՏԻԿ.—Վերջապէս պատասխան պէտք է ստանամ ձեզանից: Ասացէ՛ք վերջապէս, ես մի ամբողջ ժամ է ձեզ եմ լսում:

ՆԱ.—(հանում է գրպանից մի ֆուտլետար եւ տալիս է կնոջը)

ՏԻԿ.—Բշտալէտ, ի՞նչ համար: (կարդում է վերնագիրը) Վերօշկային: Ուրեմն ահա ինչո՞ւ ուշացար: Թանկագին Սաշա, ինչքան դու լաւն ես, մտածող, բարի... Որքան ես քեզ սիրում եմ, իմ թանկագինս (գրկում են)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

2 U P U X X H

№ 3 1894

№ 4 1894

Настоящій водевиль, подъ заглавіемъ „Шалунья“ разрѣшена Г. Помощникомъ Главнoначальствующаго къ представленію на сценахъ края.

26 марта 1894 г. г. Тифлисъ.

За Предсѣдателя Комитета А. Кишмишевъ

Секретарь Н. Меликъ Нубаровъ

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ՆԱՏԱԼԻԱՅ ԳՍԼՍՏԵԱՆ, այրի կին
ՆՈՒՆԷ, նրա մեռած քրոջ աղջիկը
ՓԱՌՆԱԿԷՍ ԴԱՐԱԶԻԶԱԿԵԱՆ, հարուստ վաճառական

ԳՐԻԳՈՐ, Նատալիայի եղբայրը:
ԼԵՒՈՆ ԶԱՆՈՒՄԵԱՆ, հարուստ կալածատէր
ՅՈՎԱԿԻՄ, Նատալիայի ծառան:

Ա. Ա Ր Ա Ր Ի Ա Ծ

Բեմը ներկայացնում է կիսաճաշակ զարդարած սենեակ: Աջ, ծախ եւ մէջ տեղ դռներ: Միջին դռնից երեւում է պարտէզը:

ՏԵՍԻԼ 1

ՆԱՏԱԼԻԱՅ և ՓԱՌՆԱԿԷՍ

ՆԱՏ.— Հաւատացնում եմ ձեզ, պարոն Փառնակէս, այս տարի անկարող եմ վճարել. դուք գիտէք, որ ամուսնուս մահից յետոյ ես անգին ծախքեր եմ արել թէ տունս ու այս ամարանոցը վերանորոգելու և թէ Նունէի ուսումը աւարտելու համար: Մի խօսքով, մինչև եկող ամառ անկարող եմ վճարել պարտքս: Դուք պէտք է մի կերպ անէք և մուրհակը փոխէք. տոկոսը կը վճարեմ, իսկ եկող տարի լիովին կը ստանաք 10,000-ը:

ՓԱՌ.— Լա՛ւ. պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ կընդունեմ միայն մի պայմանով. խոստացէք, որ Նունէին ինձ կըրտաք: Դուք գիտէք, թէ այժմեան երիտասարդները որքան փչացած են. նրանց

աղջիկ տալը մեղք է. պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ ինձ տալը մեծ բաղդաւորութիւն է ծնողների համար. հարուստ եմ, գեղեցիկ, երկտասարդ... Եւ պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ ես այնպէս սիրահարուած եմ Նունէի վրայ, որ մինչև անգամ ձեր պարտքը կը ներեմ, եթէ յաջողեցնէք այդ բանը:

ՆԱՏ.— Ի հարկէ, եթէ միայն...

ՓԱՌ.— Այնպէս մի դժւար բան չըկայ ձեզ համար: Պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ հարկաւոր է միայն, որ դուք ցանկանաք, և ամեն բան վերջացած է: Խօսք տւէք որ կը յաջողեցնէք, պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ ես անագին շնորհակալութիւն կանեմ ձեզ: Ծջմարիտ, դուք մի մեծ բարութիւն արած կը լինիք. կատարեցէք, խնդրում եմ ձեզ, խնդիրքս:

ՆԱՏ.— Նունէն այսօր պիտի գայ, քրոջս մօտ հիւր է նրանց ամարանոցում, կխօսեմ հետը և կաշխատեմ անպատճառ գլուխ բերել:

ՓԱՌ.— Պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ անչափ շնորհակալ եմ: Տւէք ձեր ձեռքը համբուրեմ: (Համբուրում է: Մտնում է Գրիգորը եւ կանգնում դռների մօտ: Առաջինները նրան չեն նկատում)

ՆԱՏ.— Ինձ համար էլ հարկաւոր էր ձեզպէս մի բարեկամ: Գիտէք, այսպիսի ժամանակներում լաւ բարեկամ ունենալը մեծ բան է:

ՓԱՌ.— Պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ շատ ուրախ եմ: Մնաք բարեաւ, կը մտնեմ, երբ որ Նունէն կը վերադառնայ: Յաւատե՛ք ինձ, (դուրս է գնում, քայց հանդիպելով Գրիգորին, երեսը ծովո՞ղում է)

ՏԵՍԻԼ 2

ՆԱՏԱԼԻԱՅ և ԳՐԻԳՈՐ

ԳՐ.— Գոյրիկ, ես զարմանում եմ քո համբերութեան վրայ. ի՞նչպէս ես կարողանում տանել այդ քաւթառի ներկայութիւնը. մարդ պէտք է բոլորովին ճաշակից գուրկ լինի, որ ախորժակ ունենայ նրա հետ խօսելու:

ՆԱՏ.— Ես ապշում եմ քո ասածները լսելով. մի՞թէ դու չըգիտես, որ ես նրան 10,000 ռուբլի եմ պարտ. նա եկել էր խնդրելու, որպէսզի պատրաստ ունենամ, որ ժամանակին կարողանամ վճարել, որովհետեւ երեք օրից մուրհակի պայմանաժամն է: Եւ բացի այդ, եթէ նրան փող էլ չըլինէի պարտ, ես կրկին կընդունէի նրան տանս, որովհետեւ նա ինձ վատ մարդ չէ երևում, նա իմ լաւ բարեկամն է:

ԳՐ.— Գուցէ, մի քիչ էլ աւելի. ներիր, քոյրիկ, համարձակախօս լինելու համար. այն ինչ որ ես տեսայ մի քանի ըոպէ առաջ, ինձ ստիպում է այդպէս խօսել և խօսում եմ, իբրև մեծ

եղբայր: Այո, երբ ես նկատեցի, որ նա համբուրեց քո ձեռքը, զգա՞նքից չը գիտէի, թէ ի՞նչ անէի:

ՆԱՏ.—Գրիգոր, ես լռում եմ և խնդրում եմ քեզ էլ լռել: Քանի որ դու չես ճանաչում նրան աւելի լաւ, քան ես, ուրեմն խօսել և դատել նրա մասին դու անկարող ես: Խնդրում եմ այլ ևս և ոչ մի խօսք նրա մասին, դու ինձ բարկացնում ես:

ԳՐ.—Բարկացիր որքան որ կամենաս, բայց ես քեզ ահա ինչ կասեմ. նրա օլիւն մի այնպիսի խաղ պիտի խաղամ, որ դու էլ ասես թէ հա:

ՆԱՏ.—Ձը համարձակես, հասկանում ես, չը տեսնեմ, չը լսեմ, որ այդպիսի մի բան ես արել: Այդպէս անելով, դու ոչ թէ նրան, այլ ինձ կը վիրաւորես: Ահա այսքան: Ես դուրս եմ գնում: (գնում է)

ԳՐ.—Այս ի՞նչ է նշանակում, ես հաւատալ դժւարանում եմ, որ Նատալիան կարող է սիրահարւած լինել նրա վրայ: Նրա՞ վրայ. է, ոչ, այդ անկարելի է. Նատալիան մի՞թէ ճաշակից բոլորովին զուրկ է, որ կարողանայ սիրել այդպիսի մի անձնաւորութիւն, որին չը գիտեմ, թէ ինչի նմանեցնեմ: (լսում է զանգակների ծայն): Այս հիմ է (նայում է լուսամտից) Օհօ, Նունէն է, այս ի՞նչ է. միայնակ, առանց կառապանի և

այն էլ երեք ձիով, զարմանալի չարածճի աղջիկ է... Եւ ինչպէս էլ չէ վախեցել. գիւղից ամառանոց է եկել:

ՏԵՍԻԼ 3

ՆԱՏԱԼԻԱՅ, ԳՐԻԳՈՐ, փոքրից ՆՈՒՆԷ, յետոյ ՓԱՌ-ՆԱԿԷՍ

ՆԱՏ.—Այդ հիմ եկաւ, մի գուցէ Նունէն է:
ԳՐ.—Այո նա և այն էլ այնպիսի մի փառաւոր կառքով, որ...

ՆՈՒՆԷ—(մտնում է) Այո, ես, և պատիւ ունեմ յայտնելու... Բարեաւ, մօրաքոյր, Գրիգոր... Ինչպէս էք, լաւ էք, ողջ և առողջ: Նիւանդ հօ չը կա՞յ... (դռան մէջ երեսում է Փառնակէսը) Օհօ, հիմ եմ տեսնում, պարոն Փառնակէս... ներս համեցէք, խնդրեմ, ինչո՞ւ դռան մէջ էք կանգնել, մի գուցէ վախենում էք, որ ձեզ կծեն, մի վախէք. մտէք, մտէք...

ՓԱՌ.—Պատիւ ունեմ յայտնելու իմ խորին յարգանացս հաւաստիքը: Ես գնում էի, բայց որ տեսայ գալիս էք, յետ դառայ, որ...

ՆՈՒՆԷ—Մօրաքոյր, հոգեակս, ինչքան նորութիւններ, ինչքան նորութիւններ: Նախ և առջ Մարիամը բարեկեց, յետոյ Էրեխայքը... Բայց, պարոններ, ինչո՞ւ չէք նստում, նստեցէք խնդրեմ:

ԳՐ.— Պարոն Փառնակէսը ուզում էր գնալ, կարծեմ:

ՓԱՌ.— Պատիւ ունիմ յայտնելու, որ այնպէս... Բայց ոչինչ, կը նստեմ, եթէ օրինորդը թոյլ տայ:

ՆՈՒՆԷ.— Խնդրեմ, խնդրեմ, դուք չէք շփոթիլ ինձ, ես իմ նորութիւնները կը պատմեմ: (ամենքը նստում են: Մտնում է ծառան իրերը ձեռքին): Հա, տար, տար իմ սենեակը: Ներողութիւն, պարոններ, ես իսկոյն... (գնում է ձախ)

ՆԱՏ.— Շատ չարածձին է:

ՓԱՌ.— Պատիւ ունիմ յայտնելու, որ հիանալի աղջիկ է, նրա համար հարկաւոր է միլաւամուսին, իրա պէս գեղեցիկ, աշխոյժ և պատիւ ունիմ յայտնելու, որ...

ԳՐ.— Դուք կարծում էք, պարոն Փառնակէս...

ՓԱՌ.— (առանձին) Սա ինչ է կպել:

ՆՈՒՆԷ.— (մտնում է) Եւ այսպէս, մօրաքոյր, ես այստեղից գնացի, գտայ ամենքին ողջ և առողջ: Բայց ինչ եմ ասում, խոհարարի քիթը կապած էր. անցեալները կատուն մտել է խոհանոց, սեղանի վրայից քաշ է տւել մսի կտորը, խոհարարը վրայ է հասել և ընկել կատարի յետևից, որ բռնի նրան պատժի, սակայն կատուն պատշգամբից թռել է ցած, խոհարարը յետևից, կատուն յաջողւել է ողջ և առողջ ա-

զատւել, բայց խոհարարի քիթը կոտրւել է, այժմ փաթաթած ունի:

ՓԱՌ.— Հա, հա, պատիւ ունեմ յայտնելու ձեզ, որ...

ՆՈՒՆԷ.— Խնդրեմ մի ընդմիջէք: Յետոյ, յետոյ, հա, էլ ուրիշ փառաւած մարդ չկայ: Անշարժ և շարժական կայքերից փչացած էր միմիայն կառապանի գդակը, որ անցեալները գետի մօտով անցնելիս է եղել, ընկել է ջուրը, վերցրել է որ թափ տայ, կպել է ծառի ճիւղին և ծակւել է:

ԳՐ.— Ուրիշ նորութիւններ պատմիր, դրանք երկրորդական բաներ են:

ՆԱՏ.— Բաւական է, նստիր, քիչ հանգստացիր: Յետոյ կը պատմես:

ՆՈՒՆԷ.— Ո՛չ, առաջ կը պատմեմ, յետոյ: Բայց, եթէ իմանաք, սեւ հետ ծանօթացայ այնտեղ. Լևոն Զանուժեանի հետ. գեղեցիկ, հարուստ մի կալւածատէր է: Ուսումը աւարտել է Մօսկւայում, գիւղատնտեսական ուսումնարանում: Այնպէս մօտեցանք մէկ մէկու հետ, այնպէս սիրեցինք մէկ մէկու: Նա այսօր կամ վաղը մինչև անգամ մեզ մօտ կը լինի այստեղ. ես նրան հրաւիրեցի: Դու չե՞ս նեղանալ, մօրաքոյր:

ՆԱՏ.— Բայց ինչպէս կարելի է, կարող են, ով գիտէ՝ ինչեր խօսել մեզ վրայ:

ՆՈՒՆԷ.— Ով ինչ ուզում է՝ թող խօսի: Շատ

հարկաւոր է: Նա կը գայ և ես էլ կընդունեմ նրան աշխատէս, ինչպէս որ ցանկանամ:

ՆԱՏ.— Դու գիտես:

ՆՈՒՆԷ.— Եւ այդպէս, պատիւ ունիմ յայտնելու ձեզ, որ ես ծանօթացայ նրա հետ, սիրեցի՜նք մէկ մէկու: Միշտ, ամեն օր համարեաթէ, գնում էինք նրա հետ գետի վրայ նաւակով զբօսնելու, մանաւանդ լուսնեակ գիշերները: Ո՛հ, ինչ սքանչելի էր, ես յենում էի նրա ուսին, նա մերթ ընդ մերթ համբուրում էր իմ պարանոցից, երեսիցս չէր համարձակվում, ամօթ է, միայն պարանոցիցս և աշխատէի մեղմ, աշխատէի քաղցր... Չորս կողմը լուսթիւն էր տիրում, աշխատէի լաւ էր, աշխատէի լաւ: Երեւակայեցէք. մութն է, լուսնեակը լուսաւորում է ծառերի միջով, գետակը հոսում է, ծառերը խրչում են, իսկ աշտեղ հեռու, շատ հեռու լսում է կատարի մլաւոց, շան ոռնոց:

ՓԱՌ.— Այո, հիանալի է, հիանալի, պատիւ ունիմ ձեզ յայտնելու, բայց այն պարունը...

ԳՐ.— (տնազելով) Բայց այն պարունը...

ՆՈՒՆԷ.— Պարոն Փառնակէս, դուք նախանձում էք, դուք հօ սիրահարւած չէք ինձ վրայ, բայց այժմ ծիծաղ կը լինէր հա... ինչ զոյգ կը կազմէինք:

ՓԱՌ.— (զմայլած) Այո, այո, հիանալի, պատիւ ունիմ յայտնելու ձեզ:

ՆԱՏ.— Լաւ, բաւական է, արի նստիր, քիչ հանգստացիր:

ՆՈՒՆԷ.— Ահա, այս ընկերս վերջացնում եմ. Բայց այս ի՞նչ է, մօրաքոյրս, այս ինչպէս անճաշակ են դարսւած ձեր կահկարասիքը: Այս ի՞նչ է, միթէ կարելի է այսպէս սարքել հիւրասենեակը: Օգնեցէք, պարոն Փառնակէս, այս ընկերս պիտի զարդարեմ իմ ճաշակով, ապա թէ ոչ այս ի՞նչի նման է:

ՆԱՏ.— Նունէ, թող, խնդրում եմ, դրա ժամանակը չէ: Մենք դեռ հիւր ունենք, դեռ պէտք է նրան զբաղեցնենք: Նստիր, խնդրում եմ:

ԳՐ.— Նունէ, հոգեակս, յօգնած ես, այդ յետոյ կը սարքես, դեռ հանգստացիր:

ՓԱՌ.— Այո, ես էլ պատիւ ունիմ յայտնելու ձեզ, որ...

ՆՈՒՆԷ.— Խնդրեմ, խնդրեմ, այդ ձեր գործը չէ, դուք մի խառնէք: Ես ոչինչ լսել չեմ ցանկանում: Ես ցանկանում եմ և պէտք է սարքեմ աշխատէս, ինչպէս ես եմ ցանկանում. կարող է հէնց այս ընկերս ներս մտնել Լեոնը և ի՞նչ կանենք այն ժամանակ, չէ որ նա կը ծիծաղի մեր ճաշակի վրայ: Մօրաքոյր, հոգիս, թող զարդարեմ սենեակը, խնդրում եմ...

ՆԱՏ.— Դու գիտես, Տէր ընդ քեզ, արա՛ ինչ որ ուզում ես: Միայն թէ ծառաներին կան-

չիւր գոնէ, դու միայնակ չես կարող կահկարասիքը տեղափոխել:

ՆՈՒՆԷ—Հարկաւոր չէ, չեմ — ուզում, ես ինքս ամեն բան կանեմ: (ընունւմ է դիւանի ծայրից) Օգնեցէք, պարոն Փառնակէս, թիկնաթոռը այս կողմ դնելու, կամաց, ահա այսպէս, ոչ, այս կողմը... ան, որքան դուք կոպիտ էք: Այժմ վերցրէք այս բազկաթոռը, դրէք այստեղ, ոչ այստեղ, ոչ, ոչ, այն կողմը... ահա այդպէս... Վերցրէք, վերցրէք, պահեցէք մի քիչ, ես սեղանը տեղափոխեմ: Ահա այժմ դրէք. լաւ: Ինչո՞ւ կանգնեցիք, այժմ ծաղկամանները... (վերցնում է 2-ը միասին, քայց տեղափոխելու ժամանակ վայր է ձգում) Ա՛խ, Աստուած իմ, այս ի՞նչ արի... (սկսում է հաւաքել, նոյնը անում է եւ Փառնակէսը)

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ազմ քչ հանդիմ քան ինչպիսիք զի մարդ
հանդիմ զի հանդիմ զի հանդիմ զի հանդիմ
անա՞ մա՞ զմեզմիտ: Երբեք զայնպիսի քմ
այս, խնայե՛ք: Բ. Ա. Բ. Ա. Բ. Ա. Ծ

Բեմը միեւնոյն սենեակն է ներկայացնում

ՏԵՍԻԼ 1

ՆԱՏԱԼԻԱ և ՓԱՌՆԱԿԷՍ

ՓԱՌ.—Այո, պատիւ ունիմ յայտնելու, որ հիանալի օրիորդ է և նրանից աւելին չեմ ցանկանում: Նա քոլորովին ինձ գրաւել է: Ես մեծ յաջողութիւն ունիմ կանանց շրջանում, ամեն տեղ գեղեցկութիւնս գովում են, շատ անգամ պատահում են այնպիսիները, որ երեսները շուռ են տալիս ինձ տեսնելիս, որովհետեւ սառնարին Ֆնալ չեն կարողանում: Պատիւ ունիմ ձեզ յայտնելու, որ այս այսպէս լինելուց յետոյ՝ ես չեմ կարծում, որ Նուենէն չը ցանկանայ իմ կինը դառնալ:

ՆԱՏ.—Յարգելի պարոն Փառնակէս, ես խոստացել եմ և անպատճառ գլուխ կը բերեմ. դուք հանգիստ եղէք: Նուենէն ինձ այնքան է սիրում, որ դժւար թէ նա իմ խօսքը կտորի, ես նրան մօր պէս փայփայել, մեծացրել եմ: Ես այսօր

նրան կը յայտնեմ, որ դուք խնդրում էք նրա ձեռքը և յոյս ունիմ որ այսօրեկեթ կը յայտնեմ ձեզ ուրախալի նորութիւնը, այսինքն նա համաձայն է ձեր կիներ դառնալու: Այժմ ինչպէս, բաւական էք ինձանից:

ՓԱՌ.— Շատ, շատ և պատիւ ունիմ յայտնելու ձեզ, որ երբէք չեմ մոռանայ ձեր արած լաւութիւնը: Մանաւանդ, պատիւ ունիմ յայտնելու, որ Նունէին ինձ տալիս ես պատուում եմ տասը հազար ընդունում մուրհակը: Պատիւ ունիմ հասկացնել ձեզ, որ դուք ինձ այլ ևս փող չէք լինի պարտ:

ՆԱՏ.— Այդ էլ այդպէս անելով, դուք ինձ մի մեծ լաւութիւն արած կը լինիք, որովհետեւ ձեզ պարզ յայտնի է իմ դրութիւնը. դուք գիտէք, որ ես այս ընդունումն այն դրութեան մէջ չեմ, ինչ որ էի ամուսնուս կենդանութեան ժամանակ: Մի խօսքով, ես ձեզ խօսք եմ տալիս և կաշխատեմ անպատճառ գլուխ բերել:

ՓԱՌ.— Այո, պատիւ ունիմ յայտնելու, որ անչափ շնորհակալ եմ և կը լինեմ ձեզանից: Տւէք, համբուրեմ ձեր ձեռքը:

(Համբուրում է, լսում է հրացանի պայթիւն: Նրանք վախենում են)

ՄԻԱՍԻՆ.— Այս ի՞նչ էր: Այս որտեղ էր:

ՏԵՍԻԼ 2

Առաջիններ և ՅՈՎԱԿԻՄ

ՅՈՎ.— Այս ձեզ մօտ էր:

ՆԱՏ.— Ո՛չ. դու չիմացար:

ՅՈՎ.— Ո՛չ. բայց դուք լսեցիք:

ԱՄԵՆՔԸ.— Հապա այս ո՞վ էր:

ՏԵՍԻԼ 3

Առաջիններ և ՆՈՒՆԷ (հրացանով, որսորդի հագուստով)

ՆՈՒՆԷ.— Ես էի, ի՞նչ է. վախեցաք: Լաւ է, և դուք, պարոն Փառնակէս, նոյնպէս վախեցաք: Լաւ, շատ լաւ տղամարդ էք ուրեմն:

ՆԱՏ.— Նունէ, միթէ կարելի է հրացանի հետ խաղալ, կարող էիր արձակելիս մէկին դիպչել և յետոյ...

ՆՈՒՆԷ.— Լաւ վախկոտներ էք, շատ լաւ է՞հ, ինչ որ է, պատմեմ ինչ որսացի: Նախ և առաջ դիմացի ապրողների կատուի պոչը կրակեցի, ապա անտառում երկու ագռաւ քցեցի, ապա ձեզ, մանաւանդ պարոն Փառնակէսին, վախեցրի: Հա, հա, հա... (դէմ է անում հրացանը դէպի Փառնակէսը, սա թագնւում է սեղանի յետեւը) Այս ընդունում էլ ձեզ պիտի վայր գցեմ,

հա՛, հա՛, հա՛... որտեղ մտաւ: Եւ դուք դատարկ հրացանից վախենում էք... հա՛, հա՛, հա՛...

ՓԱՌ.—Ես այնպէս, պատիւ ունիմ յայտնելու, որ...

ՆՈՒՆԷ—Հարկաւոր չէ ձեր պատիւ ունիմ յայտնելը, գիտեմ որ վախենում էք և պրծաւ գնաց, էլ ի՞նչ էք պաշտպանում:

ՆԱՏ.—Լա՛ւ, վայր դիր հրացանը, ես քեզ հետ խօսելու բան ունիմ:

ՓԱՌ.—Ես կը հեռանամ, եթէ ձեզ արգելք եմ լինում:

ՆԱՏ.—Եթէ կարելի է, խնդրեմ մի ըոպէիմ սենեակում սպասեցէք, քիչ գործ ունիմ ձեզ հետ:

ՓԱՌ.—Առայժմ, օրիորդ, ցտեսութիւն. ես պատիւ ունիմ յայտնելու, որ հեռանում եմ:

(դուրս է գնում ծախ դռնից)

ՏԵՍԻԼ 4

ՆԱՏԱՆԻՍ և ՆՈՒՆԷ

ՆԱՏ.—Նստիր, Նունէ, այստեղ մօտս, քեզ բան ունիմ յայտնելու:

ՆՈՒՆԷ—Ի՞նչ մօրաքոյրս, դու այնպէս լուրջ դէմքով ես խօսում, որ ես սկսում եմ վախենալ, մի գուցէ դժբաղդութիւն է պատահել:

ՆԱՏ.—Ո՛չ, հոգիս. ես ընդհակառակը մի

ուրախալի բան ունիմ քեզ ասելու:

ՆՈՒՆԷ—Ուրախալի՞. պատմիր:

ՆԱՏ.—Դու, սիրելի Նունէ, գիտես թէ ես քեզ որքան եմ սիրում, գիտես որ քո մօր մահից յետոյ ես քեզ վերցրի ինձ մօտ, փայփայեցի, գգնեցի, ուսում տւի...

ՆՈՒՆԷ—Բայց ի՞նչու ես դրանք ասում:

ՆԱՏ.—Մի քիչ համբերութիւն ունեցիր, և ամենը կիմանաս: Հա՛, և այդպէս դու լաւ գիտես, որ ես ոչինչ չեմ խնայել, ինչ որ կարողացել եմ՝ արել եմ քեզ համար: Երբ ամուսինս կենդանի էր, աշխատող ունէի, ես էլ առատութեամբ էի ծախսում: Ոչ մի բանում քեզ արգելք չը կար, ամեն մի ցանկութիւնդ կատարում էինք և, փառք Աստծոյ, դու մեծացար, դառար այն, ինչ որ մենք Աստածանից խնդրում էինք: Դու նոյնպէս գիտես, որ ես այժմ այն դրութեան մէջ չեմ, ինչ որ առաջ: Ես բացի այդ, ունիմ տասը հազար ըուրլի պարաք, որ անպատճառ պէտք է վճարեմ պարոն Փառնակէսին:

ՆՈՒՆԷ—Ի՞նչ, դուք այն քաւթառին փող էք պարտ:

ՆԱՏ.—Նա քաւթառ չէ, ընդհակառակը նա երիտասարդ է, բաւականին հարուստ, ունի սեփական տներ, կառք, ծառաներ: Այո՛, ես նրան պարտ եմ տասը հազար ըուրլի և եթէ չը կա-

րողանամ վճարել, նա հարկադրւած պիտի ա-
ճուրդով ծախի մեր ամառանոցը և քաղաքի
տունը, այնպէս որ մենք բաց օդի տակ
պէտք է մնանք: Այո, այդպէս կը լինի, եթէ չա-
ղատես ինձ, այդ այնպէս մի հեշտ բան է քեզ
համար, որ չեմ կարծում, թէ դու պատճառ ու-
նենաս մերժելու:

ՆՈՒՆԷ.—Ե՞ս, սիրելի մօրաքոյրս, ես ամե-
նայն ուրախութեամբ կօգնեմ, եթէ այդ դժւար
բան չէ:

ՆԱՏ.—Գիտես ի՞նչ. պարոն Փառնակէսը
խնդրում է քո ձեռքը, նա սիրահարւած է քեզ
վրայ և մինչև անգամ պատրաստ է պատուել
տասը հազար րուբլու պարտամուրհակը, եթէ
դու համաձայնես նրա կինը դառնալու:

ՆՈՒՆԷ.—Ի՞նչ, նրա կինը: Բայց մօրաքոյրս,
նա իմ զոյգը չէ, նա ծեր է, նա տգեղ է. ես ի՞նչ-
պէս կարող եմ նրա կինը դառնալ, ես կը մեռ-
նեմ բոլորովին: Ա՛խ, մօրաքոյրս, չէ, չը տաս
ինձ նրան, նրանից խորշում եմ, նա սարսափե-
լի է:

ՆԱՏ.—Նունէ, հոգիս, ես հաւատացնում
եմ քեզ, նրա հետ դու հարկաւորութիւն չես
զգալ ոչ մի բանի, նա հարուստ է: Այնքան էլ
ծեր չէ, միայն տեսքն է այնպէս:

ՆՈՒՆԷ.—Ձը գիտեմ, ես այնպէս վախենում
եմ: (մտածում է) Ո՛չ, չեմ գնալ նրան:

ՆԱՏ.—Բայց նունէ, մտածիր և մեր դրու-
թեան մասին, չէ՞ որ կը ծախեն մեր քոյրը ու-
նեցածը և այն ժամանակ ի՞նչ պիտի լինի մեր
վիճակը: Ո՛չ, հոգիս, դու խելօք ես, մտածիր և
այնպէս էլ կատարիր իմ խնդիրը: Դու գիտես,
որ ես քեզ սիրում եմ և վատ բան չեմ ցանկա-
նալ քեզ: Ես գնում եմ, դու մտածիր, փոքրից
կը մտնեմ ինձ կը յայտնես քո վճիռը: (զնուով)

ՆՈՒՆԷ.—(միայնակ) Ա՛խ, Աստուած իմ-
որքան անբաղդ եմ, գնալ Փառնակէսին, որից ես
խորշում եմ, թողնել Լեոնին, նա կը մեռնի...
բայց եթէ չը գնամ, յետոյ... այն ժամանակ այդ
անիրաւ քաւթաւը կը ծախի խեղճ Նատալիայի
ունեցած-չունեցածը, մենք կը մնանք սառն օ-
դում, անձրևը կը գայ—մեզ կը թրջի... (լացով)
Բայց ի՞նչ անեմ, գնամ նրան, նա այնքան ծեր
է, միշտ պատիւ ունիմ յայտնելու... Ա՛խ ի՞նչ
անեմ. ճար չը կայ, պէտք է գնամ...

ՏԵՍԻԼ 5

ՆՈՒՆԷ և ԳՐԻԳՈՐ

ՆՈՒՆԷ.—Քեռի, որքան ուրախացայ, եթէ ի-
մանաս: Ասա, դու ինձ սիրում ես:

ԳՐ.—Ի՞նչու համար ես հարցնում:

ՆՈՒՆԷ.—Դեռ այս աստ, դու ինձ սիրում ես:

ԳՐ.—Այո, ի՞նչ կայ որ:

ՆՈՒՆԷ—Եւ պատրաստ եմ ինձ համար ա-
մեն զոհողութիւն անել:

ԳՐ.—Ամենը, ինչ որ ոյժս պատէ:

ՆՈՒՆԷ—Տո՛ւր ինձ տասը հազար ըուրլի:

ԳՐ.—Ի՞նչ:

ՆՈՒՆԷ—Տասը հազար ըուրլի:

ԳՐ.—Ի՞նչ կանես տասը հազար ըուրլին:

ՆՈՒՆԷ—Պէտք է, տո՛ւր ինձ:

ԳՐ.—Բայց ես չունիմ, հոգիս, ռիտեղից
տամ, ես այդքան փող չունիմ բոլորովին:

ՆՈՒՆԷ—Ի հարկէ քեզ համար հեշտ է այդ-
պէս խօսելը, դու մարդու չը պէտք է գնաս:

ԳՐ.—Ի՞նչպէս թէ մարդու:

ՆՈՒՆԷ—Յայտնի բան է, դու հօ չպէտք է
ամուսնանաս Փառնակէսի հետ:

ԳՐ.—Ո՞ւմ հետ:

ՆՈՒՆԷ—Ի հարկէ Փառնակէսի, նա խնդրում
է իմ ձեռքը և եթէ ես գնամ նրան, նա չի
պահանջիլ մօրաքոյր Նատալիայից 10,000 ըուր-
լին:

ԳՐ.—Ո՞վ ասաց քեզ այդ:

ՆՈՒՆԷ—Ինքը, մօրաքոյր Նատալիան: Նա
ասաց, որ եթէ չը գնամ նրան, նա պէտք է
պարտքի փոխարէն ծախի մեր ամարանոցը և
տունը: Ես քեզանից ուզում էի վերցնել տա-
սը հազար ըուրլի և տալ նրան:

ԳՐ.—Եւ դու համաձայն ես նրան գնալ:

ՆՈՒՆԷ—Ի՞նչ անեմ, հապա նա կը ծախի
մեր տունը և մենք կը մնանք արեգակի տակը
և ես կը սկսեմ, այն ժամանակ Լեոնն էլ ինձ
չի ուզիլ. իսկ ես այդ չեմ ուզում:

ԳՐ.—Ուրեմն ի՞նչպէս անենք:

ՆՈՒՆԷ—Գիտես ի՞նչ. արի ես սուտ սուտ
խելագար ձևանամ և Փառնակէսը որ տեսնի այդ՝
կը փախչի, նա շատ վախկոտ է, իսկ յետոյ մենք
էլ ճարենք մի տեսակ այդ փողը, կամ թէ Լե-
ւոնից կուղենք, նա ունի, շատ ունի, ինքը ա-
սաց, որ հարուստ է:

ԳՐ.—Լա՛ւ, բայց...

ՆՈՒՆԷ—Ես սկսեմ, իսկ դու գնա նրանց
ասա, որ ես խելագարւել եմ, նրանք այդ սե-
նեակումն են:

(Գրիգորը գնում է, Նունէն վերցնում է հը-
րացանը, կանգնում է աւանստենայում, թափթը-
փում է մագնիսը եւ խելագար ծեւացնելով երգում
է: Ներս են մտնում Փառնակէսը, Նատալիան,
Յովակիմը եւ Գրիգորը, կանգնում ծախ դռան մօտ:
Երգը վերջանալուց յետոյ, Նունէն հրացանը ուղ-
ղում է դէպի նրանց, նրանք այս ու այն կողմն
են վազվզում, Նունէն նրանց յետեւից: Պատկեր)

Վ. Ա. ՐԱԳՈՅԻ

Գ. Ա Ր Ա Ր Ի Ա Ծ

Բեմը միեւնոյն սենեակն է

ՏԵՍԻԼ 1

ՆԱՏԱՆԻԱ և ՅՈՎԱԿԻՄ

ՆԱՏ.—(հրացանը տալով) Առ տա՛ր կամաց, զգոյ՛շ, որ չը տրաքի:

ՅՈՎ.—(զլխիվայր ընկնելով հրացանը): Ո՛ւր տանեմ, հեռու չասէք, վախենում եմ, եթէ մօտիկ է, կը տանեմ:

ՆԱՏ.—Տա՛ր, տա՛ր պարտիզում հողի տակին զի՛ր, ապա թէ ոչ, նա կը զարթնի և նորից կը վերցնի: Անպատճառ մի զժբաղդութիւն պիտի պատահի:

ՅՈՎ.—Օհ, Աստուած մի արասցէ. հրաժարիմք ի սատանայէ և յամենայն փորձութենէ նորա: (գնում է)

ՆԱՏ.—(աջ դռան քանալիի ծակին մօտենալով): Դեռ քնած է: Ախ Աստուած իմ, այս ի՛նչ զժբաղդութիւն պատահեց, ո՞վ կը մտածէր, կամ

ո՞վ կը սպասէր, որ իմ սիրուն Նունէն պիտի խելագարէր: (մօտենում է կրկին ծակին) Ո՛չ, դեռ քնած է:

ՏԵՍԻԼ 2

ՆԱՏԱՆԻԱ և ՓԱՌՆԱԿԵՍ

ՓԱՌ.—(նոյնպէս մօտենալով ծակին) Ի՛նչ կայ, մի բան կա՞յ, զարթնել է:

ՆԱՏ.—Ո՛չ, քնած է: Բայց շարունակ երգում էր ամբողջ գիշերը: Մեզ քնել չէր տալիս, ես այն աստիճան վախենում էի, որ Յովակիմին տարել էի սենեակում քնելու. սակայն նրա էլ քունը տարաւ և քնած ժամանակ աթոռներից վայր գլորեց և աւելի քան Նունէն ինձ վախեցրեց: Եւ ո՞վ կը կարծէր, որ իմ Նունէն պիտի խելագարուի:

ՓԱՌ.—Այո, պատիւ ունիմ յայտնելու, ես էլ չէի կարծում. այնպէս երիտասարդ, աշխոյժ և յանկարծ խելագարուի: Բայց գիտէ՞ք ի՛նչ, ես էլ գիշերս չեմ քնել, մի գուցէ նրա խելագարութիւնը նրանից է, որ նա այնքան աշխոյժ է: Այնպէս որ ես էլ, պատիւ ունիմ յայտնելու, սարսափելի վախենում եմ, մի գուցէ ես էլ խելագարեմ, որովհետեւ ես էլ փոքր ինչ աշխոյժ եմ և հէնց այդ աշխոյժութիւնիցն է, որ ես այսպէս երիտասարդ եմ քնացել:

ՆԱՏ.—Ո՛հ, իսկ ես կարծում եմ, նրա մասին վատ խօսող է եղել: Հաւատացնում եմ ձեզ: Դրանից պատահում է, չէ՞ք հաւատում: Անցեալները մեր լրագրներից մէկում կարդացի, որ մի ինչ որ գիւղում այդպիսի մի բան պատահել է:

ՓԱՌ.—Է՛, պատիւ ունիմ... (լսում է ուտածայն) Գալիս է... գալիս է... (փախչում են)

ՏԵՍԻԼ 3

ՆՈՒՆԷ—(գալիս է) Ա՛խ, ի՞նչու չեկաւ Լեւոնը: Միթէ՞ նա չպիտի գայ, այո՛, չպիտի գայ ինչպէս երևում է: Այժմ ո՞վ գիտէ, մի գուցէ նա սիրահարւել է ուրիշի վրայ, նրա հետ է գնում նաւակով ման գալ, նրան է երևի համբուրում այնպէս, ինչպէս ինձ: Այո՛, անպատճառ նա սիրահարւել է մի որեւիցէ Մարիամի, կամ ով գիտէ Վարդուհու վրայ: Ա՛խ, եթէ այս րօպէին ինձ մօտ լինէր այդ Վարդուհին, ես նրա մազերը կը քանդէի, որ միւս անգամ չը համարձակէր սիրել Լեւոնին: Բայց ի՞նչու եմ այդպէս ասում, գուցէ մեղաւորը Լեւոնն է, նա է առաջինը սիրել Վարդուհուն: Այժմ նա այլ ևս ինձ չէ սիրում, սիրում է ուրիշին, հ՛ը, հ՛ը, որքան անբաղդ եմ ես... Ես էլ նրա ջգրու կը գնամ Փառնակէսին: Սպասիր, պարոն Լեւոն, տես

ինչպէս կը գնամ Փառնակէսին: Ա՛խ, տղամարդիկ, տղամարդիկ, ինչքան վատ արարածներէք դուք ամենքդ: Ա՛յ մէկը նա, այլ և միւսը, երբորդը... մի խօսքով, ամենքդ, ամենքդ վատ էք, դուք արժանի չէք, որ կանայք ձեզ սիրեն: (լըսում է ոտածայն, նա սկսում է երգել, քայց երբ տեսնում է, որ Գրիգորն է, լռում է)

ՏԵՍԻԼ 4

ԳՐԻԳՈՐ և ՆՈՒՆԷ

ԳՐ.—Նունէ, սիրելիս, ի՞նչ կը տաս, որ քեզ ուրախացնեմ:

ՆՈՒՆԷ—Տասը հազարը գտա՞ր:

ԳՐ.—Ո՛հ, ուրիշ բան, նրանից աւելի լաւ: Ի՞նչ, իմացիր ինչ...

ՆՈՒՆԷ—Նրանից լաւ, չեմ հասկանում:

ԳՐ.—Ասե՛մ. Լեւոն՛ը:

ՆՈՒՆԷ—Ի՞նչ, Լեւոնը: Ա՛խ Աստուած: (վազում է դէպի դուռը, քայց իսկոյն յետ դառնում եւ երեսը շոտ տալիս)

ՏԵՍԻԼ 5

Նրանք և ԼԵՒՈՆ

ԼԵՒ.—Նունէ, կատարեցի տւած խօսքս և, ինչպէս տեսնում ես, ես այստեղ եմ, քեզ մօտ:

ՆՈՒՆԷ—Ի՞նչ մօտ ես, ինչո՞ւ նրա մօտ չես
լեհ.—Ո՞ւմ մօտ, ի՞նչ եր ես ասումս։

ՆՈՒՆԷ—Նրա, գնա՛, գնա աւելի լաւ է նրա
մօտ։

ԼԵԻ.—Ես ոչինչ չեմ հասկանում, ի՞նչ ես
ասումս։

ՆՈՒՆԷ—Ի հարկէ չես հասկանալ, գիտե՞մ։
Ո՛չ, ո՛չ, գնա՛, գնա՛, գնա՛ նաւակով Վարդուհու-
հետ ման արի, համբուրիւր նրա պարանոցից,
նրա հետ նայեցէք և զմայլեցէք լուսնի լուսով,
կատի մլաւոցով... Այո՛, այո՛, գնա՛, գնա՛...

ԼԵԻ.—Ի՞նչ Վարդուհի, ի՞նչ ես ասում, դու
հօ խելագարւած չե՞ս։

ՆՈՒՆԷ—Ե՞ս եմ խելագարւած, ներողու-
թիւն, ես միայն ձեռնում եմ խելագար։

ԼԵԻ.—Ի՞նչպէս թէ ձեռնում եմ, ծիծա-
ղում ես ինձ վրայ, ի՞նչ է։ Աւելի լաւ է, ես
գնամ այստեղից։

ՆՈՒՆԷ—Գնա՛... ո՛չ... ո՛չ, գնա՛, գնա՛... Այ-
սինքն սպասիր, կաց... ինչո՞ւ ես կանգնել, ան-
ցիր գնա՛... ո՛չ, ո՛չ, մի քիչ կաց...

ԳՐ.—Ի՞նչու էք երեխայութիւններ անում,
մանաւանդ դու, Նունէ, քեզ ո՞վ ասաց, որ նա
սիրահարւած է ուրիշի վրայ։

ԼԵԻ.—Ճիշտ, ասա՛, խնդրեմ, ո՞վ էր այդ
տխմար լրտեսը։

ՆՈՒՆԷ—Ինձ ոչ ոք չասեց, բայց ես երեւ-

կայում էի, որ դու սիրահարւել ես։ Գիտե՞ս,
շատ անգամ մարդ մի բան որ երեւակայում է,
ճիշտ է դուրս գալիս, այդպէս էլ ես, կարծեցի
թէ ճիշտ եմ երեւակայել։

ԳՐ.—Այն ինչ, դուրս եկաւ որ ճիշտ չես
երեւակայել։ Ահա ես բացատրեմ, պարոն Լեոն,
թէ բանն ինչու՞ն է։ Օրիորդ Նունէի մօրաքոյրը,
այսինքն իմ քոյրը, տիկին Նատալիան, իր ա-
մուսնուց թողած պարտք ունի պարոն Փառնա-
կէս Դարաչիչապեանին, որին կարելի է ճանա-
չում էք։

ԼԵԻ.—Ո՛չ, պատիւ չեմ ունեցել ճանաչելու։

ՆՈՒՆԷ—Ես կը ծանօթացնեմ։ Եւ պատիւ
ունիմ յայտնելու, որ...

ԳՐ.—Սպասիր, Նունէ, ես բացատրեմ ա-
մեն ինչ. ահա այդ պարոն Փառնակէսը սիրա-
հարւել է Նունէի վրայ և ցանկանում է նրա հետ
ամուսնանալ։ Նա պայմաններ է դնում քրոջս,
եթէ Նունէին իրեն տայ, այն ժամանակ նա կը
պատուէ տասը հազար ռուբլու մուրհակը, իսկ
հակառակ դիպաժում, հարկադրւած պիտի ծա-
խէ քրոջս ամարանոցը և քաղաքի տունը, որով-
հետեւ քոյրս անկարող է վճարել 10,000-ը, նա
այդքան փող չունի։ Ահա ամենը։

ՆՈՒՆԷ—Դու կը վճարես ի հարկէ տասը
հազար ռուբլին, չէ՞, Լեոն, չէ որ դու ինձ սի-
րում ես, իմ սիրոյ համար, կարծեմ, կը նւիրես

տասը հազար ըուբլի: Ես, գիտես, ի՞նչ արի. սուտ սուտ խելագարեցի, որպէսզի այդ քաւթառ Փառնակէսին փախցնենք:

ԳՐ.— Իսկապէս հետաքրքիր տեսարան կար, պարոն Լևոն, փոսոս այնտեղ չէիր: Բայց էլի լաւ ժամանակին եկաք, այժմ կը տեսնէք թէ և փոքրիկ մասը, բայց այնուամենայնիւ կծիծաղէք փոքր ինչ:

ԼԵՒ.— Բայց ի՞նչպէս:

ԳՐ.— Ահա ինչպէս. ես կը գնամ նրանց կը կանչեմ, իսկ դուք այստեղ կը կատարէք բժշկական գործեր, այսինքն անուշով միայն: Նունէն իրանը կը շարունակի: Ահա ես գնում եմ: (գնում է)

ՆՈՒՆԷ— Կանգնիր մօտս և ձեռքս բռնիր:

ԼԵՒ.— Բայց կիմանան, եթէ մէկը նրանցից ինձ ճանաչում է:

ՆՈՒՆԷ— Ոչոք չի ճանաչում, դու հանգիստ կաց: Մ'ս, գալիս են: (Նունէն սկսում է երգել, նրանք մտնում են եւ դռան մօտ կանգնում: Լեւոնը ընկնում է Նունէի զսրկերակը բժշկի նրժան: Նունէն ժամանակ առ ժամանակ նայում է նրանց, նրանք վախենում են: Երգը վերջանալուց յետոյ, Նունէն ծիծաղում է, նրանք ասլշում են):

ՆՈՒՆԷ — Մօրաբոյրս, խելագարութիւնից ինձ ազատեց այս պարոնը, այսինքն Լևոնը, որ

խնդրում է իմ ձեռքը և ես ընդունում եմ. իսկ դուք պարոն Փառնակէս...

ՓԱՌ.— Ի՞նչպէս, բայց տասը հազարը:

ԼԵՒ.— Ես վճարում եմ, պարոն Փառնակէս, խնդրում եմ վաղը ինձ մօտ շնորհ բերէք և ստանաք:

ՓԱՌ.— Հա... Բայց պատիւ ունիմ յայտնելու որ...

ՆՈՒՆԷ — Այդ յետոյ, իսկ այժմ...

(Նունէն Փառնակէսին ձեռքերով ըլծ է ցոյց տալիս: Նատալիան ուրախացած է: Գրիգորը ծիծաղում է ղէպի Փառնակէսը, վերջինս կատաղած է եւ ասլշած: Պատկեր):

Վ Ո Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ՀԱՐԱԳՈՒԺԱԿ

Ն Ս Տ Ա Ր Ա Ն

Վարդիլի 1 արար. Խոյոսովի

Թարգմ. Գ. Ր. Ա. Ե. Տ. Ե. Ա. Ն.

Настоящая пьеса, подъ заглавіемъ „Ро-
ковая скамейка“, перев. Гр. Аветяна, разрѣ-
шена Намѣстникомъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКА-
ГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ, для предста-
вленія на сценахъ края (Отзывъ Канцеля-
ріи за № 23728—908.

17 Ноября 1908 г. г. Тифлисъ

И. Д. Предсѣдателя Комитета Д. Колобовъ

Секретарь А. Гусевъ

Ա Ն Ձ Ի Ն Ք

ԴՄԻՏՐԻՅ ԼԱԻՐԵՆՏԻԵԻԻՉ ԽՕԽՐԵԱԿՈՎ, ծերունի,
ճաղատ գլխով, փայտ է գործածում
և մի ոտքը դողացնում է

ՆԱՏԱԼԻԱ ԻՎԱՆՈՎՆԱ, երիտասարդ տիկին, հագ-
նւած է շքեղ, վերաբերուի տակ փոքրիկ,
վարդագոյն բանտ ունի

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՎԱՍԻԼԵԻԻՉ ԽՕԽՐԵԱԿՈՎ, երիտա-
սարդ ոմն, հագնւած է նոր տարազով
ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆ ՍԵՐԳԵԵԻԻՉ ՍԼԻՎԻՆ, երիտա-

սարդ պարոն, հագած է մաքուր շոր
ՊԵՐԵՊԵՏՈՒԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ ՊԵՏՈՒՆՈՎԱ, հաստ
ոմն, միջին տարիքով, կրծքին կարմիր
բանտ

ԿԼԵՕՊԱՏՐԱ ՎԱԼԵՆՏԻՆՈՎՆԱ ԶԵՖԻՐՈՎԱ, պա-
ռաւ օրիորդ, կրծքին կանաչ բանտ

Ամառային այգի է: Հանդիսականներից ծախ-
նատարան, որի յետեւ յունական մի աստածու-
հու արձան: Վարագոյրը քացեղիս քեմը դա-
տարկ է:

ՏԵՍԻԼ 1

ՍԼԻՎԻՆ, փոքրից ԴՄԻՏՐԻՅ ԼԱԻՐԵՆՏԻԵԻԻՉ

ՍԼ.—(արագ մտնելով աջից)— Կարծեմ, չեմ
ուշացել: (Ժամացոյցին նայելով)— Դեռ ժամը
12 և կէսն է, իսկ Լիզան խոտացել է այստեղ
գալ ժամը մէկ և կէսին: Մի ժամ պիտի սպա-
սեմ, շատ շտապեցի: (գրպանից լուսանկար հա-
նելով) Սիրելիս, Թանկագինս, ինչ հրաշալի բան
է Փօտոգրաֆիան, նայիր, կարծես, կենդանի
լինի, տես մինչև անգամ ձախ թշի վրայի խալն
էլ կայ (համբուրում է լուսանկարը) սիրելիս, սի-
րելիս... (Ժամացոյցին նայելով) Օ՛խ, միայն 2
րոպէ անցաւ, որքան դանդաղ է անցնում ժա-
մանակը, էհ, նստեմ և սպասեմ, կարելի է նա
նշանակւած ժամանակից վաղ գայ: (նստում է
եւ լուսանկարով զբաղւում)

ԴՄ. ԼԱԻ.—(մտնելով աջից)—Լաւ զբօսանք կատարեցի, այժմ կարելի է և հանգստանալ: Շատ դուր է գալիս ամառային այգին ինձ—գաւառացուս, բայց շատ զարմանալի է, որ ոչ մի հատ սունկ չի բնութւմ այստեղ, ճիշտն ասեմ ձեզ, ամբողջ օրը և ոչ մի հատ էլ չը գտայ, այնքան փնտռեցի: (մտնելով Սլիվինին, քաղաքավարութեամբ քարճրացնում է գլխարկը)—Ներեցէք, այս տեղը բռնած չէ:

ՍԼ.—(Լուսանկարը թագցնելով, սրտնեղած)—Կարծեմ, ինքներդ էլ տեսնում էք, որ բացի ինձնից ոչ ոք չէ նստած:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Խոնարհաբար շնորհակալ եմ: (նստում է ոտը դողդողացնելով, հանում է թաշկինակը եւ ծաղատ գլուխը սրբում)—Այսօր սառսափելի շոգ օր է, ճիշտն ասեմ ձեզ:

ՍԼ.—Սրան էլ, այս ցանցառին ի՞նչ սատանայ բերեց: (փոքրիկ լուծիւն, որի ժամանակ Դմիտրիյ Լաւրենտիւիչը ցանկանում է խօսել եւ չի վճռում այդ քայլն անելու, Սլիվինը շարունակ դէպի աջ է նայում եւ անհանգստութեան նշաններ ցոյց տալիս. Դմիտրիյ Լաւրենտիւիչը հանում է զրպանից մի լրագիր եւ ցոյց տալով իբր կարդում է, յետեւում է աչքերով Սլիվինին)

ՍԼ.—(ժամացոյցին նայելով)—Մէկից քառորդ պակաս, նա ամեն ըոպէ կարող է գալ: Զէ, մի սրան տեսէք, նստել է յանդգնաբար և

գնալու մտադրութիւն չունի ամենեւին:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(վերջապէս համարձակելով խօսել, մօտենում է նրան)—Ներեցէք, որ անծանօթ լինելով համարձակուում եմ, ճիշտն ասեմ ձեզ...

ՍԼ.—Ի՞նչ էք ցանկանում դուք:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ներեցէք, դուք հաւատո՞ւմ էք հօմէօպատիային:

ՍԼ.—(զարմացած) Հօմէօպատիայի՞ն:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Այո, ճիշտն ասեմ ձեզ, հօմէօպատիային: Դուք, կարծեմ, հիւանդ էք, չէ՞ք ցանկանալ արդեօք... (զրպանից հանում է անգոյն հեղուկով մի սրւակ) կարմիր էլէքտրականութիւն, ճիշտն ասեմ ձեզ, օգնում է համարեա թէ բոլոր հիւանդութիւնների ժամանակ: (մի ուրիշ սրւակ հանելով)—Իսկ այս, ճիշտ ասեմ ձեզ, դեղին էլէքտրականութիւն է: Դեղին էլ չէք ցանկանում:

ՍԼ.—Ո՛չ:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(սրւակները թագցնելով)—Ի՞նչ դուր: Ճիշտն ասեմ ձեզ, շատ իզուր:

ՍԼ.—Ի՞նչ է կպել ինձ սա: (ժամացոյցին նայելով)

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ճիշտն ասեմ ձեզ, ես գաւառացի եմ, թոյլ տւէք ներկայանալ. Դմիտրիյ Լաւրենտիւիչ Խօխրեակով, Տամբովի կալւածատէր:

ՍԼ. — Խօխրեակո՞վ:

ԴՄ. ԼԱԽ. — Բոլորովին ճիշտ է, Խօխրեակո՞վ: Ճիշտն ասեմ ձեզ. ես ամուսնացել եմ երիտասարդի հետ, ամուսնացել եմ ուղիղ մի տարի, 2 ամիս և 14 օր առաջ: Դէ ի հարկէ հասկանալի է, երիտասարդ կին է, ցանկանում է պարել, զւարճանալ և այլն... Իսկ ես չեմ կարող, ճիշտն ասեմ ձեզ, չեմ կարող, որովհետեւ իմ ոտը... ա՛յ... (ըղղացնում է) Նատաշան էլ ինձ ասում է... իմ կինը Նատալիա Իւանովնա է, ճիշտն ասեմ ձեզ: Ահա Նատաշան ինձ ասում է. «հայրիկ, ինչո՞ւ չը գնանք Պետերբուրգ, կը բժշկես հօմէօպատիայով, ասում է, հօմէօպատիան շատ է օգնում»: Դէ, իհարկէ միջոց ունիմ, ինձ օգուտ, իսկ Նատաշին զւարճութիւն: Վճռեցինք, ճիշտն ասեմ ձեզ և եկանք Պետերբուրգ: Դիմեցի մի հօմէօպատ բժշկի, ահա նա էլ ինձ այս դեղերը տւեց. կարմիր, կանաչ և դեղին էլէքտրականութիւն և հօմէօպատիական կաթիլներ 6 տեսակի: Կարմիրը պէտք է ընդունել առաւօտեան անօթի, դեղինը...

ՍԼ. — (խօսքը կտրելով) Դուք ասում էք, որ ձեր ազգանունը Խօխրեակո՞վ է: Վլադիմիր Խօխրեակո՞վը ձեր ազգականը չէ:

ԴՄ. ԼԱԽ. — Վօլօգեա Խօխրեակո՞վը, այո՞, ես նրա քեռին եմ, այսինքն ոչ բոլորովին քեռին, ճիշտն ասեմ ձեզ, նրա հայրը իմ մօրա-

քրոջ աղջկայ հօրեղբօր որդին է: Ասենք միևնոյն է, ճիշտն ասեմ ձեզ, ես նրան սիրում եմ որդուս նման: Երեք տարի է չենք տեսնել. նա այն ժամանակ գնաց Մօսկւայից և մինչև անգամ հարսանիքիս էլ ներկայ չէր:

ՍԼ. — Նա այժմ այստեղ Պետերբուրգումն է:

ԴՄ. ԼԱԽ. — Միթէ Պետերբուրգումն է: Լաւ սիւրպրիզ է, ճիշտն ասեմ ձեզ:

ՍԼ. — Ես նրա բարեկամն եմ — Սլիվին:

ԴՄ. ԼԱԽ. — Շատ ուրախ եմ:

(Մէկ-մէկու ձեռք են սեղմում)

ՍԼ. — Դուք կարելի է հետաքրքրու՞մ էք նրա հասցէն իմանալ:

ԴՄ. ԼԱԽ. — Շատ կը պարտաւորացնէք:

ՍԼ. — Պօնտանկա, համար 56 տունը. եթէ ուզում էք նրան տեսնել, նա այս բոլէին տանը կը լինի: (Ժամացոյցին նայելով) Երկուսի քառորդն է, նա այս բոլէին տանն է և սուրճ է խմում: Այսօր տօն է, նա տանն է, իսկ միւս օրերը նա ծառայութեան է գնում:

ԴՄ. ԼԱԽ. — Ահա թէ ի՜նչ, Վօլօգեան ծառայում է:

ՍԼ. — Ինչպէս չէ, նա ծառայում է պարտքեր վճարելու կօմիսիայում:

ԴՄ. ԼԱԽ. — Պարտքեր վճարելու կօմիսիայում: Ասացէք խնդրեմ, կը նշանակի բոլորովին լըջացել — խելօքացել է: Շատ շնորհակալ եմ,

Թռչում եմ: (Դժարութեամբ քարձրանում է, քայց չի կարողանում մի քայլ անել) Ա՛խ...

ՍԼ.—Ի՞նչ պատահեց:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ոտքս, ոչինչ, կանցնի: Այդ պատահում է, բարի եղէք, բոթեցէք մէջքիս, եթէ միայն չի դժւարացնի ձեզ այդ, ճիշտն ասեմ ձեզ:

ՍԼ.—Ուրախութեամբ: (Թեթեւ ընթում է նրան)

ԴՄ. ԼԱԻ.—(գնալով) Շնորհակալ եմ: Գնացի... (գնում է ծախ, մեծ շրջան անելով ընտիր վրայ)—Ցտեսութիւն, շատ դօշաղ եմ, միայն ճիշտն ասեմ ձեզ...

ՍԼ.—Փառք Աստծոյ, վերջապէս ազատւեցի: Եւ ժամանակն էլ է. այս բոլորին կը գայ իմ Լիզան: (գնում է խորքը եւ նայում է ծախ)

ՏԵՍԻԼ 2

ՎԱՍԴԻՄԻՐ ՎԱՍԻԼԵՒԻՉ

ՎԼ. ՎԱՍ.—(մտնելով անից եւ նստելով) Ես առաջինն եմ: Իմ ապագայ հարսնացուներիցս դեռ ոչ ոք չը կայ: (Սլիվինին տեսնելով) Կօստեա, այդ դձեռն, ի՞նչ ես շինում այստեղ, բարե...

ՍԼ.—(առաջ) Բարե, բարե... Լսիր, Վօլօդեա, գնա այստեղից:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Այդ ի՞նչ նորութիւններ են: Ինչո՞ւ:

ՍԼ.—Այնպէս, հարկաւոր է:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ինքդ գնա:

ՊԼ.—Քո քեռին այստեղ է—Պետերբուրգում: Ես նրան ասացի, որ դու ծառայում ես պարտքեր վճարելու կօմիսիայում: (ծախն է նայում)

ՎԼ. ՎԱՍ.—Սրամիտ չէ: Ի՞նչ քեռի:

ՍԼ.—Դմիտրիյ Լաւրենտիևիչ է, ինչ է... (նայում է)

ՎԼ. ՎԱՍ.—Դմիտրիյ Լաւրենտիևիչը, անի, յիշում եմ, ծերո՞ւկը, և որտեղի՞ քեռի է նա:

ՍԼ.—Միևնոյն է, ես նրան քեզ մօտ ուղարկեցի, երևի նստած քո սենեակում՝ քեզ է սպասում: (նայում է)

ՎԼ. ՎԱՍ.—Է՛հ, թո՛ղ, որքան քէֆը տալիս է, սպասի: Այդ ի՞նչ է, շարունակ այն կողմն ես նայում:

ՍԼ.—Լսիր, գնա այստեղից, խնդրում եմ: Այս նստարանի վրայ ես մի օրիորդի հետ տեսակցութիւն եմ նշանակել:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ես էլ եմ տեսակցութիւն նշանակել, միայն ոչ թէ օրիորդի, այլ միանգամից 3 այլրի տիկիներին հետ և ամեն մէկի հետ մի մի ժամ յետոյ:

ՍԼ.—Լսիր, դու կատակ ես անում, իսկ ես

կատակները գլուխ չունիմ,

Վլ. ՎԱՍ.—Ամենեին էլ կատակ չեմ անում,
այդ մի ամբողջ պատմութիւն է: Լսիր...

ՍԼ.—Միայն կարճ կապիր, աղաչում եմ
քեզ, հինգ բառից կը լրանայ...

Վլ. ՎԱՍ.—Ես վճռել եմ ամուսնանալ ըստ
յայտարարութեան, այժմ այդ մօդա է, իսկ ես
—դու այդ գիտես, չեմ ուզում մօդայից հետ
մնալ: Եւ յետոյ ո՞վ գիտէ ինչ է կարող պատա-
հել:

ՍԼ.—Կարճ, կարճ... (ժամացոյցին նայելով:
Այս տեսարանի ժամանակ նա շարունակ նայում
է ժամացոյցին եւ ձախ կողմը)

Վլ. ՎԱՍ.—Զգուշութիւն էր հարկաւոր, դրա
համար էլ ես յայտարարութիւններ տւի լրագր-
ների մէջ այս տեսակի: Վա՛ր երիտասարդ պա-
րոն, մի շատ լուրջ գործի համար ցանկանում է
ծանօթանալ երիտասարդ այրի կնոջ հետ, որ ու-
նի սիմպատիկ արտաքին և դրամագլուխ: Պա-
տասխանները ուղարկել ըստ պահանջի, լրագրի
համար 666 անդորրագիրը ցոյց տւողին»:

ՍԼ.—Ուղիղ մէկ և կէս ժամ է:

Վլ. ՎԱՍ.—Երեք օրւայ ընթացքում ես
ստացայ հարիւր ութսուն և երեք նամակ, այդ
նամակներից առաջին անգամայ համար ես ըն-
տրեցի երեքը, և այդ երեք այրի սիրուն տի-
կիներին նշանակեցի տեսակցութիւն այստեղ,

ամարային այգու այս նստարանի վրայ: Մէկը
պիտի գայ ժամը մէկ և կէսին, միւսը երկու և
կէսին, իսկ երրորդը—երեք և կէսին:

ՍԼ.—Ի՞նչպէս պիտի ճանաչես նրանց:

Վլ. ՎԱՍ.—Առաջինը պէտք է լինի կրծքին
կպցրած մի բանտ, որ կարմիր գոյն պիտի ու-
նենայ, երկրորդը—կանաչ, իսկ երրորդը—վար-
դագոյն: Իսկ ես անձանանչելի պիտի մնամ,
մինչև որ գրպանիցս մի լրագիր չը հանեմ և
սկսեմ կարդալ: Այդ մեր նշանը պիտի լինի, որ
կը նշանակի թէ ես եմ ծանօթանալ ցանկացողը:
Ահա ես էլ կը նայեմ, եթէ տեսայ, որ մի ան-
ճոռնի ռեխով կին է, ի հարկէ լրագիրը չեմ հա-
նի: Լաւ եմ հնարել, չէ՞: Տեսար, Կոստեա, որ
այժմ դո՛ւ ինձ պէտք է զիջես նստարանը:

ՍԼ.—Ոչ մի պայմանով:

Վլ. ՎԱՍ.—Լսիր, այդ խոզու...

ՍԼ.—(նայելով ձախ)—Նա է... (արագ վեր
է թռչում եւ գլխարկը ծանապարհին, քարեւելու
հանելով, վազում դուրս)

Վլ. ՎԱՍ.—Դէ, պատերազմի դաշտը ինձ
մնաց: (գրպանը շօշափելով)—Տէր իմ Աստուծ,
իսկ լրագիր վերցնելը մոռացել եմ, վագեմ—զրա-
նեմ, ապա թէ ոչ բոլոր էֆֆէկտը կը կորչի:
(արագ վազում է աջ)

ՏԵՍԻԼ 3

ՊԷՏՈՒՆՈՎԱՆ, յետոյ ԴՄԻՏՐ. ԼԱԻՐԵՆՏԻԵԻԻԶ

ՊԷՏ.—(մտնում է աշից եւ մօտենում նստարանին) Հինգերորդ նստարանը... Այստեղ է: (նստում է) Զարմանալի է, որ նա դեռ ևս չէ եկել, այդ ինձ դուր չէ գալիս:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(մտնելով ճախից մօտենում է աւանսցենային)—Որպիսի անախորժ դիպածք, ճիշտն ասեմ ձեզ, գնալուց մոռացայ Վօլօգեայի հասցէն: Երբ այգումն էի՝ յիշում էի, մինչև անգամ սունկ էի փնտռում, էլի յիշում էի, դուրս եկայ այգուց, կառք նստեցի—յիշում էի, գնում էի—յիշում էի, բայց յանկարծ կառքը կպաւ մի քարի, վեր թռայ կառքի մէջ և... մոռացայ հասցէն, այսինքն թէ փողոցի անունը և թէ տան համարը, ճիշտն ասեմ ձեզ: Ոչինչ, հանգստանամ մի քիչ: (մօտենալով նստարանին)—Ներեցէք, տիրուհի, այս տեղը բռնած չէ:

ՊԷՏ.—Իսկ դուք ի՞նչ էք կարծում:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ճիշտն ասեմ ձեզ, ես... (չը վերջացնելով խօսքը, նստում է նստարանի միւս ծայրին, կողմ) Կարծես, շատ բարկացկոտ տիկին է... (սրբում է ծաղատ գլուխը թաշկինակով)

ՊԷՏ.—(կողմ) Սրան էլ ի՞նչ սատանան բերեց այստեղ: (նրան հետազօտելով) Մի գուցէ սա է յայտարարութիւն տուող պարոնը... ճիշտ գիտէ,

սա է պսակւել ցանկանում այրիի վրայ, նայիր ինչ ճաղատն է, ասենք եթէ նա ունևոր և համեստ պարոն է, ինչո՞ւ չը գնալ նրան, շուտով կը մեռնի և կարողութիւնը կը թողնի: Ինձ նրման 5 զաւակ ունեցող այրուն շատ էլ մտածելը ձեռնառն չէ, փորձենք... (հազալով, կամաց կամաց նրան է մօտենում, կրծքի քանտը ուղղելով) Զէ, կարծես նա չէ, բանտին վրայ էլ ուշադրութիւն չի դարձնում: Ո՛չ, նա չէ:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(հանում է գրպանից մի լրագիր եւ սկսում է կարդալ վերջին երեսից)

ՊԷՏ.—Նա է, նա է... լրագիր հանեց... կը նշանակի ես նրան դուր եկայ: Ի՞նչ կայ որ, նա դեռ այնքան էլ ծեր չէ, արտաքինն էլ բաւականին սիմպատիկ է: Բայց ինչո՞ւ նա չէ խօսում, ի՞նչ, որքան համեստն է: Ամուսինը միշտ պէտք է համեստ լինի և կնօջիցն էլ վախենայ: (աւելի մօտ է քաշում, հազում է եւ շարժում քանտը, փոքրիկ լուծիւն) Լսեցէք, ի՞նչպէս է ձեր անունը...

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ի՞նչ:

ՊԷՏ.—Ինչ նորութիւններ կան լրագրում:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ես տիրուհի, միայն յայտարարութիւնները կարդացի, ես միշտ այդպէս եմ աւանում, նրանք աւելի հետաքրքիր են:

ՊԷՏ.—(կողմ) Նա է, նա... յայտարարութիւն ասաց, նա ակնարկում է: (մօտենալով) Իհարկէ յայտարարութիւնները լրագրի ամենահե-

տաքըքըր մասն են: Ընտանեկան պիտոյքները համար շատ բան կարելի է գտնել, նամանաւանդ եթէ տանտիկինը լաւն է, համեստ, աշխատասէր... Այո, տանտիկնութիւնը և ընտանեկան կեանքը շատ մեծ բան է:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Ծիշտն ասեմ ձեզ, ես...

ՊԷՏ.— (նրա խօսքը կտրելով) Ի՞նչը կարող է ընտանեկան կեանքից քաղցր լինել:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Ես ձեզ հետ լիովին համաձայն եմ: Ծիշտն ասեմ ձեզ, ես...

ՊԷՏ.— Ծիշտ չէ: Ա՛խ, և ես այրի եմ...

ԴՄ. ԼԱԻ.— Ասացէք խնդրեմ:

ՊԷՏ.— Իմ միակ բաղդաւորութիւնը իմ հինգ զաւակներն են: Իսկական հրեշտակներ... Ի հարկէ եթէ գտնէր մի տղամարդ, որը ցանկանար, այսպէս ասած, տաքանալ իր ամբողջ կեանքի ընթացքում իմ կրծքի վրայ՝ ես նրան կը պաշտէի, ձեռներիս վրայ ման կածէի: Ես այնպէս հիանալի կօտեմաներ եմ պատրաստում, այնպէս լաւ դեղ գիտեմ ընկմատիղմի դէմ, որ...

ԴՄ. ԼԱԻ.— Տիրուհի, ձիշտն ասեմ ձեզ, ես...

ՊԷՏ.— Ինչո՞ւ ստել և կեղծել: (Բոլորովին նրան մօտենալով)

ԴՄ. ԼԱԻ.— Տիրուհի, ինձ բոլորովին վայր չեցեցիք նստարանից:

ՊԷՏ.— Բոլորը մէկ է, մէկ-մէկու հաւանե-

ցինք: Ես Պերեպէտուա Պետրովնա Պէտուխովան եմ, ես այրի եմ... Ի՞նչ է ձեր անունը: Այն դժուար էր յայտարարել: Ես համաձայն եմ:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Ի՞նչ յայտարարութիւն: Ի՞նչին էք դուք համաձայն: Ծիշտն ասեմ ձեզ, ես...

ՊԷՏ.— Ա՛յ, այրու վերաբերեալ և անձամբ տեսնելու առիթով: Ի հարկէ, ես դրամագլուխ չունեմ, բայց դրա փոխարէն լաւ տանտիկին եմ, իսկ այդ մի բան արժէ, չէ:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Ոչինչ չեմ հասկանում:

ՊԷՏ.— Էլ ինչո՞ւ պարզախօս չը լինինք, ցանկանում էք պսակել ինձ հետ:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Պսակել... Ծիշտն ասեմ ձեզ, ես արդէն ամուսնացած եմ, մի տարի, երկու ամիս և տասն և...

ՊԷՏ.— (ըստ ճշմարտանշանի) Ամուսնացած էք... Դուք ամուսնացած էք, ուրեմն այդ ի՞նչ է, յարգելի պարոն, ծիծաղում էք ինձ վրայ:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Տիրուհի, ես...

ՊԷՏ.— Կարծում էք, որ ես անպաշտպան մի կին եմ, որ ինձ ոչ ոք չի օգնի:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Ծիշտն ասեմ ձեզ...

ՊԷՏ.— Կապիկ, քաւթառ:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Տիրուհի... (ուզում է վեր կենալ)

ՊԷՏ.— Մզած կիտրոն, փալաս:

ԴՄ. ԼԱԻ.— Տիրուհի:

ՊԷՏ.— Զգուշ (թքում է եւ գնում):

ԴՄ. ԼԱԻ.—(քարճրանալով) Ես... ես... ճիշտ
աս էլ չի շարժուում. (նստում է, ծակատը սր-
քելով, թագցնելով լրագիրը) Խելագար կին, հան-
գստանալ չեմ կարող... և ի՞նչ փախա եմ ես,
ճիշտն ասեմ ձեզ: Այս ի՞նչ տարօրինակ հասա-
րակութիւն է այս Պետերբուրգում: Չէ, ընդու-
նեմ կարմիր էլէքտրականութիւնից, որ մի քիչ
հանգստանամ: (հանում է սրակը եւ քիչ խմում)

ՏԵՍԻԼ 4

ԴՄԻՏՐ. ԼԱԻԲԵՆՏԻԵԻԶ և ԶԵՖԻՐՈՎԱ.

ԶԵՖ.—(դուրս գալով աջից). Ա՛խ, ինչպէս
խփում է սիրտս, տեսակցութիւնը նշանակեալ
է հէնց այս նստարանի վրայ, ես ինքս էլ չեմ
հասկանում, ինչպէս կարողացայ վճռել այսպիսի
քայլ անել—գալ տեսակցութեան ըստ յայտարա-
րութեան: Ա՛խ, որքան ամաչում եմ: (ծածկում
է ծնոքերով երեսը) Կարծում եմ այդ գաղ-
տնի պարոնը չի տրտնջի, եթէ իմանայ որ ես
այրի չեմ, այլ օրիորդ: Ի՞նչ հարկաւոր է նրան
անպատճառ այրի—չեմ հասկանում: Կարծեմ մի
քիչ շտապեցի,—նստեմ. սպասեմ: Ու՛ֆ, ինչ որ
տգեղ ծերուկ է, անպատճառ պիտի խանդարի
մեզ: (մօտենալով նստարանին)—Կարճեմ եմ ես
էլ նստել:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(փոխանակ պատասխանելու, ինչ

որ ծայն է հանում). Աւելի լաւ է լռեմ, ապա թէ
ոչ էլի կը վիրաւորեն: Ափսոս, կնօջա խօսք տւի
այստեղ սպասել, ապա թէ ոչ վաղուց տուն
կերթայի:

ԶԵՖ.—(կողմ) Չէ, սա գնալու մտադրութիւն
չունի, ինչպէս երևում է: Չեմ հասկանում, ին-
չու սիրահարւածների համար առանձին նստա-
րաններ չեն շինում, որոնց վրայ ուրիշները չը
կարողանային նստել: Ի՞նչ հրաշալի միտք. մի
գուցէ սա «նրա» հայրն է, և «նա», իբրեւ խո-
նարհ որդին, երևի ուղարկել է հօրը ծանօթա-
նելու իւր ապագայ նշանածի հետ: (հազում է
եւ կրծքի ըանտը շտկում) Եթէ նրա հայրն է,
երևի իսկոյն լրագիր կը հանի գրպանից:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(կողմ) Կարծեմ, այս խրտուիւ-
կը ցանկանում է խօսակցել ինձ հետ, ինչպէս
չէ, կը սպասես հոգիս, աւելի լաւ է, լրագիրս
կը կարդամ: (լրագիրը հանում է գրպանից եւ
սկսում կարդալ)

ԶԵՖ.—(կողմ) Նա է, նա, հայրն է... լրա-
գիր հանեց: (քարճր) Ա՛խ... (ընկնում է նստա-
րանի մէջքի վրայ)

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ի՞նչ պատահեց ձեզ:

ԶԵՖ.—Ա՛խ...

ԴՄ. ԼԱԻ.—Դուք լաւ չէք զգում ձեզ:

ԶԵՖ.—Օ՛խ...

ԴՄ. ԼԱԻ.—Այս էլ բեզ մի նոր դժբաղդու-

Թիւն: Աչքերը փակում է: Մեռաւ:

ՁեՖ.—Ա՛խ...

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ո՛չ, դեռ, կարծեմ, կենդանի է: (սրահը հանելով) Խմեցէք, կարմիր էլէքարակահունքիւն է. խմեցէք: (ընթացին է խցկում սրահը, որ կարմիր գոյն ունի)

ՁեՖ.—Շնորհակալ եմ: (թոյլ ծայնով) Ես միայն հոտ կը քաշեմ... խմելու կարիք չունեմ, միմիայն հոտ քաշել է հարկաւոր... Ես շատ թոյլ արարած եմ: (ընկնում է Դմիտրի Լաւրենտիւսի շինքի երկու ծնոքն էլ)

ԴՄ. ԼԱԻ.—(վահեցած)—Ի՞նչ պատահեց ձեզ: Ա՛յ, էլէքարակահունքիւնը թափեցիք:

ՁեՖ.—Ա՛խ, որքան դուք բարի էք... հաւատացէք, թոյլ, անպաշտպան օրիորդը կարող է գնահատել ձեր բարութիւնը և զթասրտութիւնը:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(յետ յետ քաշւելով)—Թոյլ տըւէք, տիրուհի, ճիշտն ասեմ ձեզ...

ՁեՖ.—(կրքով)—Լսեցէք, ես մեղաւոր չեմ, որ այրի չեմ, այլ օրիորդ:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ձեզ ոչ ոք էլ չի մեղադրում: Միայն թէ ճիշտն ասեմ ձեզ, չեմ հասկանում, ինչո՞ւ էք դուք ինձ յայտնում, որ դուք այրի չէք, այլ օրիորդ:

ՁեՖ.—Բայց միթէ այդ ձեզ համար միևնոյն է:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ճիշտն ասեմ ձեզ, բոլորովին

միևնոյն է:

ՁեՖ.—(ուրախ) Ճշմարիտ... Ա՛խ, որքան ես ուրախ եմ: Իսկ ձեր որդի՞ն:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ո՞ր որդուն: Ես, տիրուհի, ոչ մի զաւակ չունեմ:

ՁեՖ.—(խորամանկ) Ո՛չ, ունիք:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Իսկ ես ասում եմ, որ ոչ:

ՁեՖ.—Իսկ ես կարծում եմ որ ունիք:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Թոյլ տւէք ինձ աւելի լաւ իմանալ, ճիշտն ասեմ ձեզ, ես պսակւած եմ ընդամենը մի տարի, երկու ամիս և տասնհնորս օր... շատ կարելի է որ որդի կունենամ, բայց առայժմ չունիմ:

ՁեՖ.—Ուրեմն ինչո՞ւ էիք լրագիր կարդում:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ի՞նչպէս, Պետերբուրգում միթէ միայն զաւակ ունեցողներին է թոյլատրւում լրագիր կարդալ: Ես չը գիտէի այդ յիմար օրէնքը:

ՁեՖ.—Ա՛խ ինչո՞ւ էք չարչարում իմ դրժբազդ սիրտը: Դէ, խոստովանեցէք, դուք որդի ունիք թէ չէ:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Սա էլ ի՞նչ է կալել: Ո՛չ, ոչ և ոչ: Եղբորորդի, ճշմարիտ է ունեմ:

ՁեՖ.—(նրան մօտենալով) Եղբորորդի:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Այո, Վօլոդեան:

ՁեՖ.—(աչքերը խաղաղեցնելով)-Վօլոդեմար... Ինչ հրաշալի անուն է: Ա՛խ...

ԴՄ. ԼԱԻ.—Առէք, կանաչ էլէքարակահունքիւնից խմեցէք:

ՁեՖ. — Հարկաւոր չէ:

ԴՄ. ԼԱԻ. — Դուք իմ եղբորորդու հետ ծանօթ էք:

ՁեՖ. — Դժբաղդաբար ոչ, բայց շատ եմ ցանկանում, ասացէք, նա շիկահէր է, թխադէմ... Ի՞նչ գոյնի են նրա աչքերը... (մ'օտենալով)

ԴՄ. ԼԱԻ. — (կողմ) Ձէ, սա ինչ որ խելագար է: (նրան) Դեղին էլէքտրականութիւնը չէ՞ք ցանկանալ:

ՁեՖ. — Հարկաւոր չէ: Լսեցէք, ես գողում եմ, եթէ յանկարծ նա ինձ չը հաւանի...

ԴՄ. ԼԱԻ. — Ո՞վ:

ՁեՖ. — Ձեր որդին:

ԴՄ. ԼԱԻ. — Ասացի ձեզ, որ ես որդի չունիմ:

ՁեՖ. — Միևնոյն է, ձեր եղբորորդին, վօլդեմարը: Միայն ձեզ մի բան կասեմ, նա ի հարկէ շնորհիւ իւր գեղեցկութեան, կարող է գտնել աւելի գեղեցիկ և երիտասարդ կին, քան ես եմ, բայց երդուում եմ ձեզ, որ այն աղջիկը չի սիրիլ նրան այնպէս խանդավառ կըքով, խելագար սիրով, ինչպէս ես: Ասացէք, խնդրում եմ նրան այդ ամենը:

ԴՄ. ԼԱԻ. Իմ եղբորորդին, որքան ինձ յայտնի է, ճիշտն ասեմ ձեզ, բոլորովին էլ մտադիր չէ պսակելու:

ՁեՖ. — Ուրեմն այդ նա չէ, այլ դուք էք...

(ամաչկոտ) Ախ, ես որքան ամաչում եմ... (երեսը ծածկում է)

ԴՄ. ԼԱԻ. — Ես ի՞նչ:

ՁեՖ. — Որ յայտարարել էք:

ԴՄ. ԼԱԻ. — Ի՞նչ եմ յայտարարել:

ՁեՖ. — Այրիների մասին: Ճիշտ է, ես այրի չեմ, դեռ օրիորդ եմ, բայց դուք արդէն այդ ինձ ներեցէք, այնպէս չէ: Եթէ դուք, ճշմարիտ, ցանկանում էք պսակել... այն ժամանակ ես... ախ, որքան ամաչում եմ: (ծածկում է ձեռքերով երեսը)

ԴՄ. ԼԱԻ. — (շարացած) Բաւական է: Ես ոչ մի յայտարարութիւն չեմ տւել և լսում է՞ք, պրսակելու էլ ցանկութիւն չունեմ, որովհետեւ ես արդէն վաղուց պսակւած եմ, այսինքն մի տարի, երկու ամիս և տասնևչորս օր առաջ, ճիշտն ասեմ ձեզ:

ՁեՖ. — Պսակւած էք: (վեր թռչելով) Ուրեմն ի՞նչպէս համարձակեցիք ծիծաղել վրաս: Այդ տգեղ է, ստորութիւն է, հասկացա՞ք... զգուշի, քաւթառ ծերուկ (արագ դուրս է վազում)

ԴՄ. ԼԱԻ. — Ո՛չ, այդ արդէն չափից դուրս է, ճիշտն ասեմ ձեզ: Երկրորդ անգամ միևնոյնը... (գնում է) Ձէ, ոտքերս իրան-իրան են գնում: (գնում է ձախ, մեծ շրջան անելով) Ո՛չ, ես, ես այդպէս չեմ թողնի, ես նրան ոստիկանա-

տունն կուղարկեմ, ճիշտն ասեմ ձեզ, դատարան քարշ կը տամ:

ՏԵՍԻՒԼ 5

ՆԱՏԱԼԻԱ ԻՎԱՆՈՎՆԱ և ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՎԱՍԻԼԵՒԻՉ

(Նատալիա Իվանովնան արագ մտնում է աջից, մի քանի քայլ նրանից հեռու Վլադիմիր Վասիլևիչը նրան հետևում է: Կանգնում են առանց նայում—Նատ. Իվանովնան ծախ, իսկ Վլադիմիր Վասիլևիչը աջ)

ՆԱՏ. ԻՎ.—(կողմ) Ո՛հ, որքան յանդուգն են այստեղ—Պետերբուրգում տղամարդիկ: Այս պարոնը քանիերորդ անգամն է՝ հետևում է ինձ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Երբորդ անգամն է հանդիպում եմ այս սիրուն տիկնոջը և չեմ համարձակում խօսել նրա հետ:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ես դիտմամբ պտտեցի ամբողջ այգու շորս կողմը, իսկ նա շարունակ հետևում է ինձ, որպիսի յանդուգնութիւն:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ո՞ւր է կորել իմ համարձակութիւնը, ես ինքս ինձ չեմ ճանաչում:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ես հաւատացած եմ, որ եթէ ես նստեմ այս նստարանի վրայ, նա էլ պիտի նստի: Ա՛յ, կը տեսնենք: (նստում է)

ՎԼ. ՎԱՍ.—Նստեմ թէ չը նստեմ: Է՛հ, ինչ լինելու է, թող լինի-կը նստեմ: (նստում է)

ՆԱՏ. ԻՎ. Տեսէք—նստեց: Ո՛հ, մի նայեցէք որպիսի յանդուգնութիւն է: Լաւ է որ գիտեմ, որ ամուսինս այստեղ այգու մէջ է և շուտով պիտի գայ, դրա համար էլ չեմ վախենում:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ի՞նչ աշիկներ են, ի՞նչ պարանոց... կարծես սիրահարւել եմ:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Սա այնքան տգեղ չէ, բայց որքան յանդուգն են այս տղամարդիկ: Եթէ ուզում է ինձ հետ ծանօթանալ, ես կարծում եմ նախ և առաջ պէտք է ծանօթանայ ամուսնուս հետ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ի՞նչ միտք. իսկ եթէ սա իմ այրիներիցն է: Նայենք ժամացոյցին... (նայում է) Երեքի քսան րոպէն է, ճիշտ երբորդ այրիի գալու ժամանակն է:

ՆԱՏ. ԻՎ. Տեսէք—սա այնքան յանդուգն է, որ կը սկսի մինչև անգամ ինձ հետ խօսակցել:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Մեր պայմանական նշանը ցոյց տանք: (Լրագիր է հանում զրպանից)

ՆԱՏ. ԻՎ. (Հիասթափւած) Է՛հ, սա լրագիր է սկսում կարդալ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Տեսնենք ինչ յաջողութիւն կունենամ: (Բացում է լրագիրը եւ սկսում է իւր թէ կարդալ)

ՆԱՏ. ԻՎ.—Լրագիր է կարդում, երևի յիմարի մէկն է:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Նա է, թէ նա չէ, ի՞նչ յիմար
դրութիւն է:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ինչ անտանելի շոգ է: (քացում
է վերարկուն, որի տակ նրեւում է վարդագոյն
քանաւը)

ՎԼ. ՎԱՍ.—Նա է, վարդագոյն բանտ ունի:
(Թողնում է լրագիրը եւ ցանկանում է խօսել)—
Իսկ եթէ յանկարծ նա չը լինի:

ՆԱՏ. ԻՎ.—(նրան) Ձը գիտէ՞ք այժմ ժամը
քանիսն է:

ՎԼ. ՎԱՍ.—(Ժամացոյցին նայելով) Տասն և
երեքի եօթանասուն չորս րոպէն է:

ՆԱՏ. ԻՎ.—(ծիծաղելով) Ի՞նչպէս:

ՆԱՏ.—ԻՎ. Այսինքն, ներողութիւն, եօթի
տասնեւերեք րոպէն... ո՛չ, ո՛չ... երկուսի քա-
ռորդը:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Երկուսի քառորդը—շնորհակալ
եմ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ներեցէք համարձակութեանս...
դուք, դուք սպասում էք... որ և է մէկին:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Այո, ամուսնու:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ապագայ:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ի՞նչպէս թէ ապագայ, ներ-
կայ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Իսկ ես կարծում էի դուք այ-
րի էք:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Այդ ինչո՞ւ, միթէ ես պառաւ
եմ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ի՞նչ էք ասում, ի՞նչ էք ասում
(կողմ) Այս նա չէ, այրիններից չէ: Ես բոլորո-
վին խելքս կորցրի, երկու խօսք ասել չեմ կա-
րողանում: Հաւատում էք դուք ճակատագրին:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ինչո՞ւ էք հարցնում:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Ես հաւատում եմ: Ինքը ճա-
կատագիրն է, որ մեզ անա երրորդ անգամն է
միմեանց հետ պատահեցնում է: Ինքը ճակա-
տագիրն է, որ ձեզ բերել է այս չարագուշակ
նստարանի մօտ... Այո, ես ճակատագրին հաւա-
տում եմ:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ձեմ հասկանում, ինչ գործ ու-
նի նստարանն այստեղ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Որովհետեւ ես կարծում էի, որ
դուք այրի էք:

ՆԱՏ. ԻՎ. Բան չեմ հասկանում: Կրկնում
եմ որ ես ամուսնացած եմ: Դուք ճակատագրին
էք հաւատում. իսկ իմ ամուսինը հօմէօպա-
տիային, նա շուտով այստեղ կը գայ, նրա հետ
ծանօթացէք:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Թող կը տամ:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ես արգելել չեմ կարող:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Լսեցէք, դուք կարող էք բա-
ժանել ձեր ամուսնուց:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Այդ ինչո՞ւ:

ՎԼ. ՎԱՍ.—Դուք չէ՞ որ նրան չէք սիրում:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Այդ ինչո՞ւ:

Վլ. ՎԱՍ.—Ո՛հ, դուք չէք կարող սիրել նրան:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Յամենայն դէպս ես նրան յարգում եմ: Ճշմարիտ է նա ինձանից շատ մեծ է, բայց...

Վլ. ՎԱՍ.—Խնդրում եմ, աղաչում եմ ձեզ, բաժանեցէք նրանից:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Դուք խելագարւել էք:

Վլ. ՎԱՍ.—Այո, դուք իրաւ էք ասում: Ես խելագարւել եմ, ես ինքս էլ չեմ հասկանում ինչ եմ ասում, ինչ եմ անում: (Նրա ձեռքը ընկնելով):

ՆԱՏ. ԻՎ.—Ի՞նչպէս էք համարձակւում:

Վլ. ՎԱՍ.—Մի բան միայն գիտեմ, որ ես սիրում եմ ձեզ: (համբուրում է նրա ձեռքը մի քանի անգամ):

ՏԵՍԻԼ 6

ՆՐԱՆՔ ԵՒ ԴՄԻՏՐԻՅ ԼԱԻՐԵՆՏԵԻԻԶ:

ԴՄ. ԼԱԻ.—(Մի փոքր ժամանակ լուռ նայում է այս տեսարանին) Կեցցէք, կեցցէք:

Վլ. ՎԱՍ. } (միասին) Դմիտրիյ Լաւրենտիևիչը
ՆԱՏ. ԻՎ. }

ԴՄ. ԼԱԻ.—Լաւ է, հաւանում եմ, ճիշտն ասեմ ձեզ, կը նշանակի դուք արդէն ծանօթացել էք:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Գիտեմ ինչ, սիրելիս:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Գիտեմ, գիտեմ, չէ, Վօլօդեա, բարեւ ըեզ... (համբուրում են)

ՆԱՏ. ԻՎ.—(կողմ) Այս ի՞նչ է նշանակում:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Տեսնում ես, Վօլօդեա, ինչ կին ունիմ, ինչո՞ւ չես շնորհաւորում:

Վլ. ՎԱՍ.—Սրտանց շնորհաւորում եմ, Դմիտրիյ Լաւրենտիևիչ, սրտանց...

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ի՞նչ Դմիտրի Լաւրենտիևիչ եմ ես քեզ համար, առաջւայ նման քեռի կոչիր ինձ:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Քեռի...

ԴՄ. ԼԱԻ.—(կնոջը) Մի նայիր, տես, ի՞նչ եղբօրորդի ունեմ: Այս ի՞նչ է, Վօլօդեա, ձեր Պետերբուրգում բոլոր կանայքն էլ խելագարներ են:

Վլ. ՎԱՍ.—Ի՞նչ է պատահել որ:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Ահա հէնց այստեղ, երկուսը նրանցից կպան ինձ, հայհոյեցին:

Վլ. ՎԱՍ.—(կողմ): Երեւի իմ այրիներն են եղել:

ԴՄ. ԼԱԻ.—Իսկ ես, ճիշտն ասեմ ձեզ, շատ եմ քաղցել, գնանք տուն:

Վլ. ՎԱՍ.—Ես ճշմարիտ չը գիտեմ...

ԴՄ. ԼԱԻ.—Նատաշա, խնդրիր Վօլօդեային:

ՆԱՏ. ԻՎ.—Վլադիմիր Վասիլևիչը ի հարկէ չի մերժիլ:

Վլ. ՎԱՍ.—(լուռ գլուխ է տալիս):

ԴՄ. ԼԱԻՐ.—Այլ և լաւ, ճիշտն ասեմ ձեզ:
 Վօլօդեա, թեւ տուր նատաշին, իսկ ես կամաց
 կը գամ ձեր հետեւից և սունկեր կը փնտռեմ
 ճանապարհին: (Վլադիմիր Վասիլեւիչը թերը տա-
 լիս է նատալիա Իվանովնային եւ գնում են աջ):
ԴՄ. ԼԱԻՐ.—(գլխարկը հանելով, թաշկի-
 նակով սրբում է ծաղատ գլուխը, յանկարծ ծնորը
 գլխի վրայ, մի տեղ կանգնեցնում է եւ սկսում
 շօշափել: Այս փնչ է, կարծես ճակատիս մի
 բան է դուրս գալիս, կարծես թէ պող լինի,
 պէտք է ճիշտն ասեմ ձեզ, բժշկին դիմեմ և
 խորհրդակցեմ նրա հետ, այո, շատ նման է պողի:
 (գնում է աջ):

Վ Ե Ր Ա Գ Ո Յ Ր

» Վերածնունդը, դրամա երեք արարուած. 35
 Մէրէ Շարլ, «Հիգրա», դրամա հինգ գործ. 50
 թարգմ. ֆրանսերէնից Վ. Փափաղեան
 Միրբո. Գործը գործ է պահանջում, կատ. 40
 երեք գործ. թարգմ. բնագրից Կ. Զալալեան
 » Ժօրժ Դանդէն կամ շփոթում ամուսինը, 40
 կատակ. երեք արար. թարգմ. Գ. Սունդուկեան
 » Կատակերգք. թարգմ. Նուպարեան 2 հատ. 5 40
 Մարիկ Լէօ Իւրայեան, դրամա մէկ գործ. 20
 Շէքսպիր, Արքայ Լիր, ողբ հինգ արար. 50
 թարգմ. Մասնեանցի
 » Մակբեթ, ողբերգ. հինգ արար. թարգմա- 50
 նեց Ս. Սալխասեանց
 » Վենետիկի վաճառականը, թատերադրու- 40
 թիւն հինգ ար. թարգմ անգ. Յ. Սան Մասնեան
 » Ինչպէս կուգէք . . . 50
 » Օտէլլօ, ողբեր. 5 արար. Շէքսպիրի կեն- 60
 սագր. Թ. Ս. Սուլխանեանց
 Շիլլեր Աւագակներ, ողբերգութ., գերմ. 50
 թարգմանում. Փ. Վարդանեան
 Շիրվանզադէ, Պատուի համար, դրամա 4 գ. 60
 Շանթ. Եսի մարդը, դրամա հինգ արար. 60
 Պշիբըշևսկի. Երջանկութեան համար, դրա- 50
 մա երեք գործ. թարգմ. Ս. Շխեանց
 Սարգու. Ոգեհարցութիւն, թատերգ. երեք 50
 արարուածով, թարգ. Մելիք-Աղամեանց
 Սարգսրեան. Արեւշատեան. Երազ կամ Օս- 20
 կան Պետրովիչն Եղեմում, ֆէյերիա 1 գոր. 1
 Սունդուկեան Գ. Էլի մէկ դոն, կոմեդիա 5 ար. 50
 » Պէպօ, կատակ. երեք արարուած . . . 1
 » Ամուսիններ, կատակ. չորս արարուած . . . 30
 » Օսկան Պետրովիչն էն կեանքումը, 1 արար. 30
 » Դիշերվան սաբըր խէր է, կատակ. մէկ ար. 50
 » Սաթարալա, կատակ. 4 ար. և 6 պատկ. 50
 » Քանդած օջախ, կատակ. երեք արար. 40
 » Բաղնիսի Բօխչա, կատակ. երկու արար. 40
 » Եւ այլն կամ նոր Դիոգլինէս, 2 արար. 50
 Սուեմրատով, Դաւաճանութիւն, դրամա. 15
 լեզւինգ 5 արար. թարգմ. Ալ. Ծատուրեան 25
 Վարդանեան Ա. Անարխիստը, վոդվիլ 1 ար. 50
 Տրիրի, դրամ 4 ար. Թ. Լ. Մելիք-աղամեան
 » Մեծն Վարդան, ողբերգութիւն 5 գոր. 50
 Ցագարելի, «Սիրերական» կոմեդիա չորս 50
 գործող. թարգմ. Գ. Միրազեան 40
 Փառնակէս, Նիսիա, վոդվիլ մէկ արար

Փափազեան Վ. Ժայռ, դրամա չորս գործ	1 »
Յրդրի, Փառանձեմ, կօմ. 4 արար	1 »
Սրաքսեան, Սիրալիզ. վեղեկիլ 1 արար	20
Հաուպտման, Կառապան Հենչել. դրամա 5 գործ. թարգմ. Լ. Բաբայեանի	50
Սեկքի տալրակներ	30

Գ Ի Ն Ն Է 1 ԲՈՒԲԼԻ

Դիմել՝ Թիֆլիս, «Գուտեմբերգ» գրալուսճառոմնոցին

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0167983

